

6 maart 2009

ADVOCATENBLAD 3

VERZOCHT 0800-6070 OPSPOOR

LIVE

ANGSTMAATSCHAPPIJ VOOR REKENING VAN KINDEREN

*Niet iedere notaris
is een echtscheidings-
notaris*

*Welke betekenis-
regels gelden er nu
over de grens?*

*Toestand van de Orde
volgens Klaas de Vries*

Niehoff Werning & Kooij
verzekeringsadviseurs voor advocatuur en notariaat

Ssst... een klant!

Stel je voor. Je verwacht een belangrijk telefoontje van je eerste klant... Je visitekaartjes en het briefpapier zijn net door de drukker afgeleverd.

Maar zover is het nog niet. Een eigen advocatenpraktijk vergt nogal wat voorbereiding. Zoals een ondernemingsplan, het afdekken van het beroepsaansprakelijkheids- en arbeidsongeschiktheidsrisico. Niehoff Werning & Kooij heeft als specialist in de advocatuur een aanzienlijk aantal startende advocaten op weg geholpen. Wanneer u ons belt, sturen we u de documentatiemap voor de advocatuur vrijblijvend toe.

www.nwk.nl

Advocaat-stagiaire

De advocaat-stagiaire die wij zoeken, heeft de ambitie het vak in al zijn facetten te leren en de kennis en ervaring te verwerven waar ons kantoor voor staat.

Ons kantoor

Ons kantoor, gelegen in het centrum van Utrecht, telt 34 advocaten en vijf secties: Arbeidsrecht, Aansprakelijkheid en Verzekeringen, Ondernemingsrecht, Vastgoed en Familierecht. Op deze rechtsgebieden staan wij (beursgenoteerde) ondernemingen, instellingen en particulieren bij.

Informatie

Kijk op www.bs-advocaten.nl of bel mr. J.H. Vegter, 030 234 72 30 voor meer informatie.

Uw sollicitatiebrief, vergezeld van curriculum vitae en cijferlijst, kunt u binnen twee weken na het verschijnen van deze advertentie richten aan mr. J. H. Vegter, postbus 516, 3500 AM Utrecht.

Voorkom dat uw automatisering een hoofdpijndossier wordt!

Kantoorautomatisering, internetdiensten en telefonie

Een grenzeloos netwerk. Snel, veilig, altijd wakker. Als vanzelfsprekend. Uw succes valt of staat met een goede kantoorautomatisering. Deze ondersteunt al snel ongemerkt alle bedrijfsprocessen. Zonder automatisering valt de communicatie stil. ICT Concept spreekt uw taal waar het gaat om het realiseren van gestroomlijnde geautomatiseerde processen. Zo zijn we op basis van onze ervaring in de juridische sector – ruim 15 jaar – voor menig advocaten-, deurwaarders- en notariskantoor een volwaardige gesprekspartner. ICT Concept, een onmisbare collega.

Krijgt W. zijn supersnelrecht?

Advocaat Bram Moszkowicz wil dat de Hoge Raad het bevel tot vervolging van zijn cliënt Geert Wilders wegens haat zaaien, belediging en discriminatie vernietigt. Hij kondigde aan de procureur-generaal te vragen om 'cassatie in het belang der wet'. Hoe zinvol vinden juristen dat?

.....
Patrick Pouw
Journalist
.....

BEGIN februari werd het gezien als een publiciteitsstunt, als een konijn uit de hoge hoed van advocaat Moszkowicz. De hoogleraren

strafrecht Ybo Buruma en Gerard Mols lieten in diverse media meteen weten dat het verzoek van Wilders' raadsman 'kansloos' was.

Strafrechthoogleraar Theo de Roos was voorzichtiger. Hij omschreef de stap van Moszkowicz tegenover het *Advocatenblad* als 'niet on-

zinnig', maar noemde het in het algemeen belang en het belang der wet dat in de strafzaak tegen Wilders de normale rechtsgang wordt gevolgd en eerst de feitenrechter zich buigt over de strafbaarheid van Wilders' uitspraken. Alleen op die manier kon volgens De Roos worden uitgezocht of hij zich schuldig heeft gemaakt aan haat zaaien. De Roos noemde het onwenselijk in de zaak tegen Wilders een 'soort supersnelrecht' toe te passen: 'Cassatie in het belang der wet moet gereserveerd blijven voor uitzonderlijke gevallen, zoals in de zaak tegen Desi Bouterse en de Euratom-afvalzaak. Deze zaak is anders.'

Al schuldig bevonden
Volgens strafrechtjurist Mischa Wladimiroff slaagt Moszkowicz er met zijn verzoek vooral in om 'de aandacht af te leiden van waar het werkelijk om draait'. 'In de zaak-Bouterse en in de afvalzaak draaide het om de vraag of de rechter wel bevoegd was over die bewuste zaken te oordelen. Het ging om jurisdictie: niet om wát ze hadden beslist, maar om óf ze mochten oordelen. Dat speelt in de zaak tegen Wilders in geen enkel opzicht. Daarmee is de actie van Moszkowicz onzinnig. Ik kan me niet voorstellen dat er één jurist is in Nederland die daar anders over denkt.'
Maar die is er wel degelijk.

Column

Matthijs Kaaks

De jongste trend in de Nederlandse balie is het eenpitterschap. Wie het zich kan veroorloven begint voor zichzelf. Nooit meer last van een *sick building syndrome*, van kantoorgenoten wier naam je bent vergeten, virtuele prik-klokken, kantinestoelen en voorverpakte plakken kaas. Geen eindeloze discussies over verdeling van de winst. Eindelijk lekkere koffie.

Tot voor kort, vooral gedurende de jaren negentig, werd het eenpitterschap verguisd. De Orde voerde zelfs campagne om de eenpitter te ontmoedigen. Big was Beautiful. Maar het tij is gekeerd. Het eenpitterschap heeft nieuw elan. Small is Smart staat boven de geheime notitie die rond gaat in de Haagse burelen. De notitie vermeldt dat de kwaliteit van de eenmanskantoren door zich zelfstandig vestigende specialisten enorm is toegenomen.

Er zitten veel zogenaamde lawyers' lawyers tussen. Advocaten die vooral door andere advocaten worden ingehuurd. Werden deze solisten voorheen enigszins meewarig bekeken, tegenwoordig worden ze benijd. Op borrels en ordecongressen wordt confraterneel veelvuldig verzucht: 'Och, kon ik die stap maar zetten.'

De eenpitter rules

'Yes, we can', moet Willem Bekkers hebben gedacht.

Inderdaad, onze eigen landelijk deken, heeft zich publiekelijk tot eenpitter bekeerd. Op 1 april (*What's in a date?*) wordt

het koperen bord bij Willem op de gevel geschroefd. Weg bij Wijn & Stael. Voortaan gewoon: Mr. Bekkers Advocaat.

Het hakt er in bij de balie. Een eenpittende Deken. Te vergelijken met de recente afwijzing van het scheppingsverhaal door EO coryfee Andries Knevel.

In het Grote Kantorenoverleg is er inmiddels een speciale vergadering aan gewijd. Wat betekent de ommezwaai van Willem voor ons? Landelijk dekens plegen 50+ mannen van een groot kantoor uit de Randstad te zijn. Dat voormalig deken Jeroen Brouwer uit het provinciale Apeldoorn kwam, en deken Els Unger een vrouw was, was destijds al verontwaardigd. Maar een eenpitter als deken? Dat gebeurde voor het laatst in de 19^e eeuw.

Een afzettingsprocedure is zelfs even overwogen. Totdat iemand riep: de Amsterdamse deken Germ Kemper is ook een eenpitter. En zo kende ze er nog een paar.

Toen enkele senioren het woord namen en stamelden dat ook zij overwogen de beoefening van het officium nobile in hun eentje voort te zetten, werd het agendapunt snel afgevoerd.

De ontwikkeling is niet meer te stuiten. Met Willem en Germ als rolmodellen voor het eenpitterschap, zullen de eenmanskantoren explosief toenemen. En dat is niet verbazingwekkend. Het zijn de schuttersputjes van het recht. Daar kan de advocaat als een strijdende commando afrekenen met al die jaren van bureaucratische gezapigheid.

'Het Hof mocht in deze zaak de materiële strafrechtelijke vragen niet behandelen.'

Afshin Ellian, rechtsfilosoof en verbonden aan de Leidse rechtenfaculteit, vindt dat Geert Wilders en zijn raadsman er juist verstandig aan hebben gedaan om bij de Hoge Raad om cassatie in het belang der wet te vragen. 'De Hoge Raad hoeft slechts op één vraag antwoord te geven: is art. 12 Sv juist toegepast? Moszkowicz hoeft alleen op die vraag te focussen. Dan is zijn verzoek wel degelijk zinvol, want de drie rechters van het gerechtshof hebben, zonder dagvaarding, Wilders in hun beschikking al schuldig bevonden. Daarmee hebben ze juridische spelregels overtreden, want een beschikking is een rechterlijke uitspraak en zij hebben al geoordeeld dat Wilders schuldig is. Terwijl hij formeel nog nergens van werd beschuldigd. Daardoor schond het Hof het beginsel van zorgvuldigheid die juist bij de toepassing van art. 12 Sv in acht moet worden genomen. Het Hof mocht in deze zaak de materiële strafrechtelijke vragen niet behandelen.'

Volgens Ellian maken veel juristen de fout te veel te kijken naar de politieke kleur van de PVV-voorman. 'Willem Holleeder heeft meer rechten dan Geert Wilders.' De Leidse hoogleraar adviseert Wilders om hoe dan ook naar het Europees Hof voor de Rechten van de Mens te stappen. 'Je moet sowieso cassatie instellen om naar dat Hof te kunnen. Dus ook wat dat betreft is het een verstandige zet geweest van Moszkowicz.'

Niet boven de wet

Wladimiroff noemt het ondertussen een 'goede zaak' dat Nederland niet een absoluut vervolgingsbeletsel kent voor parlementariërs. 'Dat geldt wel in verschillende andere landen. Maar ik ben van mening dat parlementariërs buiten het parlement – bijvoorbeeld in kranteninterviews – dezelfde regels in acht moeten nemen als andere burgers.'

Wilders beroept zich op de vrijheid van meningsuiting. Maar die is 'niet absoluut', meent Wladimiroff. 'Die vrijheid moet steeds contextueel worden beoordeeld in de samenleving waarin die vrijheid geldt. Als je stelselmatig uitspraken doet waarvan je kunt bevroeden dat groepen mensen het niet met je eens zijn, dan moet je er rekening mee houden dat die mensen op enig moment willen dat die uitspraken juridisch worden getoetst. Het gaat bij die toetsing niet om meerderheden in een samenleving: als er groepen zijn die een oordeel van de rechter willen, dan kun je als individu niet zeggen dat dat niet mag. Het is echt onzin dat Wilders roept dat het een schande is dat hem dit overkomt. Hij staat niet boven de wet.'

Daarmee maakt Wladimiroff de fout die meer juristen maken, zegt Ellian. 'Het gaat niet om de vrijheid van meningsuiting. Het gaat om de vraag of er sprake is van een eerlijk proces, of art. 12 Sv correct is toegepast. Wat dat betreft heeft Wilders alle redenen tot zeuren.'

Weens dagboek

Ank van Eekelen, hoofd beleidsontwikkeling bij de Orde, was van 18 tot 21 februari in Wenen bij een vergadering van de koepelorganisatie van Europese balies, de CCBE. Hoe zag haar week eruit (en wat doet de CCBE)?

Dinsdag

Stukken lezen. Een paar kilo papier downloaden en lezen kost veel tijd. Een dag voor de Standing of Plenary zijn de commissievergaderingen gepland (de CCBE organiseert buitengewoon efficiënt). 's Avonds 'informele contacten' met leden van de andere delegaties.

Woensdag

Commissievergadering European contract Law. Een levendige discussie over een Engels woord eindigt met de ontdekking van iemand dat de Franse tekst die *leading* is (hoewel de meeste discussies in het Engels plaatsvinden) een voor iedereen acceptabel woord bevat.

Ik ben geen expert en besluit na deze vergadering me eens te laten adviseren door een expert over de consequenties voor de Nederlandse advocatuur. Er blijken linken met de Dienstenwet.

Donderdag

Een hele dag vergaderen. De bijeenkomst vindt plaats in een prachtig paleis op loop- en glijafstand van mijn hotel. De nieuwe voorzitter, Anne Birgitte Gammeljord uit Denemarken, houdt er de vaart in, kent de stukken en standpunten en weet ook na heftige pleidooien – het blijven advocaten – voorstellen te formuleren waarin iedereen zich kan vinden. Knap, want ook hier blijkt nogal eens de Franse tekst iets anders te betekenen dan de Engelse tekst, en natuurlijk ontdekken advocaten dat. Misschien een idee om af te stappen van de dubbele voertaal.

De CCBE telt 31 full members, 2 associate members en 8 observer members; ze vertegenwoordigt meer dan 700.000 Europese advocaten. De CCBE is de liaison tussen de nationale balies en Europese commissie en

parlement. Ook schrijft de CCBE nationale parlementen als ontwikkelingen daartoe aanleiding geven, zoals in Nederland in het geval van de Commissie-Van Wijmen.

Donderdagmiddag

Polen wil van ons leren over advocaten in dienstbetrekking. De Denen komen trouwens binnenkort op bezoek. Bij hen speelt de samenwerking van advocaten met financieel experts. "Ik overleg tussendoor even met ze."

Vandaag maakt de CCBE zich druk over onder andere: gevolgen van de kredietcrisis (gelukkig is het geld van de CCBE conservatief belegd); inperking van de geheimhoudingsplicht in geval van lobbywerkzaamheden en beperking van advocaatkeuze in geval van massaschades over de grenzen heen.

Donderdagavond

Ontvangst bij de burgemees-

ter van Wenen, een ritueel en gelegenheid om in de wandelgangen standpunten uit te wisselen.

Vrijdag

Deze keer in Wenen is er een *Präsidentenkonferenz* gepland (zie ook www.e-p-k.at); de algemeen dekens van de lidstaten komen over om geïnformeerd te worden over collective redress. Vrijdagmorgen dus vroeg op om samen met collega Manon de Courten deken Bekkers bij te praten. Op de *Präsidentenkonferenz* zijn inleiders en discussie van hoog niveau. Staudenmayer van de Europese commissie verwijst in zijn inleiding regelmatig naar de Nederlandse situatie.

Zaterdagavond

Afsluiting met een Weens bal gepland, maar dáár zijn wij nou te nuchter voor: wij waren vrijdagavond al vertrokken.

Recessie: haal je geld op

Tovertips waarmee advocaten de recessie kunnen overleven, werden niet gegeven tijdens het seminar 'Uw kantoor in kredietcrisis'. Waarom ook – de aanwezigen waren nogal blijmoedig bij het zware weer elders in de economie. Bij de bespreking van de recessie-dreiging stuitte men wel op de vraag of de betalingstermijnen voor cliënten niet wat érg lang zijn.

.....
Linus Hesselink

Advocaten vrezen de recessie niet, bleek op het door KSU Studie georganiseerde seminar op 10 februari jl. in Amsterdam. Weliswaar nemen de top-15-kantoren minder stagiairs aan, maar het aantal dit voorjaar ingeschreven stagiairs is met 600 'groter dan ooit; dat zijn zo'n 1000 tot 1100 stagiairs voor 2009'. Dit meldde Rob van Otterlo, bij de Orde onder meer verantwoordelijk voor

de opleidingen. 'De diensten van de advocaat zijn relatief weinig prijsgevoelig', zei Barbara Baarsma, econoom en directeur van de Stichting Economisch Onderzoek. 'Maar allerlei andere juridische dienstverleners zullen het optrekken van de rechtbank-competitiegrens [naar € 25.000, red.] aangrijpen om een deel van de mkb-kantoren en particuliere klanten over te nemen.' En de toegenomen concurrentie – de klant kan meer kiezen uit een diverser aanbod – zou de prijsgevoeligheid wel eens kunnen vergroten. 'Het mkb wil voor alles zekerheid, en dus geen declaraties per uur'. Ze adviseerde de advocaten om op basis van hun ervaring het risico te nemen van een *fixed price*.

De zaal: 'Maar we hebben nu eenmaal geen vastomlijnd product.'

Barbara Baarsma: 'Dan moet u dus goed leren schatten.'

Vraag: 'Voor een handelszaak wordt € 15.000 gewoon duur gevonden, dan valt "€ 200 per uur" heel wat beter.'

Barbara Baarsma: 'Maar ook dat kun je gaandeweg, bijvoorbeeld per week of maand, aan de klant steeds weer uitleggen.'

Honderden dagen wachten

Consultant Gerard Tanja, die met een enthousiast, zij het wat lang, verhaal de aanwezigen tot een modernere bedrijfsvoering probeerde aan te zetten, sloot tijdens het seminar niet uit dat er bij de Nederlandse top-10-kantoren mensen zullen moeten vertrekken: 'In sommige secties M & A en private equity zitten ze nu al maanden duimen te draaien.' Overstappen op een andere declaratiemethode dan 'uurtje factuurtje' is volgens hem wel het minst wat advocaten zullen moeten doen. Al zal dat in het begin geld gaan kosten omdat een op de drie advocaten de benodigde tijd fout inschat, mede omdat de gegevens niet goed zijn bijgehouden.

Volgens Tanja gaat er ook veel geld verloren door te laat declareren, en doordat er dan ook nog eens 'gedonder' komt over het bedrag, meer dan doordat de debiteuren te veel tijd krijgen om te betalen. Maar dit laatste bleek tijdens het symposium ineens een levend thema: hoeveel tijd krijgt de (ex-)cliënt eigenlijk om te betalen, en kan die termijn niet worden bekort?

Een snel onderzoek onder de (overigens slechts ruim

twintig) aanwezigen leerde dat een derde van de advocaten een debiteurentermijn van maximaal 100 dagen heeft. Twee derde geeft de schuldenaar meer dan 100 dagen de tijd.

De zaal: 'Een advocaat is niet alleen ondernemer, hij is ook dienstverlener, en de tweede is nou eenmaal wat minder strak dan de eerste. We hebben een vertrouwensrelatie met de klant!'

Bert Duurland van de ING: 'Heeft die schuchterheid toch niet vooral te maken met uw eigen perceptie, in plaats van met die van de klant? Alles bij elkaar kost het aardig wat geld.'

Andere advocaat: 'Je kunt de incasso door een andere afdeling van het kantoor laten doen, dan hou je zelf de vertrouwensrelatie.'

Rob van Otterlo: 'Maar er is helemaal geen belangenconflict tussen de dienstverlening en het sturen van de rekening. Als je de rekening niet zelf stuurt moet je natuurlijk wel zorgen dat de mensen die zich met de incasso bezighouden sociaal vaardig zijn, en goed opgeleid, om de klant niet van je te vervreemden.'

In een montere stemming toog men naar de borrel. Wie weet drijft het zware weer gewoon over.

Nieuwe bezuinigingsvoorstellen rechtsbijstand groten-deels overeind

Staatssecretaris Albayrak moet ervoor zorgen dat op alle ministe-

ries 'ambassadeurs proactieve geschiloplossing' worden benoemd, die juridisering van conflicten met de burger moeten voorkomen. Zij moet daarover volgend jaar aan de Kamer rapporteren. Haar partijgenoot Ton Heerts (PvdA) had daar samen met coalitiegenoot Nicolien Van Vroonhoven-Kok (CDA) half februari om gevraagd. De moties

van Teeven (VVD) en De Wit (SP) om de piketregeling ongemoeid te laten, en Azough (GroenLinks) om de vergoeding bij vervolgebeproeft intact te laten, zijn een week later verworpen, evenals de motie van Pechtold om de advocatuur te vrijwaren van nieuwe bezuinigingen in geval de taakstelling onverhoopt niet wordt gehaald. (TS)

Hans Nijboer

Hans Nijboer over nieuw Deskundigenregister

Hoogleraar bewijs: 'Bij de opsporing van strafbare feiten gaat men zonder tegengas op zoek naar "het kwade"'

Met de nieuwe Wet deskundige in strafzaken worden duidelijker eisen gesteld aan deskundigen die optreden in strafzaken. Ook de positie van de verdediging is verbeterd: de advocaat moet eerder en vaker worden ingelicht over onderzoek naar zijn cliënt, waardoor hij beter invloed kan uitoefenen op het deskundigenonderzoek.

.....
Tatiana Scheltema
.....

De vlek op de bloes van de 'Deventer weduwe' Witteman, 6000 afgetapte telefoongesprekken in de zaak -Huseyin Baybasin, het handschrift van Ina Post, de werking van digoxine en de statistisch 'bewezen' stapel-

moorden van Lucia de B. De reeks mogelijke gerechtelijke dwalingen waarin het oordeel van politie en deskundigen vragen oproep, werd de laatste jaren wel erg lang. De positie van de verdediging was vaak zwak: de advocaat beschikte vaak niet over middelen en gelegenheden om tegenonderzoek te entameren.

De Schiedammer Parkmoord vormde de aanleiding om het systeem van gerechtelijk deskundigen onder de loep te leggen. Zo kon psychiater Ruud Bullens, die volgens vriend en vijand in de Schiedammer Parkmoord enorm had geblunderd door niet in te grijpen tijdens het verhoor van de jongen Mikael, zijn deskundigenpraktijk tot op heden gewoon voortzetten. Achteraf werd niet alleen de expertise van deze deskundige in twijfel getrokken, maar ook de manier waarop met het bewijsmateriaal was omgegaan door het Openbaar Ministerie en het NFI.

Vooral het vooronderzoek

Met het nieuwe Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen (NRGD, zie kader) zijn de onafhankelijkheid en deskundigheid gewaarborgd, meent het ministerie van Justitie. Maar registratie en inschakeling van deskundigen tijdens de rechtszaak mogen dan redelijk goed op papier staan, de meeste zorgen gaan nog altijd uit naar deskundigheid die niet erg in de gaten loopt, zoals het onderzoek dat tijdens de opsporing wordt gedaan, vaak door eigen des-

kundigen van de politie. Voorheen had de verdediging daar nauwelijks zicht op.

Juist daar gaat het nogal eens mis, zegt hoogleraar bewijs en bewijsrecht Hans Nijboer uit Leiden. 'Bij de opsporing van strafbare feiten heeft men een basisverdenking tegen alles en iedereen. Zonder tegengas gaan ze altijd op zoek naar "het kwade" en dat geven ze als nestgeur mee aan hun eigen deskundige. Die moet wel heel erg stevig in de schoenen staan om die sociale druk het hoofd te bieden, en de rijen worden spoedig gesloten.'

Dat de lessen van de Schiedammer Parkmoord daar veel verandering in zullen brengen, acht hij niet reëel. Nijboer: 'Organisaties als de politie en OM zijn van nature in zichzelf gekeerd. Men is niet erg happig op pottenkijkers. Dat zag je een aantal jaren

geleden, toen het Versterkingsprogramma Opsporing en Vervolgning werd opgezet, bedoeld om structureel tegenspraak te organiseren. Maar toen advocaten zeiden: mooi, wij praten mee, gingen de luiken onmiddellijk dicht.'

Routine vereist geen deskundigheid

Om de kritiek te ondervangen beloofde minister Hirsch Ballin dat het College van procureurs-generaal met een aanwijzing zou komen waarin de status van het technisch bewijs wordt geregeld. Vorig jaar verscheen het concept, waarin deskundigheid werd onderscheiden van technisch onderzoek – dat bleek in de discussies niet houdbaar. Maar het OM is hardleers. In de conceptaanwijzing vorig jaar legde het OM het begrip 'deskundige' wel heel beperkt uit: 'Uitgangspunt is dat tech-

Het Register Gerechtelijk Deskundigen

Om het risico op gerechtelijk dwalen in de toekomst te verkleinen is, op 1 januari de Wet deskundige in strafzaken ingevoerd. Daarmee is het inschakelen van gerechtelijke expertise aan meer regels gebonden. In de nieuwe wet is de (hulp)officier van justitie verplicht de verdediging in te lichten zodra er een deskundige wordt ingeschakeld. Ook de deskundigheid zelf is nu beter geregeld: voorheen maakten rechters of officieren gebruik van eigen lijstjes van deskundigen, die in de loop der jaren tamelijk arbitrair waren ontstaan. Rechters en officieren moeten nu in beginsel putten uit het onlangs opgerichte Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen (NRGD). Naar verwachting duurt het nog wel een tijdje voordat de registratie voor alle forensische subspecialismen is doorgevoerd.

In het register worden alleen deskundigen opgenomen die een toetsingsprocedure, afgenomen door een ter zake deskundige commissie, hebben doorstaan. De inschrijving geldt voor vier jaar en kan worden aangevochten. Van deskundigen wordt een verklaring omtrent het gedrag verlangd, en hij dient een gedragscode te ondertekenen. Het register wordt door een nog in te stellen onafhankelijk college beheerd.

nisch onderzoek, dat uitgevoerd kan worden binnen de eigen politieorganisatie, geen deskundigenonderzoek is als bedoeld in de wet.¹

De Adviescommissie Strafrecht van de Orde concludeerde dat deze visie het voor opsporingsambtenaren wel heel erg makkelijk maakt om (technisch) onderzoek buiten de kaders van de wettelijke regeling te houden. Het college nam de stevige kritiek ter harte. In de

nieuwe aanwijzing van 15 januari wordt op een iets andere manier onderscheid gemaakt tussen technisch (routine) onderzoek en deskundigenonderzoek. Onderzoeksopdrachten waar geen andere vraagstelling mogelijk is dan de voor de hand liggende (bevat dit witte poeder cocaïne; bevat het bloed een gehalte THC?), waarvan de vraag via een geprotocolleerde meetmethode wordt beantwoord,

en bovendien op een later tijdstip integraal kan worden gecontroleerd of herhaald, wordt aangemerkt als technisch onderzoek. Al het overige valt onder deskundigenonderzoek, waarover de verdediging moet worden ingelicht. De adviescommissie Strafrecht is tevreden.

Nu nog afwachten of de beoogde transparantie in de praktijk houdbaar blijkt.

Startsymposium

Het ministerie van Justitie organiseert op 12 maart het Startsymposium Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen in Sociëteit De Witte in Den Haag. Belanghebbenden kunnen zich aanmelden via <http://www.justitie.nl/nrgd>.

Diversiteit? Gewoon beginnen

.....
Anneke Groenewoud
 Redactielid

Het percentage vrouwelijke advocaten stijgt gestaag.¹ Bemoedigend, maar na vijf tot zeven jaar vertrekt nog steeds een groot aantal vrouwen en nog steeds wordt slechts 15% van de vrouwen partner. Het was en is de belangrijkste reden voor het speerpunt 'diversiteit' van de Orde, sinds 2006. Een commissie Diversiteit heeft samen met OSR Juridische opleidingen een *Female Development Programme (FDP)* opgezet voor talentvolle jonge vrouwen met zo'n zes à tien jaar ervaring in de advocatuur.² Het lijkt vruchten af te werpen: ruim 30% van de deelnemers tot nu toe is inmiddels partner.

Sinds enkele maanden heeft het FDP, omgedoopt tot *Women Leaders in Law programme*, een internationale variant: zes cursusdagen in Amsterdam, Brussel en Parijs.³ Hoewel aan

de vierde editie van de nationale opleiding twee vrouwen van middelgrote kantoren deelnemen, is het FDP nog voornamelijk een zaak van de grote kantoren. Ook de 'intentieverklaring voor diversiteit binnen de advocatuur' is alleen) door een aantal grote kantoren ondertekend.

Ondertiteling

De commissie Diversiteit van de Orde wil nu ook middelgrote en kleine kantoren bereiken, door middel van een kopgroep van vertegenwoordigers van deze kantoren. Deze groep kwam 5 februari jl. voor het eerst samen in Utrecht onder leiding van Ank van Eekelen, hoofd beleidsontwikkeling bij de Orde. Ex-deken Els Unger verwees de gedachte dat vrouwen nu eenmaal minder ambitieus zijn naar het rijk der fabelen.⁴

Loopbaancoach Pascale de Vilder sprak over de uiteenlopende opvoeding van mannetjes en vrouwtjes. 'De verschillen zijn voor ons meestal onzichtbaar. Wanneer je met iemand uit Japan samenwerkt en die doet een beetje vreemd, dan denk je dat dat is omdat die uit een andere cultuur komt. Werk je met iemand van het andere geslacht en die doet vreemd, dan maken we er meteen iets moeilijks van: "bot", "hysterisch". Deze onzichtbaarheid van genderverschillen veroorzaakt problemen op het werk. Mannen hebben ondertiteling nodig bij de woorden en het gedrag van vrouwen en vrouwen bij de woorden en het gedrag van mannen.'

Tjitske Cieremans, partner en bestuurslid van NautaDutilh, vertelde hoe het diversiteitsbeleid in praktijk kan worden gebracht: 'Gewoon beginnen'. Haal iemand naar kantoor om uit te leggen hoe mannen en vrouwen verschillen; betrek daar het (commerciële) nut van diversiteit bij; praat met de vrouwen over de problemen die ze op kantoor ondervinden; ze moeten zo

vroeg mogelijk inzicht krijgen in de processen die maken dat ze uitstromen. Doe dit ook in georganiseerd verband; bij NautaDutilh worden "damesdiners" gehouden; maak daar budget voor vrij. En meet de problemen én de vorderingen, en deel de uitkomsten met iedereen die het maar horen wil.

En dan het beleid: zorg voor een goede zwangerschapsregeling, voor helder parttimebeleid, en betrek vrouwen bij bijeenkomsten met klanten en netwerkbijeenkomsten. Maak de valkuilen bij beoordelingen duidelijk aan beoordelaars en beoordeelde. Doordat mannen benadrukken wat ze wél kunnen en vrouwen wat ze níet kunnen, bestaat namelijk het risico dat vrouwen ten onrechte slechter worden beoordeeld dan mannen.'

De conclusie van de aanwezigen was dat deze bijeenkomsten en trainingen er ook op arrondissementniveau moeten komen. En ook op lokaal niveau zou een mentorschap als in dit programma mogelijk moeten worden gemaakt.

.....
 1 Toen ik in 2006 over 'diversiteit binnen de advocatuur' schreef was 39% van de instromende advocaten vrouw, 1 januari jl. was dat 41%.
 2 Zie voor ervaringen van deelnemers: 'Loopbaan - Laat zien dat je goed bent en ambitie hebt', *Advocatenblad* 2007-17, 30 november 2007.
 3 Het International Women Leadership Programme biedt inzicht in

.....
 factoren die van invloed zijn op de doorstroommogelijkheden en wil getalenteerde advocates uit de Europese landen stimuleren topposities in te nemen. Het programma krijgt een vervolg op 12 en 13 maart 2009 in Parijs en 4 en 5 juni in Brussel. De onderwerpen gaan via persoonlijk leiderschap (Amsterdam) naar organisatie & management (meeting 2 Parijs) naar business development (meeting 3 Brussel).

4 Uit recent onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen blijkt dat

.....
 Nederlanders in het algemeen niet zo ambitieus zijn, ook mannen niet. Volgens Els Unger een vrucht van de calvinistische gelijkheidsidealens.

Vervolgde advocaten

Stichting Advocaten voor Advocaten

Vlucht uit Sri Lanka

De vooraanstaande advocaat en mensenrechten-activist mr. Ariyaratne werd zodanig met de dood bedreigd dat hij zijn land Sri Lanka moest ontvluchten. L4L heeft zijn vlucht financieel mogelijk gemaakt.

Mr. Ariyaratne is al meer dan 15 jaar advocaat in Sri Lanka. Hij treedt onder meer op voor Right to Life, een organisatie die slachtoffers van marteling helpt, en hij is nauw betrokken bij de Asian Human Rights Commission (AHRC). Een van zijn cliënten, Sugath Nishanta Fernando, was klager in een omkopschandaal tegen een politie-inspecteur én eiser in een martelzaak tegen twaalf politieagenten. Dat leverde Fernando talloze bedreigingen op: getuigen in deze zaken zou hem wel eens de kop kunnen kosten. Op 20 september 2008 is Fernando op klaarlichte dag vermoord.

Na de moord op zijn cliënt zijn de doodsbereidingen aan Ariyaratnes adres toegenomen. Op 26 september 2008 ontving hij een telefonische doodsbereiding, zoals zo vaak anoniem. Ariyaratne heeft dit aan de Bar Association van Sri Lanka gemeld. Die heeft de bedreiging veroordeeld en opgeroepen tot een onderzoek. Dat onderzoek moet nog steeds plaatsvinden.

Op 27 januari 2009 werd Ariyaratne op het politiebureau door een met naam en toenaam bekende politieambtenaar tot drie keer toe met de dood bedreigd. Ariyaratne diende een klacht tegen hem in. Op 30 januari 2009 stond zijn advocatenkantoor in lichterslaai. Hijzelf en zijn vrouw (ook advocaat) zijn aan de vlammen ontkomen, maar talloze dossiers zijn verbrand. De politie kwam pas na vele telefoontjes ter plekke en weigerde vervolgens om een grondig onderzoek in te stellen. Pogingen van de Sri Lankese Orde van de Advocaten en mensenrechtenorganisaties om voor Ariyaratne en zijn familie bescherming af te dwingen, hebben geen effect gehad. Noch wordt er een onderzoek naar de bedreigingen ingesteld.

L4L heeft Ariyaratne geholpen zijn land te ontvluchten om te voorkomen dat hij wordt vermoord. Naast financiële steun heeft L4L in een schrijfactie de Sri Lankese autoriteiten opgeroepen bescherming te bieden aan mensenrechtenadvocaten, zodat zij hun beroep ongehinderd kunnen uitoefenen. Wij roepen u op hetzelfde te doen.

• Voor informatie over de situatie in Sri Lanka of over de Stichting Advocaten voor Advocaten kunt u contact opnemen met Adrie van de Streek via e-mail info@advocatenvooradvocaten.nl of bezoek de website www.stichtingadvocatenvooradvocaten.nl. Daar leest u ook hoe u donateur kunt worden. Rekeningnummers: ABN 489.938.655; Postbank 433.83.27 (Amsterdam).

Advocaten voor Advocaten (L4L) zet zich al jaren in voor advocaten wereldwijd die vervolgd of in hun beroepsuitoefening belemmerd worden. Wegens een grote toename van onze activiteiten hebben wij dringend behoefte aan versterking in de vorm van

TWEE ENTHOUSIASTE ADVOCAT-BESTUURSLEDEN

Functieprofiel

- aantoonbare affiniteit met het werk van L4L
- aantoonbaar bereid en in staat om minimaal enkele uren per week prioriteit aan het werk van L4L te geven
- een hands-on instelling
- minimaal vijf jaar advocaat
- teamwerker

Voor informatie over het werk van L4L zie www.advocatenvooradvocaten.nl

De directeur van L4L, Adrie van der Streek, is graag bereid toe te lichten wat het bestuurslidmaatschap inhoudt. Zij is te bereiken op tel. 06-26 274 390 of via e-mail op info@lawyersforlawyers.nl.

Als je denkt dat je geschikt bent als bestuurslid van L4L, schrijf dan een brief waarin je dit toelicht aan: Advocaten voor Advocaten, Postbus 7113, 1007 JC Amsterdam. *Graag reacties vóór 22 april a.s.*

ADVOCATEN VOOR ADVOCATEN
LAWYERS FOR LAWYERS

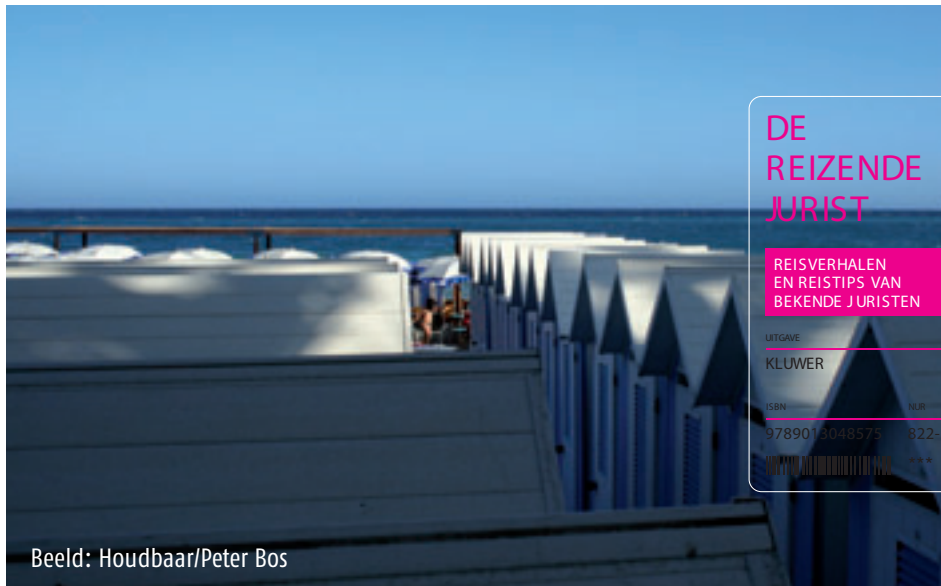
Deken Bekkers wordt eenpitter

Jan Pieter Nepveu

Landelijk deken Willem Bekkers verlaat per 1 april Wijn & Stael Advocaten. Hij wordt 65 en daarmee eindigt contractueel zijn aandeelhouderschap. Om jonge collega's 'niet voor de voeten te lopen' begint hij dan liever voor zichzelf. Als deken besteedt Bekkers momenteel zo'n driehonderd uur per jaar aan zijn praktijk. Volgens hem zou de Orde de organisatie zo moeten inrichten dat een deken meer tijd overhoudt voor de

uitoefening van zijn vak. 'We kiezen niet voor beroepsbestuurders.' Bekkers voorbeeld is Duitsland, waar de president van de Anwaltskammer voor ten minste vijftig procent als advocaat kan praktiseren. In september is Bekkers twee jaar deken. Het is gewoonte dat een deken ongeveer twee jaar aanblijft, maar geen regel. Over zijn eigen termijn hebben de Algemene Raad en Bekkers nog niet beslist. De Advocatenwet legt een leeftijdsgrens bij 70. Zo lang wil Bekkers niet blijven. Wel zoekt hij een opvolger voor ten minste drie jaar. 'Die tijd heeft hij nodig om draagvlak te creëren voor vernieuwingen.'

Meeste reizende juristen zijn saai

Beeld: Houdbaar/Peter Bos

.....
Hermine Voûte
 Redactielid

In *De reizende jurist* vertellen 51 juristen over bijzondere reizen, slechte ervaringen, ideaal reisgezelschap en de boeken en andere zaken die ze meenemen als ze op reis gaan. Het zijn als het ware korte tijdschrijftrappages met veel plaatjes gebundeld in een boekje. Je leest makkelijk het ene verhaal, om dagen later het volgende te lezen.

Een deel van de verkoop-opbrengst gaat naar Advocaten voor Advocaten (L4L). De directeur van L4L, Adrië van der Streek, vertelt trefvend wat ze op haar reizen voor L4L tegenkwam: verhalen van advocaten die bedreigd, gemarteld en vermoord zijn omdat ze ageerden tegen schending van mensenrechten. De andere verhalen behelzen de reisbelevissen van rechters,

advocaten, wetenschappers, politici, een burgemeester en een presentator van het NOS Journaal.

Een aantal zaken hebben Nederlandse juristen kennelijk gemeen. Het gros vindt gezin of partner het ideale reisgezelschap. Een enkeling vertelt eerlijk dat het niet meevalt met zes kleine kinderen in de regen op een camping te staan, zeker als er twee niet zindelijk zijn. Weinig verhalen zijn sprankelend, de meeste zijn saai.

De ideale vakantiedag is veelal vreselijk verantwoord: vroeg op, sportief en cultureel actief, betrokken bij de plaatselijke bevolking, werken aan een goed doel. Slechts een enkeling durft toe te geven dat hij het liefst uitslaapt, in de schaduw een boek leest, een glas wijn bij de lunch drinkt en dan mischien 's middags nog wat sportiefs of cultureels onderneemt.

De juristen geven reistips maar geen ervan zou je willen volgen. Bezoek de plaatselijke rechtbank. BlackBerry mee, en er alleen op kijken als het noodzakelijk is. Sluit goede reisverzekering af. Vergeet het eigen rechtssysteem.

Maar je krijgt kippenvel wanneer het verhaal persoonlijk wordt. Een jurist beschrijft hoe hij met zijn broers de *Inca trail* bezocht, nadat daar een jaar eerder hun zusje werd vermoord. Een ander beschrijft zijn angst bij de bosbranden in Zuid-Frankrijk. En Louise van der Laan vertelt over haar reis in de trein naar Belgrado toen Joegoslavië uit elkaar viel.

De Reizende Jurist
 reisverhalen en reistips van bekende juristen
 Uitgeverij Kluwer
 € 17,50
 ISBN 978 90 1304 85 75

89e jaargang –
 6 maart 2009 – nr. 3
 Verschijnt elke drie weken.

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Reed Business bv. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken Van de Orde en Disciplinaire beslissingen.

Redactie
 mr. L. Bakers
 mr. K.A. Boshouwers
 mr. A. Groenewoud
 dr. L. Hesselink
 mr. M.R. Maathuis
 mr. R. Malewicz
 mr. W.J.B. van Nielen
 mr. C.C. Oberman
 mr. G.J. van Oosten
 mr. L.N.J.B. van Osch
 mr. L.H. Rammeloo
 mr. P.H.E. Voûte

Redactionele bijdragen
 Artikelen, met een maximum van 2000 woorden, zijn van harte welkom. Ze kunnen worden gemaild naar: **linus.hesselink@reedbusiness.nl**, of per post naar Reed Business, t.a.v. L. Hesselink, Postbus 152, 1000 AD Amsterdam. **Informatie:** Linus Hesselink, 020-5159389, fax 020-5159142.

Opleidingspunten verdienen
 Het schrijven van 500 woorden 'rechtsliteratuur' levert 1 opleidingpunt op (art. 1 onder f.-3 Verordening op de Permanente Opleiding).

Uitgever
 mr. Robert Sanders

Eindredactie
 Linus Hesselink

Bureau redactie
 Charlotte Helmer

Orderredacteur
 Tatiana Scheltema

Art-direction
 PatK, Patrick Keeler

Vormgeving
 Dimdim, Dmitry de Bruin
 Dik.nu, Dik Visser

Illustratie
 Floris Tilanus

Correctie
 Sandra Braakmann
 Carljijn Urlings

Druk
 Drukkerij Groen bv, Leiden

Digitaal archief Advocatenblad sinds 1996
 www.advocatenorde.nl, voor houders van het (gratis) Balienetcertificaat

Juridische vacatures
 www.jbb.nl

Orde van de dag
 Gratis abonneren op de wekelijkse nieuwsbrief voor advocaten? Stuur een e-mail naar enova@reedbusiness.nl met als onderwerp Inschrijven Orde van de dag.

Advertenties
 Brouwer's Direct Marketing bv
 Steekterweg 80 G, 2407 BH Alphen a/d Rijn
 tel. 0172-234460,
 fax 0172-233017
 e-mail: bdmbv@euronet.nl
 Advertentietarieven op aanvraag.
 Inzendtermijn:
 afl. 4: 13 maart 2009
 afl. 5: 3 april 2009

Abonnementen
 Alle advocaten, leden van de Nederlandse Orde van Advocaten, ontvangen het blad gratis. Adreswijzigingen: Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag, tel. 070-3353535, fax 070-3353531.

Niet-leden betalen
 € 202 per jaarabonnement (incl. btw en verzendkosten) en voor de jaarband € 19,50. Studenten 50% korting.

Abonnementen kunnen op elk gewenst tijdstip ingaan. Opgeve via www.reedbusiness.nl of bij onze Klantenservice. Abonnementen lopen automatisch door, tenzij uiterlijk 30 dagen voor de vervaldatum bij onze Klantenservice wordt opgezegd. Dit kan schriftelijk, telefonisch of per e-mail.

Klantenservice
 Postbus 4, 7000 BA Doetinchem
 Telefoon: 0314-358358
 Fax: 0314-349048
 e-mail: klantenservice@reedbusiness.nl

Reed Business bv legt gegevens vast voor de uitvoering van de (abonnementsovereenkomst). Deze gegevens kunnen worden gebruikt om u te informeren over voor u relevante producten en diensten van Reed Business bv, haar groepsmaatschappijen en zorgvuldig geselecteerde derden. Uw e-mailadres wordt alleen gebruikt om u te informeren over gelijksoortige producten en diensten van Reed Business bv en haar groepsmaatschappijen. Als u geen prijs stelt op deze informatie, per post of via e-mail, dan kunt u dit schriftelijk doorgeven aan: Reed Business bv, t.a.v. Adresregistratie, Postbus 808, 7000 AV Doetinchem.

ISSN 0165-1331

Aangepaste schadevergoeding voor vrijgesproken verdachten

.....
Mr. M.G. Doornbos
 Advocaat te Assen

Het Landelijk Overleg Voorzitters Strafsectoren (van rechtbanken en gerechtshoven) heeft een nieuwe regeling gemaakt voor schadevergoeding bij art. 89 Sv voor vrijgesproken verdachten. Deze regeling vervangt per 1

september jl. de bestaande LOVS-afpraak 'Schadevergoeding bij voorarrest'.

Het LOVS stelt in de nieuwe regeling dat de dag van de invrijheidstelling niet voor vergoeding in aanmerking komt. De dag van de in verzekeringstelling wordt in tegenstelling hiermee wel volledig vergoed. Dat betekent bijvoorbeeld dat wanneer een verdachte

op maandag vroeg in de morgen wordt aangehouden en in verzekering gesteld, en op woensdag om 6 uur 's avonds weer wordt heengezonden, dat dan slechts twee dagen vergoeding wordt toegekend, terwijl hij naar normale begrippen drie dagen heeft vastgezeten.

Ingaande 1 september 2008 heeft het LOVS de bedragen voor voorarrest vanaf 1 september aan-

gepast: voor een dag in een politiecel bedraagt de vergoeding nu € 105 (was € 95) en voor een dag in het huis van bewaring € 80 (was € 70).

Voor elke dag die in beperkingen in een huis van bewaring of in een extra beveiligde inrichting wordt doorgebracht, wordt de vergoeding met € 25 verhoogd. Indien een dag begint in een politiecel (€ 105), maar verdachte die dag wordt overgeplaatst naar een huis van bewaring (€ 80), wordt deze dag aangemerkt als een dag tegen een vergoedingsmaatstaf van € 80.

agenda

JONGE BALIE BREDA

Het bestuur van de Jonge Balie Breda is voor het verenigingsjaar 2008/2009 als volgt samengesteld:

S.E.J.A. (Bas) Collard (voorzitter); A.A.W. (Toon) den Ouden (vicevoorzitter); J.M.L. (Jasmijn) Gijzen (secretaris); R.J.G. (Reinier) Ensink (penningmeester); J.P.M. (Jorien) Vereecken (algemeen lid); G.W.L.A.M. (Guy) Koppen (algemeen lid).

Als gevolg van de bestuurswissel is ook het postadres gewijzigd in: Nieuwe Prinsenkade 8, 4811 VC Breda.

GEVANGENPOORTLEZING: FRAUDELANDSCHAP ONDER HET VERGROOTGLAS

In de serie Gevangenpoortlezingen over *Verwevenheid bovenwereld en onderwereld* op **zondag 8 maart** richt misdaadverslaggever Gerlof Leistra van *Elsevier* zijn journalistieke blik op het vervormde beeld van de verwevenheid tussen onderwereld en bovenwereld. De bijeenkomsten worden gehou-

den in het Haags Historisch Museum aan de Korte Vijverberg 7 om 12:15 uur, kosten zijn € 10. Men kan zich voor de lezing aanmelden bij het Haags Historisch Museum, Korte Vijverberg 7, telefoon 070-364 69 40, info@haagshistorischmuseum.nl.

DE PSYCHISCH GESTOORDE VERDACHTE

Op **woensdag 11 maart** organiseert OSR Juridische Opleidingen samen met de NVJSA een middagcursus met als thema De Psychisch Gestoorde Verdachte. De cursus wordt verzorgd door mr. M.A.M. Wolters. Onderwerpen die o.a. aan bod komen zijn: de oplegging en de tenuitvoerlegging van de tbs; de tbs met voorwaarden en de tbs met dwangverpleging; de artikel 37-maatregel. De cursus is exclusief voor de NVJSA-leden. Voor meer informatie zie: www.nvjja.nl.

NATIONAAL JURISTENCONGRES

De zevende editie van Het Na-

tionaal Juristencongres vindt plaats op **vrijdag 13 maart 2009** in de Amsterdam RAI. Dit congres biedt juridische studenten en (*young*) *professionals* een actueel vakinhoudelijk programma. Workshops als 'Capital markets in crisistijd' en 'Kies je advocatenkantoor' worden verzorgd door experts. Het congresprogramma is tot stand gekomen in samenwerking met *contentmanager* Micha Kat. Aan het eind van de dag is er een gratis netwerkborrel. Zie ook www.juristencongres.nl.

MILIEUBESCHERMING VIA MENSENRECHTEN

De Vereniging voor Milieurecht organiseert op **woensdag 18 maart** een ledenmiddag over het onderwerp 'Milieubescherming via mensenrechten'. Mevrouw mr. S.T. Oemrawsingh promoveerde in november 2008 op haar onderzoek over mensenrechten en milieurecht: 'Human Rights and the Environment Interlocked. Dealing with Environmental Problems in a Human Rights Setting'. Oemrawsingh

licht haar proefschrift toe en gaat in op vragen van de deelnemers. De ledenmiddag vindt plaats in het Pietershof in Utrecht van 14.00-16.30 uur. Meer informatie en inschrijving via www.milieurecht.nl.

GESLOTEN JEUGDZORG: DE BESLISSING TOT OPNAME

Het Nederlands Juristen Comité voor de mensenrechten organiseert op **donderdag 19 maart 2009** de studieavond 'Gesloten Jeugdzorg: de beslissing tot opname'. Kinderen in gesloten jeugdzorginstellingen hebben geen strafbare feiten gepleegd en zijn niet geestelijk ziek: toch worden zij opgesloten. Meestal gebeurt dit vanwege hun gedrag of een gevaarlijke circuit waarin zij terecht zijn gekomen. De opsluiting grijpt diep in het leven van deze kinderen. Maar hoe zorgvuldig is de besluitvorming over de opname? De studieavond vindt plaats van 19.30-22.00 uur in de Raadzaal, Achter Sint Pieter 200, Utrecht. Voor meer informatie zie: www.njcm.nl.

Berichten van de orde

Rechtsgebiedenregister deze week van start

Met ingang van deze week kunnen advocaten bij het nieuwe Rechtsgebiedenregister op de website van de Orde gebruik maken van de invoer-module. Daarmee kan opgave worden gedaan van de (maximaal vijf) rechtsgebieden waarop men werkzaam is, evenals de vermelding van het lidmaatschap van (maximaal twee) specialisatieverenigingen. Rechtzoekenden krijgen de informatie vanaf april te zien op www.alleadvocaten.nl.

Deelname aan het register staat open voor alle advocaten die in het bezit zijn van een stageverklaring. Het invullen van gegevens gebeurt op basis van vrijwilligheid, maar is uiteraard een uitgelezen mogelijkheid om de bijzondere individuele deskundigheid bij rechtzoekenden onder de aandacht te brengen. Uiteraard beveelt de Algemene Raad deelname aan het rechtsgebiedenregister aan.

- Op de Ordepagina's achter in dit nummer is de Richtlijn en bij behorende Regeling Registratie Rechtsgebieden Advocatuur gepubliceerd. Het webformulier treft u aan onder <https://www.balinet.nl/registerregistratie>.

Veranderingen Voortgezette Stagiaire Opleiding

Vanwege het ruime(re) VSO-cursusaanbod is de Algemene Raad, nog meer dan voorheen, van mening dat VSO-punten behaald dienen te worden door het volgen van VSO-cursussen. Daarom is het beleid inzake het behalen van VSO-punten op twee punten gewijzigd.

Vanaf 1 januari 2009 is het niet meer mogelijk een gelijkstelling c.q. vrijstelling te verkrijgen in geval van vóór de stage gevolgde opleiding, verworven kennis of ervaring. Ook publicaties of docentschap leveren vanaf 1 januari geen VSO-punten meer op. Omdat het aanbod van de VSO is verruimd, moet het voor iedere stagiair mogelijk zijn om bij de praktijk aansluitende VSO-cursussen te volgen (juridisch of niet-juridisch). Gelijkstelling van een door de Orde geregistreerde PO-cursus is nog wel mogelijk indien de cursus voldoet aan de VSO-criteria, aangetoond kan worden dat er geen VSO-cursussen op het betreffende (rechts)gebied worden aangeboden of uw niveau beter aansluit bij een PO-cursus.

(advertentie)

Kwaliteit door actualiteit

Onze cursussen zijn gericht op de praktijk en gebaseerd op de wetenschap. Zo haalt u maximaal rendement uit uw opleiding. **Met het CPO bent u zeker van uw zaak.**

U vindt ons cursusaanbod bij het katern **Orde** elders in dit blad en op www.cpo.nl

Het CPO is onderdeel van de Radboud Universiteit Nijmegen

Van de deken

Willem Bekkers

Waarvoor wij staan!

Als iedere advocaat jaarlijks aan honderd burgers iets vertelt over de rol van de advocaat en de Orde in de samenleving bereiken we met z'n allen een publiek van anderhalf miljoen Nederlanders. Daar kan geen publiciteitscampagne van de Orde tegenop. Daarom zal de Algemene Raad u dit jaar op dinsdag 26 mei een handje helpen met voorlichtingsmateriaal waar u mee voor de dag kunt komen.

Is die voorlichting nodig? Zeker. Dat geldt met name als het gaat om maatschappelijk beladen strafzaken waarbij het voor een deel van de bevolking moeilijk te verteren is als een advocaat gewoon zijn werk doet. Het is daarom goed dat er nogal wat advocaten zijn die deskundig en met groot enthousiasme buiten hun eigen advocatenpraktijk voorlichting geven over de advocatuur. Zo hielden de broers Anker recent hun twaalfhonderdste lezing.

Menig advocaat heeft in een dagblad of tijdschrift een vaste column, zoals bijvoorbeeld Eerde de Vries met zijn tweewekelijkse rubriek 'Rechtvaardig' in een Fries weekblad. Vorige maand ging hij in op de rol van advocaten in de zaak van Dutroux en van Kim de G., de verdachte van de steekpartij in Dendermonde. Het zijn maatschappelijk beladen zaken waarin de opdracht van de advocaat wel 'bovenmenselijk' is genoemd. De Vries maakt duidelijk hoe een advocaat een evenwichtskunstenaar kan zijn. Hij verwees naar het optreden van Jaak Haentjes, de advocaat van Kim de G., op de Belgische televisie. Waardig en deskundig zag en hoorde je hem uitleggen waar een advocaat voor staat. Maar eerst wilde de journalist weten of de verdachte spijt had. 'Ik denk wel dat hij spijt heeft maar het is te sterk om te zeggen dat hij tot inkeer is gekomen'.

Ook indrukwekkend vond ik Hans Rieder. Hem wordt verweten dat hij ervoor zorgt dat gangsters vrijuit gaan. Niet omdat er twijfel is over de ten laste gelegde feiten, maar vanwege fouten in het vooronderzoek (zie dit blad van 6 februari jl., p. 43 en 44). Rieder kreeg in een serieus programma op de Belgische televisie de kans om geduldig uit te leggen waar het hem als advocaat om te doen is: 'volledige integrale tegenspraak in rechtszaken'.

Dat het hard nodig is om uit te blijven leggen waar we als advocaat voor staan, is de afgelopen weken ook gebleken in ons land. Twee collega's werden dagelijks bestookt met haatmails en nog erger: regelrechte doodsbedreigingen. De Algemene Raad heeft zich solidair verklaard met Els Lucas en Gerard Spong en hen waar mogelijk en nodig steun toegezegd.

Reageren: vandedeken@advocatenorde.nl

MET CIB

KOMT U VOLLEDIG TOT UW RECHT

CIB Centraal InkoopBureau BV

Postbus 330

2700 AH Zoetermeer

Telefoon (079) 36 38 440

Fax (079) 36 15 144

advocaten@cib.nl

CIB, uw partner voor gewaarmerkt papier, maar ook voor al uw luxe schrijf- en lederwaren, archiefmaterialen zoals gekleurde hangmappen, kantoorartikelen, computer- en printsupplies en facilitaire producten. Bestel op www.advocaten.cib.nl onze CIB catalogus.

CIB. Dé kantoorespecialist voor advocaten.

www.advocaten.cib.nl

Geen verzekeraar

In 'Veel advocaten niet verzekerd bij wisseling verzekeraar' (*Advocatenblad* 2009, 16 januari 2009) stelt Gijsbrecht van Amstel een zeer belangrijk aspect van de beroepsaansprakelijkheidsverzekering aan de orde; de dekking in tijd. Wij willen hem op één punt corrigeren: Aon is groot en bonafide, maar geen verzekeraar. Aon is een assurantiemakelaar die bemiddelt tussen haar relaties en verzekeraars en daarbij streeft naar een zo ruim mogelijke dekking tegen een zo scherp mogelijke premie.

(Anne-Marie van Leeuwen,
Aon Professional Services)

Veel advocaten niet adequaat verzekerd

De heer mr. G. van Amstel stelt in 'Veel advocaten niet verzekerd bij wisseling verzekeraar' (*Advocatenblad* 2009, 16 januari 2009) dat veel advocaten niet verzekerd zijn bij wisseling van verzekeraar. Iedere advocaat verplicht ter zake het risico van zijn beroepsaansprakelijkheid verzekerd te zijn. Het verzekerd bedrag per advocaat, dan wel per samenwerkingsverband, dient minimaal € 453.780 per gebeurte-

nis te bedragen, tot een totaal van ten minste tweemaal dit bedrag per verzekeringsjaar.

Een gebruikelijke Aansprakelijkheidsverzekering voor bedrijven (AVB) die alleen maar zaakschade en letsel dekt (kantoorrisico), dus niet de beroepsfouten die een advocaat maakt, kent veelal een verzekerde som van minimaal € 1.250.000. Thans is men van oordeel dat dit minimum aan de lage kant is. Het minimum van de Verordening is niet meer van deze tijd.

De Verordening stelt voorts – helaas – geen eisen voor wat betreft de inhoud van de polis. Dit brengt met zich dat in de praktijk veel advocaten over het hoofd zien dat een polis maatwerk is en derhalve genoegen nemen met een standaardpolis die door een *standaardmakelaar* van de plank wordt getrokken. Een aantal verzekeraars, makelaars en tussenpersonen houden te weinig rekening met de verschillende soorten advocaten – zoals de deken dat formuleert 'Van Zuidas tot de Sociale Advocatuur' – alsmede de verschillende soorten praktijken en de risico's.

In de praktijk blijkt veelal dat de inhoud van een 'standaardpolis' niet aansluit bij de praktijkvoering van de advocaat. Zo biedt deze geen dekking voor werkzaamheden die worden verricht naar buitenlands recht (zoals bijvoorbeeld het geval is in geval van een arbitrage in het buitenland), zijn de werkzaamheden die worden verricht door buitenlandse advocaten die niet tevens als Nederlands advocaat staan ingeschreven niet gedekt, loopt men ook tegen dekkingsproblemen

aan indien men advocaten in dienst heeft die tevens als advocaat staan ingeschreven in een andere lidstaat, is het in- en uitlooprisico dat zich voordoet indien men een bestaande praktijk mee overneemt naar een ander kantoor (of indien een dossier overgaat van het ene kantoor naar het andere kantoor) niet of niet adequaat verzekerd, is uitloop bij voorbaat veelal niet geregeld, en is bovendien de bestuurdersaansprakelijkheid ter zake handelingen verricht in het kader van de Stichting Beheer Derdengelden niet verzekerd.¹ Dergelijke situaties doen zich op menig kantoor voor. Fundamentele risico's die met de uitoefening van de praktijk gepaard gaan, zijn niet gedekt onder de verzekering, of zelfs expliciet van dekking uitgesloten.

Hiermee voldoet de advocaat niet aan de vereisten van de Verordening, en worden de belangen van de cliënten niet goed behartigd. Sluiten bovendien de leveringsvoorwaarden, als ze al zijn overeengekomen, wel naadloos aan bij de polis? Het ontbreken van op maat gemaakte beroepsaansprakelijkheidsverzekeringen draagt bij aan beschadiging van het vertrouwen in de advocatuur. Het wordt tijd dat advocaten het belang van een maatwerkpolis onderkennen.

(mr. R.S. Baumann,
advocaat te Rotterdam)

.....
¹ De heer mr. J.E.B. Offermans heeft een aantal begrippen die een belangrijke rol spelen in het kader van de beroepsaansprakelijkheidsverzekering nader toegelicht in twee artikelen in *Verzekeringsblad* 2008-24 en 2009-1.

Moeten notarissen een gemeenschappelijk echtscheidingsverzoek kunnen indienen? Prof. mr. E.A.A. Luijten beargumenteert waarom er aan hen speciale eisen moeten worden gesteld. 'Omdat de deskundigen een beslissende invloed hebben op de echtscheiding en de vermogensrechtelijke afwikkeling, dient niet iedere notaris of advocaat hiertoe bevoegd te zijn.'

Niet iedere notaris is echtscheidingsnotaris

Wetsvoorstel: ook notarissen kunnen gemeenschappelijk echtscheidingsverzoek indienen

.....
Prof. mr. E.A.A. Luijten

advocaat te Heerlen en em. hoogleraar burgerlijk en notarieel recht te Nijmegen'
.....

In wetsvoorstel³¹ 714 wordt (door wijziging van de artt. 815, 818 en 821 Rv) aan notarissen de bevoegdheid toegekend – die advocaten van oudsher al hebben – om voor echtgenoten het echtscheidingsverzoek bij de rechtbank aanhangig te maken. Zij kunnen dit doen als de echtgenoten gemeenschappelijk echtscheiding wensen en niet gehouden zijn om een ouderschapsplan over te leggen. Eenzelfde regeling zou dan gaan

.....
1 Prof. mr. Luijten is em. hoogleraar burgerlijk en notarieel recht aan de Radboud Universiteit Nijmegen (1958-1988), notaris te Heerlen (1964-1986) en sinds 1988 advocaat te Heerlen. In het notariaat was hij onder meer voorzitter van de Structuurcommissie die begin jaren zeventig van de vorige eeuw de modernisering van het Nederlandse notariaat voorbereidde.

.....
gelden bij een verzoek tot ontbinding van een geregistreerd partnerschap.² De indiening van dit wetsvoorstel is hier en daar al begroet,³ maar ik betwijfel of dit voorstel wel wet moet worden, tenzij acht zou worden geslagen op de hierna aangeduide bezwaren.

Eerder haalde het initiatiefwetsvoorstel-Luchtenveld het *Staatsblad* niet. Een administratieve scheiding zonder rechterlijke uitspraak, op soortgelijke wijze als de beëindiging van een geregistreerd partnerschap, werd op 20 juni 2006 in de Eerste Kamer verworpen, zulks mede doordat minister Hirsch Ballin er terecht op wees dat een dergelijke echtscheiding in het buitenland juridisch waarschijnlijk

.....
2 Dit artikel is een bewerking van 'Echtscheiding buiten de rechter om?' van Prof. mr. E.A.A. Luijten en prof. mr. W.R. Meijer, in: *NJB* nr. 12, d.d. 21 maart 2008.

3 Nuytincq begroet het voorstel met onverholven vreugde en stelt dat het notariaat deze nieuwe taak 'op bekwaame wijze' zal gaan uitvoeren. Prof. mr. A.J.M. Nuytincq: 'Daar is hij dan: de echtscheidingsnotaris!', in: *WPNR* 6775 van 15 november 2008.

.....
geen erkenning zou vinden.⁴ In maart 2007 kondigde de minister echter aan, in het kader van de behandeling van wetsvoorstel 30 145 tot bevordering van voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding, dat hij een zodanig wetsvoorstel zou in dienen. Het resultaat ligt thans voor ons.

Rol notaris bij beëindiging geregistreerd partnerschap

In het huidige art. 1:80c sub c BW is de mogelijkheid geopend van de inschrijving van een verklaring van beëindiging van een geregistreerd partnerschap in de registers van de burgerlijke stand, ondertekend door 'een of meer notarissen' of 'een of meer advocaten'. Duidelijk is hier geen sprake van enige processuele handeling; de notaris ondertekent alleen de verklaring mede. Evenmin geldt dat een advocaat hier een soort authentieke kracht aan

.....
4 Men zou zich kunnen afvragen of bij andere novellen in ons familierecht niet eenzelfde waarschuwing had gepast.

.....
In het wetsvoorstel is het
verschil miskend tussen een
notariële akte en een door
een notaris of een advocaat
(mede) ondertekende
onderhandse akte
.....

de verklaring zou geven. De vraag is dus welke vreemde figuur hier is gecreëerd. Historisch onderzoek kan opheldering verschaffen.

De notaris is in deze bepaling beland doordat wetsvoorstel 23 761⁵ voor de beëindiging van een ‘registratie van een samenleving’ met wederzijds goedvinden voortbouwde op het advies van de Commissie-Kortmann, die echter de inschrijving van een *notariële akte* in de registers van de burgerlijke stand voorstelde. Daar aan werd in het regeringsvoorstel toegevoegd de mogelijkheid van inschrijving van een akte die mede ondertekend zou zijn door een advocaat. Als redengeving werd opgenomen: ‘omdat advocaten veel ervaring hebben met echtscheidingen en verwacht mag worden dat zij in dit soort gevallen zeer wel in staat zijn de gevolgen van de beëindiging behoorlijk vast te leggen.’⁶ In de Nota naar aanleiding van het verslag klinkt het nog positiever voor de advocatuur: ‘De advocatuur heeft grote deskundigheid op het terrein van de huwelijksontbindingen via echtscheiding en convenanten die daartoe worden opgesteld. In de huidige praktijk hebben deze convenanten de vorm van een onderhandse akte en komt het niet of nauwelijks voor dat een notariële akte wordt opgesteld. [...] Voor het notariaat is de echtscheidingspraktijk een onbekende praktijk. Het zal op dit terrein, indien men dat wenst, expertise moeten ontwikkelen.’⁷ Om de mogelijkheid te creëren dat voor iedere partij een eigen deskundige kan optreden, is uiteindelijk opgenomen de mede ondertekening door ‘een of meer’ advocaten of notarissen.

Aanvankelijk had men de taak van de notaris gezien als de vastlegging van de overeenkomst tussen partijen in een notariële akte, waarbij de notaris verklaarde dat partijen deze overeenkomst hadden gesloten, zodat dit feit jegens eenieder, behoudens tegenbewijs, zou vaststaan. Uiteraard zou het dan voor de hand liggen dat de notaris partijen

5 Dat wetsvoorstel leidde tot de invoering van de Wet van 5 juli 1997 tot wijziging van Boek 1 van het BW en van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering in verband met opnemingsdaarin van bepalingen voor het geregistreerd partnerschap, *Stb.* 1997, 324.

6 Vgl. Wetsvoorstel 23 761, TK 1993-1994, nr. 3, p. 9.

7 Vgl. Wetsvoorstel 23 761, TK 1995-1996, nr. 7, p. 19.

ook zou adviseren over de inhoud van de overeenkomst.⁸ Bij de wijziging tijdens de parlementaire behandeling was slechts de begeleiding van de partners door een deskundige aan de orde. De in de registers van de burgerlijke stand in te schrijven akte is dan ook, al of niet door één of meer notarissen mede ondertekend, slechts een onderhands stuk.

De conclusie is dat, historisch gezien, bij de beëindiging van een geregistreerd partnerschap eerst aan een notariële akte is gedacht, terwijl later een verschuiving naar de – deskundiger geachte – advocaat is opgetreden, waarbij de notaris in de tekst is blijven staan en men zich niet heeft gerealiseerd dat hier een alternatief in de wet werd opgenomen dat geen recht doet aan het principiële verschil tussen een notariële akte en een door een notaris of een advocaat (mede) ondertekende onderhandse akte.

Argumenten van de wetgever

Uit zijn brief aan de Tweede Kamer van 28 maart 2007 blijkt dat de minister wel overwoog of niet naast een advocaat ook een notaris een verzoekschrift tot echtscheiding bij de rechter kan indienen, als daarbij geen minderjarige kinderen betrokken zijn. Hij noemde hiervoor de volgende redenen.

** Echtparen zonder kinderen hoeven alleen de vermogensrechtelijke gevolgen van hun huwelijk te regelen.*

Onder deze gevolgen vallen niet alleen de vaststelling van de omvang en de verdeling van het gemeenschappelijke vermogen, maar ook de regeling van de alimentatie. Het staat vast dat een notaris thans geen deskundige op dit gebied is; wij achten dit argument daarom zwak.

Van een notaris zou wel verwacht mogen worden dat hij als deskundige bij het overleg met betrekking tot een verdeling kan adviseren en assisteren bij het uitvoeren van huwelijksvoorwaarden. Over de afwikkeling van huwelijksvoorwaarden zweeg de minister echter wijselijk. Voor de interpretatie van huwelijksvoorwaarden en – met name bij een verrekenbeding daarin – de consequenties daarvan,

8 Een dergelijk systeem kennen wij bij het maken van huwelijksvoorwaarden; deze moeten worden vastgelegd in een notariële akte, waarbij de notaris partijen adviseert over de inhoud.

moet men immers niet primair bij een notaris zijn. Deze adviseert doorgaans huwelijksvoorwaarden die gebaseerd zijn op een door de KNB verstrekt model, aangevuld met eigen regelingen, zonder zich af te vragen of deze wel kunnen worden nagekomen. Bij de stelling dat aan de notaris bij echtscheiding met name de toepassing van een – veelal niet-nagekomen – periodiek verrekenbeding toevertrouwd kan worden, kan men vraagtekens plaatsen. Notarissen zullen ook hiervoor specialistisch opgeleid dienen te worden.

** Echtparen kunnen het inschakelen van een advocaat als belastend ervaren.*

Dit argument is onbegrijpelijk. Het inschakelen van een juridisch deskundige buitenstaander – advocaat of notaris – zal voor sommigen alleen een financiële belasting betekenen; bij anderen zal het juist vertrouwen scheppen.

Er kan worden betwijfeld of aan de notaris de toepassing van een – veelal niet-nagekomen – periodiek verrekenbeding kan worden toevertrouwd

** De advocaat heeft in deze situaties een beperkte toegevoegde waarde.*

Deze stelling is principieel onjuist. Nu de familierechtadvocaat bij uitstek deskundig is op het gebied van alimentatie en hij of zij op het gebied van de vermogensrechtelijke afwikkeling van een huwelijk meestal veel ervaring heeft, heeft de advocaat juist een *grote* toegevoegde waarde.

Begrijp ik de minister goed, dan betoogde hij eigenlijk dat echtgenoten bij de echtscheiding in onderling overleg geen andere deskundige nodig zouden hebben, daar de ‘verkoop van hun huis’ nu eenmaal via de notaris moet geschieden.⁹ Als die zich dan toch met de echtscheiding

9 Kennelijk bedoelt de minister met de ‘verkoop van hun huis’ (ook) de toedeling van de gemeenschappelijke echtelijke woning aan één der echtgenoten (!).

moet bemoeien, kan hij ook de verdere afwikkeling begeleiden. Zo beschouwd had de minister geen goed inzicht in de problematiek van de echtscheiding op gezamenlijk verzoek. De ervaring met de flitsscheiding wijst er immers op dat het relatief veel voorkomt dat één der partners onder druk gezet wordt om maar akkoord te gaan – veelal met het argument dat het anders veel duurder wordt – en hij zich later pas realiseert dat het overeengekomene uiterst onvoordelig was. Recente procedures tussen ex-echtgenoten die bij een flitsscheiding het gemeenschappelijk vermogen hadden verdeeld en daarop later wilden terugkomen, wijzen erop dat hier vaak geen goede regeling tot stand kwam.¹⁰

* *Het optreden van een notaris bij de indiening van een verzoekschrift is niet nieuw.*

Bij een wijziging van huwelijksvoorwaarden is het de notaris die de echtgenoten heeft geadviseerd. De advocaat is hierbij niet betrokken, doch diende vóór 2001 alleen als ‘postbode’ om het verzoekschrift dat door de notaris was opgesteld, in te dienen. Hetzelfde geldt voor de door de minister genoemde verzoekschriften in verband met een (voorgenomen) veiling door een hypotheekhouder. Ook hier is de advocaat bij de zaak zelf niet betrokken en verleent hij zijn diensten zonder zich in de zaak te hoeven verdiepen.

Het analogieargument was dan ook een misgreep en ging trouwens slechts op als al *gekozen is* voor het inschakelen van de notaris bij de begeleiding van het te scheiden huwelijk. Als argument voor een keuze had deze redenering dan ook geen (toegevoegde) waarde.

Eisen aan scheidingsbegeleiders

De meeste gemeenschappelijke verzoeken tot echtscheiding worden thans behandeld door advocaten die lid zijn van de vereniging van Familierecht Advocaten en Scheidingsbemiddelaars (vFAS), die de door deze vereniging georganiseerde specialistische opleiding hebben gevolgd en voor het afsluitende examen zijn geslaagd.¹¹ Aldus

10 Verwezen wordt onder andere naar Hof 's-Hertogenbosch 23 januari 2007, *Notafax* 2007, 189; Hof 's-Hertogenbosch 20 februari 2007, *Notafax* 2007, 189; Hof 's-Gravenhage 7 november 2007, *Notafax* 2007, 306 en Rb. Zwolle-Lelystad 10 oktober 2007, *Notafax* 2007, 295, alsmede Rb. Breda 24 januari 2007, *JPF* 2007, 42.

11 Prof. Meijer en schrijver dezes zijn sinds het begin van deze opleiding daaraan als docenten

bestaat de waarborg dat de begeleiding van scheidenden deskundig en onpartijdig plaatsvindt.

In het notariaat kent men eerst sinds kort een vereniging van (kandidaat-)notarissen-scheidingsbemiddelaars (VMSN, Vereniging van Mediators en Scheidingsbemiddelaars in het Notariaat). Ook aan de leden van deze vereniging worden eisen van inhoudelijke vakbekwaamheid gesteld. Voor alimentatievraagstukken wenden deze notarissen zich in de praktijk echter tot een bevriende advocaat die assisteert bij het uitvoeren van de nodige berekeningen om te beoordelen of hetgeen aan partijen voor ogen staat haalbaar en verdedigbaar is. Ook bij deze notarissen kan men vertrouwen op een deskundige en onpartijdige begeleiding.

Ik zou derhalve menen dat het er bij de juridische begeleiding van scheidenden niet zozeer op aankomt of men advocaat of notaris is, maar vooral of men deskundig en ervaren is op het gebied van het ‘echtscheidingsvermogensrecht’.

Is er plaats voor niet-advocaten die namens de betrokken echtgenoten aan de rechter een echtscheidingsverzoek kunnen doen? Het ligt niet voor de hand een notaris hiertoe bevoegd te verklaren als hij niet bij de ‘vermogensrechtelijke afwikkeling’ behulpzaam was. De parallel die de minister trekt tussen een echtscheidingsverzoek en andere procedures, waarin de notaris een verzoek kan indienen, is re vera alleen aanwezig als de voorbereiding van het verzoek door hem begeleid is.

De begeleiding van scheidende echtgenoten zonder minderjarige kinderen, en de opstelling van een overeenkomst tussen hen, kan volgens de minister door iedereen geschieden, terwijl de echtgenoten ook zelf, zonder (bege)leiding van derden, een dergelijke overeenkomst kunnen opstellen. Zou het niet veeleer zo moeten zijn dat slechts de deskundige die bij het tot stand komen van de regeling tussen de echtgenoten behulpzaam was en/of een door de echtelieden zelf opgestelde overeenkomst aan de inhoud van het toepasselijke recht heeft getoetst, een echtscheidingsverzoek kan indienen?¹²

huwelijksvermogensrecht verbonden.

12 De hiervoor weergegeven beschouwingen over de wetsgeschiedenis met betrekking tot de beëindiging van het geregistreerde partnerschap doen vermoeden dat de vraag bevestigend beantwoord

Deze variant doordenkende, komt men dicht bij het verworpen Voorstel-Luchtenveld, waar juist deskundigheid als eis werd gesteld aan degene die een beëindigingsverklaring mede ondertekenden. Een systeem waarbij deskundigen bij het indienen van een echtscheidingsverzoek, dat bijna steeds zonder meer wordt toegevoegd, een beslissende invloed hebben op het tot stand komen van een echtscheiding en de daarop betrekking hebbende vermogensrechtelijke afwikkeling tussen de echtelieden, kan alleen worden aanvaard als niet zonder meer *iedere* notaris of *iedere* advocaat hiertoe bevoegd is. Ik meen dat al deze ‘scheidingsbegeleiders’ dan moeten voldoen aan in de wet neer te leggen criteria.

Naar mijn mening kan niet worden volstaan met een opleiding en toetsing door – overigens zeer verdienstelijk werkende – verenigingen van advocaten en (kandidaat-)notarissen. Deze opleidingen zullen onder een zeker toezicht moeten staan, zodat de kwaliteit van bedoelde opleidingen gewaarborgd is. Ook zouden in dit verband wettelijke regelingen dringend gewenst zijn met betrekking tot een eigen tuchtrecht en een rechterlijke instantie die bevoegd is tot het toezicht op de naleving daarvan.¹³

Fouten voorkomen

Het is niet bezwaarlijk om het notariaat te betrekken bij echtscheidingsprocedures tussen echtgenoten zonder kinderen die het over de echtscheiding volledig eens zijn. Wil men de fouten die zich voordeden bij de ‘flitsscheiding’ echter voorkomen, dan zal het nodig zijn slechts aan speciaal daarvoor opgeleide advocaten en notarissen de bevoegdheid te geven echtscheidingen te begeleiden zonder deugdelijke inhoudelijke toetsing door de rechter. Hiervoor is een aanvullende wettelijke regeling nodig.

.....
moet worden. Het gaat niet zozeer om formaliteiten, maar om een deskundigheid van de jurist die betrokken is bij de voorbereiding en daarvan blijf geeft bij de totstandkoming van de beëindiging van het geregistreerde partnerschap c.q. bij de indiening van het echtscheidingsverzoek.

13 Een wettelijke regeling zou bovendien moeten inhouden dat advocaten en (kandidaat-)notarissen die aan de gestelde eisen *niet* voldoen geen verklaringen kunnen indienen die ter inschrijving in de registers van de burgerlijke stand bestemd zijn noch verzoekschriften als hier bedoeld.

Onze angst- maatschappij komt voor rekening van de kinderen

Nederland
 koploper in
 opsluiten van
 kinderen

In Weesp werden de twee tieners die enkele scholen hadden bedreigd enkele dagen vastgezet. Is een maatschappij geschokt als de 'ernstige bedreiging' afkomstig is van kinderen die geen kwaad in de zin hebben?

.....
Veerle Hammerstein
 Advocaat te Amsterdam

Onze rechtsstaat kent speciale regels voor de bescherming van zijn zwakke en kwetsbare burgers. Kinderen behoren bij uitstek tot deze categorie en verdienen bijzondere aandacht als zij in aanraking komen met het recht en de rechter. Hun rechten zijn niet voor niets verankerd in internationale verdragen, zoals het Verdrag inzake de rechten van het kind van 20 november 1989 (IVRK). Niemand kan helaas voorkomen dat er ook met kinderen weleens iets misgaat, maar van iedere overheidsdienaar aan wie hun belangen worden toevertrouwd, mag in een beschaafd land voldoende aandacht en zorg voor kinderen worden verwacht. Het VN-kinderrechtencomité vindt dat kinderen alleen in uiterste gevallen de cel in mogen.

Nederland is echter de afgelopen twintig jaar Europees koploper geworden in het opsluiten van kinderen, zo liet het VN-kinderrechtencomité nog in januari weten. Niet alleen zitten kinderen veel vaker vast in afwachting van hun strafzaak, ook worden kinderen vaker enkele dagen op politiebureaus vastgehouden na een klein vergrijp. Een zorgwekkende trend waar de Weesper affaire een treffend voorbeeld van is.

Steeds weer die 'geschokte maatschappij'

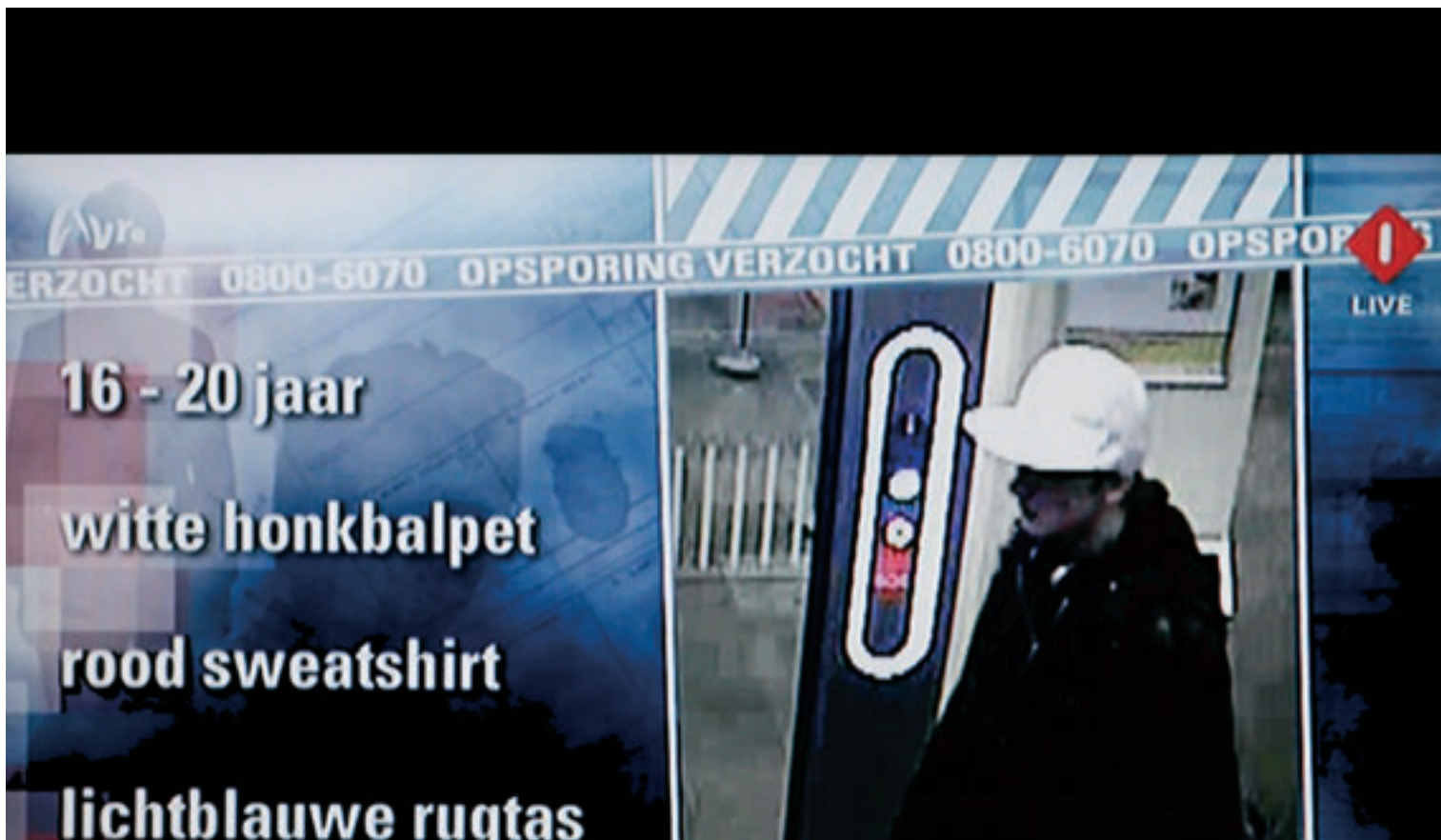
In Weesp werden onlangs enkele scholen geconfronteerd met dreigementen. De burgemeester van Weesp gaf de media in het belang van het onderzoek slechts een vage aanduiding ervan. Al snel worden twee jongens uit Weesp van 13 en 14 jaar oud die telefonisch een school hebben bedreigd in beeld gebracht in het tv-programma *Opsporing Verzocht*. Beide ouders herkennen hun zoons – en brengen ze onmiddellijk naar het politiebureau. Dezelfde avond bekennen de jongens aan de politie het bewuste telefoontje gepleegd te hebben. Een golf van opluchting gaat door Weesp. De bedreiging kwam niet van een psychopaat die de gruwelijkheden van Dendermonde wilde

.....
De geschoktheid van de rechtsorde is mede veroorzaakt door de media en de burgemeester maar wordt de kinderen aangerekend

herhalen, maar van twee kinderen die slechts kattenkwaad wilden uithalen. Toen de burgemeester eerder die week nog sprak van dreigementen aan scholen, was de angst natuurlijk groot.

Hoewel de bevoegde autoriteiten de dreigementen ongetwijfeld terecht serieus hebben genomen, zou je denken dat na de snelle bekentenis van deze jongens de schrik voorbij is en de opluchting groot. Niets blijkt minder waar. De hulpofficier van justitie besluit de beide jongens in verzekering te stellen en de officier van justitie dient een vordering tot bewaring in bij de kinderrechter die de bewaring gelast voor de duur van 14 dagen. De kinderrechter heeft de vordering moeten toetsen aan art. 67 Sv (doet zich een van de gevallen voor?) en art. 67a Sv (is een van de daar genoemde gronden terecht aangevoerd?) en heeft als grond de kans op herhaling gebruikt. Dacht de kinderrechter nu werkelijk dat deze kinderen dit nog een keer zouden doen, na drie nachten in een politiecel te hebben doorgebracht?

De kinderrechter heeft daarbij overwogen dat de geuite bedreigingen voor maatschappelijke onrust hebben gezorgd. Maar is een maatschappij nog steeds geschokt als blijkt dat de 'ernstige bedreiging' afkomstig is van kinderen die geen kwaad in de zin

hebben en de ernstige gevolgen van hun volkomen misplaatste handelen niet kunnen overzien?

Een kinderrechter moet er rekening mee houden dat de geschoktheid van de rechtsorde mede is veroorzaakt door buitenproportionele aandacht in de media, die vermoedelijk ook nog eens is versterkt door onhandig optreden van de burgemeester. Een kinderrechter behoort ook te weten dat ingevolge art. 37, aanhef en onder b IVRK de voorlopige hechtenis van een kind alleen mag worden gehanteerd als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke duur.

Het verblijf in een politiecel of een jeugdinrichting is voor een kind een zeer belastende ervaring. Vooral een politiecel is volkomen ongeschikt voor jonge kinderen. Daar weegt het belang van de maatschappij of nader onderzoek niet tegen op. De belangen van kinderen horen altijd voorop te staan. Er waren voldoende andere middelen om recht te doen aan hetgeen gebeurd is, zoals een voorschot op een te verrichten taakstraf, hetgeen bij een bekende

minderjarige verdachte gebruikelijk is in Amsterdam. De balans is mede door het overheidsoptreden en de media-aandacht volledig zoekgeraakt. De kinderrechter laat zich hierdoor blijkbaar op een dwaalspoor zetten en schuift ten onrechte de belangen van de kinderen terzijde.

De kinderrechter besluit na drie dagen inbewaringstelling op verzoek van de raadsliden de Weesper jongens huisarrest te geven. Opnieuw een zucht van verlichting in Nederland. Kranten koppen dat de beide jongens gelukkig naar huis mogen.

Huisarrest is slechts een tenuitvoerlegging van de voorlopige hechtenis anders dan in een jeugdinrichting, namelijk thuis. Kinderen mogen het huis niet uit, uitgezonderd de schoolgang. Dit betekent dat de kinderrechter de grond die eerder tot de inbewaringstelling heeft geleid, onverkort aanwezig heeft geacht. Welke grond was het ook alweer? O ja, nog steeds de kans op herhaling of was het toch die maatschappelijke onrust?

De verontwaardiging is nu van koers veranderd: de media berichten alleen nog over 'een incident in Weesp' en de maatschappij is verontwaardigd over de inbewaringstelling van de jongens. De schrik komt uit een andere richting.

Na een week jeugd detentie en een week huisarrest heft de kinderrechter uiteindelijk het bevel bewaring op.

Kinderen in de rechtsstaat

In Nederland wordt het IVRK vaak terzijde geschoven, niet zelden onder druk van de publieke opinie. In het jeugdstrafrecht moeten de belangen van kinderen worden beschermd en hoort een pedagogische aanpak centraal te staan. Dit is de reden voor het onderscheid tussen volwassenenrecht en jeugdrecht.

Onze angstmaatschappij komt steeds meer voor rekening van de kinderen; een zorgelijke ontwikkeling. Laat dit incident een goede aanleiding zijn om kinderen weer als kinderen en dus als kwetsbare burgers te behandelen, in de grotemensenwereld die wel rechtsstaat wordt genoemd.

Fred Teeven stuurde
aan op hoorzitting

‘Inperken verschoningsrecht

is onwenselijk'

.....
Advocaten zijn hardwer-
kende mensen, en ze
hebben een actieve be-
roepsgroep, die goed de
weg weet in Den Haag
.....

Aanwezigheid van de advocaat bij het politieverhoor vindt parlementariër Fred Teeven (VVD) onwenselijk, dat vindt hij daartegenover ook van inperking van het verschoningsrecht van advocaten. 'Maar we moeten wel iets doen aan het afgeleide verschoningsrecht.' Binnenkort houdt het parlement een hoorzitting over de mogelijke inperking van het verschoningsrecht.

.....
Lex van Almelo
Journalist
.....

Schat, ik ben wat later thuis.' Door samen met collega-officier van justitie Martin Witteveen een bordje met deze tekst voor de camera omhoog te houden, wakkerde Teeven zijn bekendheid aan tijdens het proces tegen drugsbaron 'De Hakkelaar'. Voordat Teeven officier werd, werkte hij jaren als rechercheur bij de FIOD. Zijn eerste parlementaire ervaring deed hij op bij Leefbaar Nederland. En nu is hij alweer enkele jaren lid van de VVD-fractie in de Tweede Kamer. Als lid van de parlementaire onderzoekscommissie-Joldersma onderzocht hij de verwevenheid van onder- en bovenwereld en de betrokkenheid van juridische dienstverleners daarbij. Hij pleitte onder meer

voor een hoorzitting over de mogelijke inperking van het verschoningsrecht. Die hoorzitting wordt in maart of april gehouden.

Verwevenheid
Wat zijn de reacties op het rapport van de Commissie-Joldersma?
'In tegenstelling tot het notariaat heeft de advocatuur het rapport kritisch ontvangen. Er worden volgens de advocatuur heel snel conclusies getrokken op grond van een relatief gering aantal gesprekken en beperkt onderzoek. Het is grote stappen, gauw thuis. Ik snap die houding van de advocatuur wel, want niet iedereen herkent zich altijd in kritiek.'
Wat is uw beeld van de advocatuur?
'In het algemeen zijn advocaten heel hardwerkende mensen, die iets proberen te maken van het leven. Zij hebben een actieve beroepsgroep, die goed de

weg weet te vinden in Den Haag. Er zijn heel wat advocaten lid van de VVD en er zijn ook heel wat advocaten te vinden in ons electoraat.'
Had u als officier van justitie hetzelfde beeld?
'Ja, dat was vroeger niet anders.'
Vindt u advocaat nog wel een nobel beroep?
'Nobel is niet de juiste term. Het is een dynamisch beroep, dat voorziet in een behoefte van de maatschappij. Zeker de sociale advocatuur voorziet vaak in een behoefte en levert iets wat rechtsbijstandverzekeringen niet altijd kunnen leveren. Daarom vind ik het jammer dat dit kabinet het experiment met *no cure no pay* heeft afgeschoten.'
Hoe staat het volgens u met de integriteit van de advocatuur?
'Met de integriteit is het niet dramatisch gesteld. Je hebt natuurlijk altijd incidenten. Maar het vertrouwen in de advocatuur is overeind gebleven. Met name strafadvocaten doen moei-

Door het afgeleide verschoningsrecht voor accountants of belastingadviseurs mogen advocaten- kantoren geen vrij- plaatsen worden voor belastingontduiking

lijk werk op het snijvlak van onder- en bovenwereld. Het is de verantwoordelijkheid van de beroepsgroep om als wittebefdrager op te treden tegen zwarte schapen. Als je vindt dat de orde binnen de Orde gehandhaafd moet worden, moet je gebruikmaken van het tuchtrecht. Daarvoor ligt het initiatief in eerste instantie bij de beroepsgroep.’

Is het tuchtrecht in goede handen bij de Orde?

‘Ja. In de advocatuur heerst meer een cultuur dat men niet te beroerd is om iemand aan te klagen of aan te spreken dan bij accountants of notarissen. Het probleem met advocaten is alleen dat zij – meer dan accountants en notarissen – de belangen van één partij behartigen. Daardoor is het lastiger om heel zwaar in te grijpen en is enige terughoudendheid van de overheid wel gepast. Daarop geldt één uitzondering: als de advocaat zelf verdacht wordt van een strafbaar feit moeten er meer mogelijkheden zijn om maatregelen te treffen. Het is nu bijvoorbeeld lastig om beslag te leggen. Normaal gesproken kan ik goed leven met de rol van de deken. Maar als een advocaat verdachte is zou de rechter-commissaris een grotere rol moeten krijgen. Gelukkig komen deze situaties niet zo heel vaak voor.’

Zo lang de advocaat niet verdacht wordt, hoeft zijn verschoningsrecht dus niet te worden ingeperkt?

‘Nee. De hoorzitting gaat over verschillende beroepsgroepen, niet alleen over

de advocatuur. Naarmate dienstverleners meer de belangen van één partij behartigen, wordt het moeilijker om iets aan het verschoningsrecht te doen. Bij advocaten is inperking van het verschoningsrecht het meest onwenselijk. De vertrouwensrelatie met de cliënt is belangrijk. Je moet als cliënt jouw problemen kunnen toevertrouwen aan een advocaat. Maar ik zou wel iets willen doen aan het afgeleide verschoningsrecht voor accountants of belastingadviseurs die worden ingeschakeld door een advocaat. Ik wil niet dat advocatenkantoren vrijplaatsen worden voor constructies om belastingen te ontduiken of geld wit te wassen. Als een advocaat misbruik maakt van het vertrouwen dat de maatschappij in hem stelt, moet je als beroepsgroep duidelijk een voorbeeld stellen. Dan ben ik voor *naming and shaming*. Het verschoningsrecht en adequaat optreden door de beroepsgroep zijn communicerende vaten. Als je niks doet, wordt de advocatuur een broedplaats voor criminaliteit. En als je niet optreedt tegen misbruik, bind je de kat

op het spek en vraag je om ellende.’

Grijpt de beroepsgroep wel voldoende in?

‘In de Kamer bestaat wel de indruk dat het wat steviger zou kunnen. En als je zelf niet goed oplet, gaan anderen dat voor je doen.’

Tappen is lastig onderwerp

OM en politie schenden het verschoningsrecht van de advocaat door afgetapte telefoongesprekken te bewaren. Wat vindt u daarvan?

‘Het verschoningsrecht houdt in dat de overheid niet als een dolle stier door de administratie van de advocaat mag gaan en dus ook geen informatie mag gebruiken uit vertrouwelijke gesprekken met de cliënt. Het College van procureurs-generaal werkt nu aan een technische oplossing om het af luisteren van vertrouwelijke telefoongesprekken onmogelijk te maken. De wens om het probleem op deze manier op te lossen begrijp ik wel. Maar ik ben bang dat dan te veel gesprekken onder het verschoningsrecht vallen. Het advocatenkantoor moet geen vrijplaats zijn voor crimina-

liteit. Maar het is een lastig onderwerp, want de overheid heeft het vertrouwen een beetje verspeeld.’

Dus wat nu?

‘Vroeger was het lastig om die gesprekken van de band te wissen. Nu er digitaal

wordt getapt is dat veel eenvoudiger: een gesprek dat je niet uitwerkt, verwijder je. Een andere optie, waar ik niet voor ben, is het uitluisteren technisch onmogelijk te maken. Maar dan bestaat de mogelijkheid om misbruik te maken van het toestel van een advocaat als je niet wilt worden afgeluisterd. Daarom zal er naar mijn mening altijd een menselijke check moeten zijn.’

Dat is een hoop werk met al die telefoontaps. Wordt er niet te veel getapt?

‘Dat is een heel andere discussie. Wat bij ons tappen is, is in Engeland undercoverwerk. In Nederland vinden wij tappen een minder grote inbreuk op de privacy.’

Niet bij het politieverhoor

Bent u voor de aanwezigheid van de advocaat bij het politieverhoor?

‘Nee, daar ben ik niet voor. Zeker niet de eerste zes uur, want dan gaan we de opsporing compleet platleggen. Als je echt de eerste zes uur na aanhouding een advocaat wilt toevoegen, is het de vraag

of dat enige meerwaarde heeft. Iedereen moet dan gaan zitten wachten tot er een advocaat komt. De vraag is of je dat moet willen als iemand bijvoorbeeld een winkeldiefstal heeft bekend. Dan eerst wachten op een advocaat is praktisch niet te doen in ons systeem.’

Maar ja, volgens het Europese Hof voor de Rechten van de Mens zou het wel moeten...

‘Hoe wij de uitspraak van het Europese Hof moeten interpreteren is nog geen uitgemaakte zaak.* De vraag is of elke uitspraak van het Europese Hof zulke consequenties verdient. De laatste jaren plaats ik af en toe ik vraagtekens bij de legitimiteit van het hof.’

Waarom?

‘Omdat ik wel eens denk dat men daar wel erg loskomt van de praktijk van alledag. Er moet toch ook een bepaalde orde zijn in de samenleving.’

En dat terwijl de Nederlandse rechter in het Hof afkomstig is van het OM...

‘Daar wil ik liever niets over zeggen.’

In het OM gaan stemmen op om het proces meer accusatoir te maken en de officier minder magistratelijk. Wat vindt u van dat idee?

‘Je zou kunnen zeggen dat het OM meer partij moet zijn en meer namens de samenleving moet optreden in plaats van het evenwicht in het oog te houden. De advocaat komt dan meer tegenover hem te staan. Dat betekent dat er meer recht wordt gesproken op basis van wat er op de zitting wordt gepresenteerd in plaats van op dossiers. De huidige capaciteit van de rechterlijke macht is daarvoor volstrekt onvoldoende. Dus als je dat wilt doen moet je een keuze maken. Of je moet het aantal officieren en rechters flink uitbreiden. Of het Openbaar Ministerie moet meer buiten de zitting om kunnen afdoen. Dan krijg je bijvoorbeeld het Amerikaanse systeem van *plea bargaining*. Of je laat – als de feiten niet omstreden zijn – de rechter in hoger beroep alleen een oordeel vellen over de strafmaat, zodat je niet langer alle feiten opnieuw hoeft uit te kauwen. Dan heb je meer ruimte om getuigen te horen op de zitting.’

*) Het gesprek met Teeven werd gehouden voordat de advocaat-generaal bij de Hoge Raad concludeerde dat de advocaat niet per se bij het politieverhoor aanwezig moet zijn, maar daaraan voorafgaand wel met zijn cliënt moet kunnen overleggen (zie het artikel van Jan Boksem elders in dit nummer). De Hoge Raad zal hierover de knoop doorhakken.

.....
Als een advocaat het vertrouwen van de maatschappij misbruikt, moet de beroepsgroep een voorbeeld stellen, dus *naming and shaming*
.....

Op 13 november 2008 is de Europese Betekeningsverordening van toepassing geworden die taalvereisten, termijnen, gebruik van modelformulieren en kostenregeling wijzigt. De belangrijkste veranderingen worden hier toegelicht. Bovendien wordt duidelijk gemaakt welke bepalingen ondanks de te late uitvoering in Nederland wel degelijk moeten worden toegepast.¹

Welke betekeningsregels gelden nu precies?

Gewijzigde EU-Betekeningsverordening van toepassing

.....
Mirjam Freudenthal

honorair senior onderzoeker
Molengraaff Instituut Utrecht
.....

Op 13 november 2008 is de gewijzigde EG-Betekeningsverordening (BetVo-II, nr. 1393/2007) van toepassing geworden. De verordening kent belangrijke wijzigingen met betrekking tot de handhaving van bepaalde termijnen, de taalvereisten, het gebruik van modelformulieren en de kostenregeling.

De enige bepaling uit deze gewijzigde verordening die in een uitvoeringswet geregeld dient te worden, is die over de kostenregeling. Zij behelst een opdracht aan de lidstaten om een vaste vergoeding te bepalen voor de betekening of ken-

nisgeving door de deurwaarder of een ander bevoegd persoon (art. 11 BetVo-II). De verordening is echter niet tijdig uitgevoerd. Dit betekent dat noch de kostenregeling noch andere in verband met de grensoverschrijdende betekening wenselijke aanpassingen tijdig in werking zijn getreden.

Het is te betreuren dat de uitvoering niet tijdig heeft plaatsgevonden. De BetVo-I, en thans de BetVo-II, is kwantitatief het belangrijkste procesrechtelijke instrument binnen Europa. Het is ongewenst dat partijen in onzekerheid worden gelaten over de regels die van toepassing zijn in de periode tot de inwerkingtreding van de uitvoeringswet.²

Toepasbaarheid onduidelijk

Gelijktijdig met het van toepassing worden van de BetVo-II is BetVo-I (Verordening EG nr. 1348/2000) ingetrok-

ken. Hoewel verordeningen niet mogen worden omgezet in het nationale recht omdat dit het directe en uniformerende effect van verordeningen zou kunnen verhinderen en de oorsprong van de rechtsregel onherkenbaar zou kunnen maken, moeten zij wel kunnen worden uitgevoerd in het nationale recht. De behandeling in het parlement van de betreffende uitvoeringswet (TK 2008-2009, 31 522) is echter niet tijdig afgerond. Dit roept vragen op over de toepasbaarheid van de regels voor betekening in civiele zaken binnen de EU.

Omdat verordeningen doorgaans rechtstreekse werking hebben, zou in principe volstaan kunnen worden met het raadplegen van de nieuwe BetVo-II. De verordening kent echter enkele bepalingen die, om uitgevoerd te kunnen worden in het nationale recht, nader geregeld dienen te worden en waarvan vóór 13 augustus 2008 mededeling had moeten plaatsvinden. Hieronder valt onder meer art. 11 dat betrekking heeft op de kosten van betekening of kennisgeving. Dit artikel bepaalt in zijn nieuwe

.....
¹ De voorgestelde uitvoeringswet nr. 31 522 behelst een wijziging van de uitvoeringswet BetVo-I. Een aantal artikelen van de uitvoeringswet BetVo-I blijft ongewijzigd en vindt dus onverkort toepassing.

.....
² De EG-Betekeningsverordening nr. 1393/2007 is op 13 november 2007 vastgesteld (PbEU 2007, L 324). De uitvoeringswetgeving is pas op 30 juni 2008 bij de Tweede Kamer ingediend.

illustratie: P
Keeler

vorm dat de deurwaarder alleen nog een vaste vergoeding voor de betekening mag vragen waarvan de hoogte vooraf door Nederland dient te worden vastgesteld en aan de Commissie meegedeeld.

De te late uitvoering is des te pijnlijker omdat de kostenregeling van art. 11 gewijzigd is vanwege de onvrede binnen Europa over de kosten die de Nederlandse deurwaarder bij de betekening van buitenlandse stukken in rekening bracht. Doorgaans is de kennisgeving van stukken in lidstaten waar de griffie de verzending verzorgt kosteloos, of wordt een klein (vast) bedrag in rekening gebracht, terwijl in de lidstaten waar de deurwaarder de stukken betekent, wel kosten in rekening gebracht worden. Daarbij werd in Frankrijk een vast deurwaarderstarief van € 65 gehanteerd en kon de Nederlandse deurwaarder zelf zijn kosten bepalen. Dit had tot gevolg dat de kosten per deurwaarder sterk konden verschillen en hoog konden op-

lopen. Art. 6 ontwerp Uitv.wet. BetVo-II bepaalt dat het bedrag dat door de deurwaarder in zijn functie van ontvangende instantie in rekening gebracht mag worden, € 65 bedraagt.

Het is de vraag of de Nederlandse deurwaarder sinds 13 november anticipeert op art. 6 Uitv.wet BetVo-II en slechts € 65 in rekening brengt. Hoewel de verordening meldt dat het om 'één enkele vaste vergoeding' gaat, is onduidelijk of dit slechts één (poging tot) betekening omvat dan wel meerdere pogingen van de deurwaarder inhoudt. De deurwaarder moet immers de nodige stappen zetten voor de betekening (art. 7 lid 2 sub b BetVo-II).

Woonplaatskeuze

Art. 56 [oud] Rv gaf uitvoering aan de wijze van betekening via de decentrale instanties volgens de BetVo-I. Dit artikel heeft tot veel onduidelijkheid aanleiding gegeven, in het bijzonder wanneer de dagvaarding overeenkomstig art. 63

Rv aan het kantooradres van de advocaat werd betekend. Deze bepaling is in het gewijzigde art. 56 Rv geschrapt. De reden daartoe is dat de verordening thans buiten twijfel stelt dat zij alleen van toepassing is op de (grensoverschrijdende) verzending van stukken ter betekening of kennisgeving in een andere lidstaat. Overweging 8 van BetVo-II vermeldt expliciet dat de verordening niet van toepassing is op de betekening en de kennisgeving van een stuk aan de gevolmachtigde vertegenwoordiger van de partij in de lidstaat waar de procedure plaatsvindt, ongeacht de woonplaats van die partij.

In de praktijk zal het erop neerkomen dat een uitdrukkelijke woonplaatskeuze bij een Nederlandse gemachtigde gemaakt moet worden, wil een betekening aan het kantooradres van de gemachtigde rechtsgeldig zijn. Het lijkt ook met deze wijziging niet zonder risico om, zoals in de advocatuur gebruikelijk is, zonder een schriftelijke woonplaatskeu-

SCHEMATISCHE VOORSTELLING VAN DE WIJZE VAN BETEKENING VOLGENS DE BETEKENINGS-VERORDENING II (BETVO-II) EN DE UITVOERINGSWET DAARBIJ

Dit schema geldt voor betekening/kennisgeving vanuit Nederland binnen de EU indien gedaagde géén woonplaats in Nederland gekozen heeft

Dagvaardingsprocedure (art. 56 Rv)

ter keuze van eiser

In de dagvaardingsprocedure is volgens Nederlands procesrecht alleen de betekening op voet van art. 56 lid 2 en 3 Rv rechtsgeldig. De rechtstreekse betekening op voet van art. 15 BetVo-II vanuit Nederland is niet geldig. Naar Nederland is deze betekening wel toegestaan (zie art. 8 Uitvoeringswet BetVo-II)

Verzoekschriftprocedure (art. 277 Rv)

Art. 14 BetVo-II

Griffie verzendt vertaling van oproeping (verzoekschrift) in afschrift of in taal die de belanghebbende begrijpt of in taal van aangezochte lidstaat (zie art. 8 lid 1 BetVo-II) aangetekend met bericht van ontvangst rechtstreeks aan de belanghebbende met (verplichte) meezending van weigeringsformulier (zie bijlage BetVo-II). Belanghebbende kan weigeringsformulier terugzenden aan verzendende griffie (art. 277, lid 2: Griffie kan ook verzenden via ontvangende instantie; zie hierboven).

ze gemaakt te hebben, de weg van art. 63 Rv te volgen.³ Omdat deze bepaling in de gewijzigde verordening is opgenomen, zal deze regeling reeds vanaf 13 november van toepassing zijn. Een belangrijk gevolg van de woonplaatskeuze is verder dat de dagvaarding en de bijkomende stukken in dat geval veelal niet vertaald hoeven te worden omdat dan niet voldaan hoeft te worden aan de taalvereisten van de verordening.

Via decentrale instanties en rechtstreeks via post

Het gewijzigde art. 56 Rv onderscheidt thans de betekening via de deurwaarder aan de ontvangende instantie (lid 2) en de rechtstreekse betekening door de deurwaarder via de post overeenkomstig art. 14 BetVo-II aan de geadresseerde in een andere lidstaat (lid 3). Dit betekent dat thans ook in de eerste instantie de dagvaarding rechtstreeks per post kan worden verzonden. Omdat deze bepaling zuiver internrechtelijk van aard is, kan deze bepaling pas toepassing vinden nadat art. 56 [nieuw] Rv in werking is getreden.

Taalvereisten

De belangrijkste wijziging voor de praktijk is de regeling van de taalvereisten. Art. 8 BetVo-II bepaalt thans dat een stuk dat grensoverschrijdend betekend moet worden gesteld moet zijn in de taal die de geadresseerde begrijpt⁴ of de taal van de aangezochte lidstaat.⁵ De BetVo-II staat niet toe dat ook andere talen worden gebruikt. Het artikel geeft ook aan onder welke omstandigheden en op welke wijze het stuk geweigerd kan worden. Daartoe wordt door de ontvangende instantie – of, als de stukken

3 Verschijnt de gedaagde niet in de procedure en is er geen schriftelijke woonplaatskeuze, dan zal de rechter aan de vereisten van art. 19 BetVo-II dienen te toetsen en dus geen verstek mogen verlenen.
 4 In de uitvoeringswet TK 2008-2009, nr. 5, p. 2 staat vermeld dat dat elke taal kan zijn, bijvoorbeeld ook Turks – een taal die geen officiële taal binnen de EU is. Zie voor een uitgebreide behandeling van de wijzigingen en schematische voorstelling van de mogelijkheden tot betekening: M. Freudenthal, in: *JBPr* 2008, p. 331-343.
 5 Zie voor enige uitleg over het begrijpen van een taal de zaak-Weiss, HvJ EG 8 mei 2008, zaak C-14/07, M. Freudenthal, in: *Advocatenblad* 2008, p. 364-365. De bewijslast dat de geadresseerde een bepaalde taal begrijpt, rust op degenen die om betekening of kennisgeving heeft verzocht.

rechtstreeks per post worden toegezonden, door de verzendende griffie of de verzendende deurwaarder – een modelformulier meegestuurd dat de belanghebbende informeert dat hij het stuk binnen een week kan weigeren indien het niet is gesteld in de vereiste taal of niet vergezeld gaat van een vertaling als genoemd in art. 8 lid 1 a of b BetVo-II. In dat geval moet het formulier teruggezonden worden aan de op het formulier vermelde instantie.⁶ Het formulier is in alle talen van de lidstaten in (een bijlage bij) de verordening opgenomen. Moet een stuk in Nederland betekend worden, dan zal het weigeringsformulier door de deurwaarder in de Nederlandse taal moeten worden bijgevoegd. De geadresseerde kan in het formulier aangeven welke taal hij wel begrijpt.

Art. 8 lid 3 BetVo-II ten slotte geeft aan wat de rechtsgevolgen zijn van een weigering. Het artikel codificeert de uitspraak in de zaak-Götz Leffler/Berlin van het HvJ EG.⁷ Het hof oordeelde in die zaak dat de verzender het verzuim kan herstellen door de gevraagde vertaling alsnog toe te zenden. De verzending dient dan wel onverwijld plaats te vinden.

De vorengenoemde bepalingen van art. 8 BetVo-II zijn rechtstreeks geldend, dus zullen zij vanaf 13 november 2008 toegepast dienen te worden. Dit impliceert dat het weigeringsformulier zal moeten worden meegezonden met het stuk dat betekend wordt of waarvan kennisgeving plaatsvindt.

Wijzen van verzending en betekening of kennisgeving van artt. 14 en 15

Art. 8 lid 4 BetVo-II bepaalt dat de vereisten van art. 8 ten aanzien van de taal en het weigeringsformulier ook gelden voor onder meer de wijzen van betekening of kennisgeving per post (art. 14) en de rechtstreekse betekening of kennisgeving door een belanghebbende (art. 15). Hiermee is de bescherming van de geadresseerde ten aanzien van deze wijzen van betekening of kennisgeving gelijkgesteld met die bij de betekening via de decentrale instanties.

Art. 14 BetVo-II geeft de lidstaten niet langer de mogelijkheid om aan de postver-

zending eigen voorwaarden te verbinden. Door eigen voorwaarden te verbinden aan de postverzending veroorzaakte art. 14 BetVo-I een onoverzichtelijke situatie met per lidstaat een andere regeling. Thans moet de verzending steeds bij aangetekend schrijven met ontvangstbevestiging of op een gelijkwaardige wijze plaatsvinden. Ook deze bepalingen volgen rechtstreeks uit de verordening en zullen dus vanaf 13 november toepassing dienen te vinden.

Termijnen

Een eerste opmerking betreft de regeling van de termijn waarbinnen het stuk betekend moet worden.⁸ Art. 7 BetVo-II richt zich tot de ontvangende instantie die belast is met de betekening of kennisgeving van de stukken. Bepaald wordt dat thans de betekening of kennisgeving ten minste binnen een maand na ontvangst van het stuk dient plaats te vinden. In elk geval moet de ontvangende instantie de nodige stappen blijven ondernemen om het stuk te betekenen, tenzij de verzendende instantie in het betreffende formulier anders heeft aangegeven. De verzendende instantie kan dus zelf aangeven wanneer de verdere betekening of kennisgeving gestaakt moet worden.⁹

In de nota naar aanleiding van het verslag wordt aangegeven dat de ‘verzendende instantie vervolgens kan kiezen voor een rechtstreekse betekening conform art. 14 of 15 BetVo-II’.¹⁰ Deze zienswijze is mijns inziens onjuist voor wat betreft de rechtstreekse betekening of kennisgeving door de belanghebbende aan een deurwaarder of bevoegde persoon in de aangezochte lidstaat, die op zijn beurt zorgdraagt voor de betekening of kennisgeving aan de geadresseerde (art. 15). Volgens art. 56 lid 3 [nieuw] Rv kan alleen de deurwaarder of griffie het stuk rechtstreeks per post aan de geadresseerde toezenden. Bij de rechtstreekse betekening of kennisgeving door de belanghebbende krachtens art. 15 is echter in beginsel geen taak voor de deurwaarder in Nederland weggelegd. Als belanghebbende in de zin van art. 15 geldt alleen de partij zelf.¹¹

8 Bij de taalvereisten is reeds vermeld dat de weigering om een stuk in ontvangst te nemen binnen een week moet plaatsvinden.

9 Art. 7 heeft rechtstreekse werking en zal dus vanaf 13 november in acht genomen moeten worden.

10 TK 2008-2009, 31 522, nr. 5, p. 6.

11 Het lijkt niet voor de hand te liggen dat de belanghebbende de deurwaarder zal machtigen de weg

Rechtstreekse betekening of kennisgeving, art. 15 BetVo-II

Onder advocaten bestaat – terecht – onduidelijkheid over de toepasselijkheid van art. 15. Allereerst moet bij deze bepaling onderscheiden worden tussen een betekening vanuit Nederland en een betekening door een buitenlandse partij op Nederlands grondgebied. Een dubbele waarschuwing is daarom op zijn plaats.

Hoewel de lidstaten bij dit artikel niet langer een voorbehoud mogen maken, kunnen zij een dergelijke betekening of kennisgeving op hun grondgebied wel uitsluiten. Een partij die deze weg wil volgen, zal dus steeds vooraf moeten controleren of de aangezochte lidstaat deze wijze van betekening of kennisgeving op haar grondgebied toestaat. Nederland staat deze wijze van betekening of kennisgeving op haar grondgebied wel toe (art. 8 Uitv.wet). Ook als een lidstaat deze rechtstreekse wijze van betekening op haar grondgebied toestaat, betekent dit niet dat de Nederlandse eiser in de dagvaardingsprocedure deze wijze van betekening vanuit Nederland rechtsgeldig kan volgen.

De tweede hindernis betreft dan ook de betekening vanuit Nederland in de dagvaardingsprocedure. Ten aanzien van de Nederlandse eiser is de wijze van rechtstreekse betekening of kennisgeving *geen* geldige betekening. Art. 56 leden 2 en 3 Rv bepalen namelijk dat de betekening óf via de decentrale instanties plaatsvindt óf via de deurwaarder als verzendende instantie die het stuk per aangetekende post rechtstreeks krachtens art. 14 BetVo-II aan de geadresseerde kan verzenden.

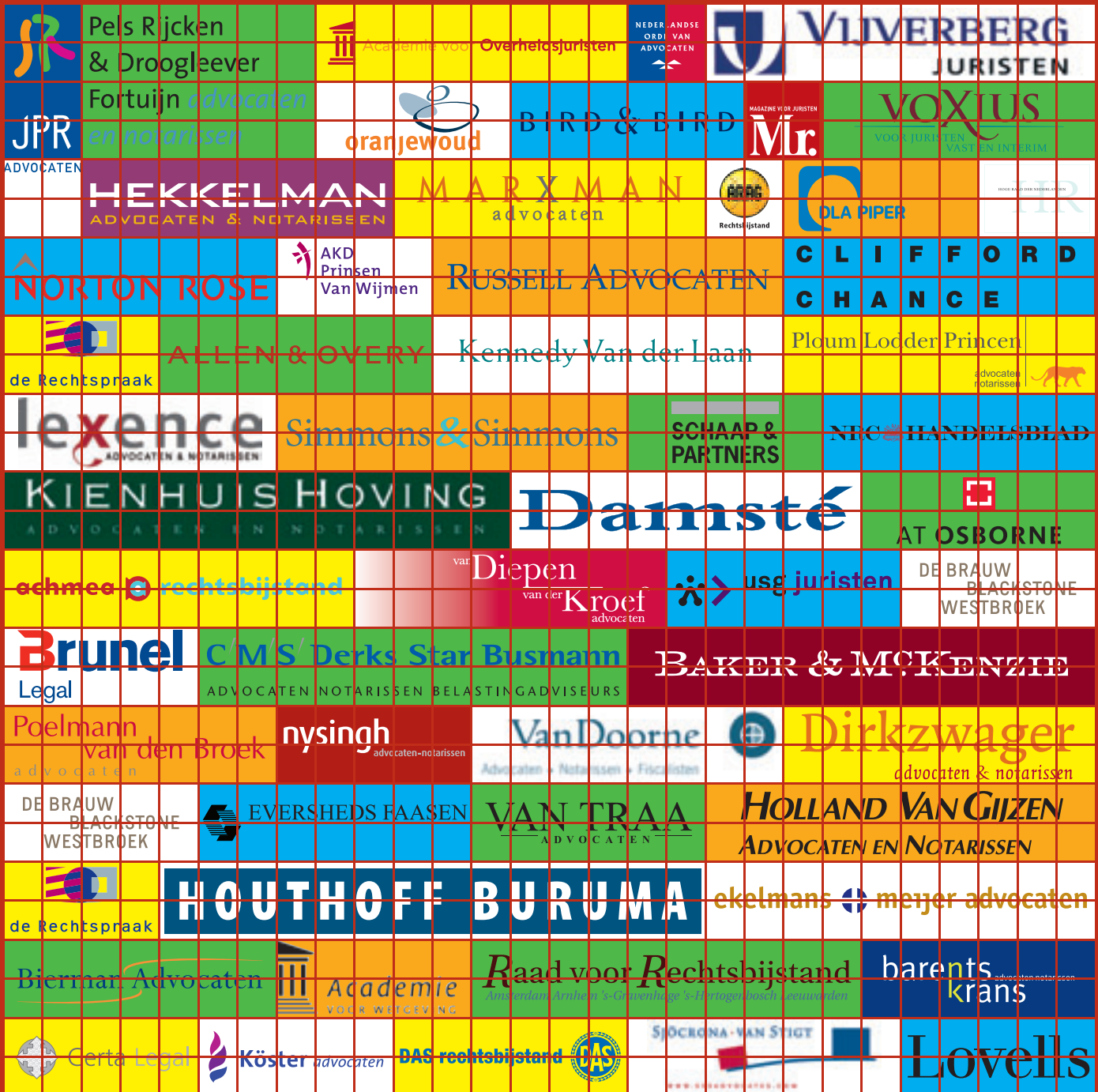
Eigenlijk moet worden vastgesteld dat art. 15 BetVo-II binnen de EU geen werkelijke betekenis heeft.¹²

.....
van art. 15 te volgen, nu de eenvoudige verzending per post openstaat.

12 Soms adviseer ik advocaten die zonder succes de betekening via de decentrale instanties hebben gevolgd om alsnog een afschrift van de dagvaarding rechtstreeks aan een deurwaarder of andere ambtelijke persoon in de lidstaat toe te zenden, ter betekening aan de gedaagde. Meestal bereikt de dagvaarding de gedaagde dan wel, en dan is het alleen te hopen dat de gedaagde verschijnt of dat de rechter in Nederland geen problemen met deze wijze van betekening heeft. Waarschijnlijk is dit advies niet meer nodig nu de deurwaarder gelijktijdig een afschrift van de dagvaarding per aangetekende post rechtstreeks aan de gedaagde kan toezenden.

6 Het formulier is opgenomen in de verordening onder bijlage II.

7 HvJ EG 8 november 2005, C-443/03, Jur. 2005, p. I-9611.

Onder andere bovenstaande werkgevers, bekend op 2 februari 2009, zijn aanwezig op Het Nationaal Juristencongres. Kijk voor een update op www.juristencongres.nl

13 MAART 2009 - AMSTERDAM RAI

VOOR MEER INFORMATIE EN GRATIS ENTREE GA JE NAAR WWW.JURISTENCONGRES.NL

PROGRAMMA

- Een beursvloer met topadvocatenkantoren
- Vakinhoudelijke en carrièregerichte workshops waaronder:
 - Capital markets in crisistijd
 - Kies je advocatenkantoor
 - Oorlogstribunalen: strafrecht op wereldniveau
- Kantoorpresentaties
- Beursborrel van 16.00 uur tot 17.30 uur

HET NATIONAAL JURISTEN CONGRES

ONTMOET RIJME 280 TOPWERKGEVERS OP HET GROOTSTE CARRIÈRE-EVENEMENT VAN NEDERLAND! **DE NATIONALE CARRIÈRE BEURS**

HET NATIONAAL JURISTENCONGRES IS ONDERDEEL VAN DE CARRIÈRE BEURS EEN ACTIVITEIT VAN memory events, ONDERDEEL VAN DE memory group

rechter schrijft terug

Jan van der Does

Hoofd- en hartzaken

Er was een man die ervan werd verdacht zijn vrouw, na haar overspel, te hebben bedreigd met de dood. 'Vuile rothoer, ik steek je overhoop.' Duidelijker kon het niet. De advocaat merkte terloops op: 'Ach meneer de rechter, had mijn cliënt dan moeten zeggen: "Mevrouw, u bent geen dame"?'

Tja, daar had de advocaat inderdaad een punt te pakken. Je zult er maar voor staan. En was de aangifte, in het subtiele spel tussen deze man en deze vrouw, wellicht een afrekening?

Men kan de wereld verkennen met het hoofd en men kan de wereld verkennen met het hart. Dit is een zo oude wijsheid, dat hij een gemeenplaats lijkt. Het hoofd is de zetel van de wetenschap, van wikken en wegen, redeneren en raisonneren, van feiten en nog eens feiten, van vaststellen en narekenen. Het is de kille hand die diep doordringt in de materie, de taal

van meten, wegen, en concluderen. Het denken is universeel. Als Einstein de relativiteitstheorie niet had verwoord, dan had een ander dat na hem wel gedaan. Het is de taal van het recht dat voor ieder gelijk is, maar niet de taal van de verwantschap.

Het hart daarentegen is betrokken op het object als geheel. Het kent op de meest individuele wijze, de waarnemer wordt deelnemer en vaart op eigen intuïtie. 'Mij spreekt de blomme een tale,' zei de dichter Gezelle en daarmee bedoelde hij niet de taal van een deeltjesversneller die de bloem tot zijn elementaire bestanddelen uit elkaar rafelt. Integendeel. Hij impliceerde een zekere eerbied en schroom. Het is de taal van de kunstenaar en van de gelovige. In de bloem ligt een wereld besloten. Als Van Gogh de aardappeleters niet had vereeuwigd, dan zou dat na hem nooit zijn gebeurd op de wijze waarop Van Gogh het had kunnen doen. Er is geen geval hetzelfde.

Spreeken over begrippen als 'hoofd' en 'hart' is trouwens in zijn symboliek al het taalveld van het hart. Het hoofd zou in het kader van dezelfde problematiek spreken over de ene hersenhelft die analytisch is en de andere hersenhelft die gevoelig is.

Een rechter verkent de wereld op beide wijzen, niets menselijks is hem vreemd. In de eerste plaats, en het meest voor de hand liggend, op de afstandelijke wijze van de waarnemer. Wat is er precies gebeurd? Welke regels zijn van toepassing? Wat is de schade? Dit is het terrein waarop hij gemakkelijk aanspreekbaar is, en trouwens ook het terrein waarop advocaten zich het meest thuis voelen.

Daarnaast is er hoe dan ook betrokkenheid als van een deelnemer. Zoals de lezer van een roman zich kan vereenzelvigen met een van de karakters. Of zoals een predikant zijn gehoor het verhaal in lokt.

Een goede advocaat weet op die onvermijdelijke gevoelens van betrokkenheid in te spelen, maar als dat niet heel subtiel gebeurt, dan gooit hij zijn eigen ruiten in. Een advocaat beseft dat de taal van de rationaliteit dominant is (hij staat niet voor een tweederangs jury), maar is er tegelijkertijd van doordrongen dat de emotie de ratio diepgaand kan beïnvloeden. Eerst is er de meest sympathieke uitkomst, dan volgt de logische redenering wel vanzelf.

Het is hogeschool, maar de moeite waard.

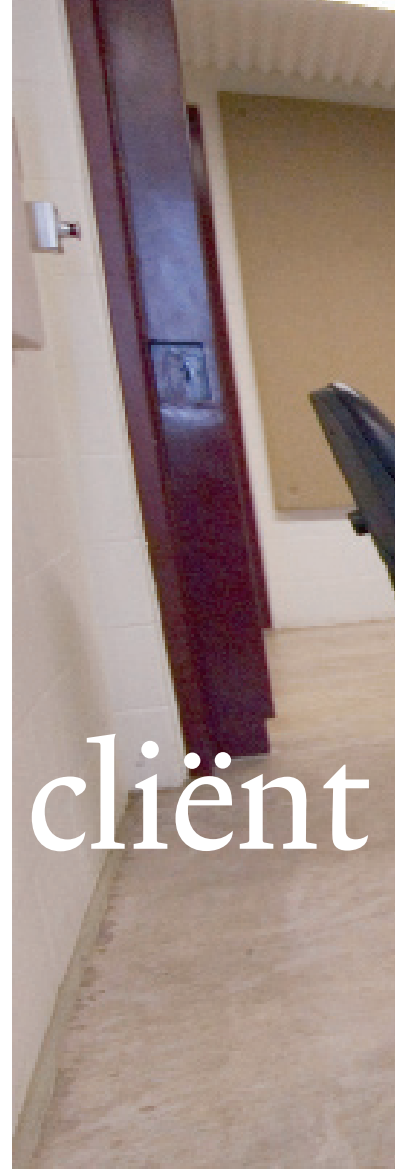
De advocaat die het taalveld van het hart betreedt, verleidt eerder dan dat hij dwingt. Daarom: mocht hij als verdedigingsstrategie gekozen hebben voor een rechtstreekse confrontatie met de rechter, dan kan hij het hart wel vergeten. Want de uitkomst moet de advocaat worden gegund. Hij biedt een wenkend perspectief, haast op een argeloze manier.

De advocaat van de man die zijn vrouw leek te hebben bedreigd met de dood, had dat goed begrepen. 'Mevrouw, u bent geen dame' – nee, dat zeg je niet als je ervoor staat. De advocaat had de zaak tot een gemeenschappelijk probleem gemaakt.

A-G Knigge concludeert uit arresten van het EHRM dat de verdachte slechts het recht heeft zijn advocaat te consulteren voorafgaand aan het politieverhoor. Volgens Jan Boksem vindt het EHRM dat een advocaat zo nodig actief tijdens het verhoor moet kunnen ingrijpen om inbreuk te voorkomen op het recht van de verdachte om zichzelf niet te belasten.

Vooraf met *daden* de cliënt

Conclusie A-G HR over advocaat bij politieverhoor

.....
Jan Boksem

Advocaat te Leeuwarden en hoogleraar verdediging in strafzaken te Maastricht

.....

Het is geen nieuwe discussie,¹ maar zij is wel bijzonder actueel. Het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) heeft met twee uitspraken de discussie over de rechtspositie van de verdachte in het vooronderzoek, in het bijzonder in de fase waarin de politieverhoren plaatsvinden, een belangrijke

1 Zie over de discussies o.a.: Cyrille Fijnaut, *De toelating van raadslieden tot het politieke verdachtenverhoor*, Kluwer Antwerpen, Gouda Quint Arnhem 1987; Taru Spronken, *Verdediging*, Diss. UM, Gouda Quint 2001, p. 105-125; C.J.C.F. Fijnaut, 'De toelating van de raadsman tot het politieke verdachtenverhoor', in: M.S. Groenhuijsen en G. Knigge (red.), *Het Vooronderzoek in Strafzaken*, Onderzoeksproject Strafvordering 2001, tweede interimrapport, Gouda Quint Deventer 2001, p. 671-755.

.....
 nieuwe impuls gegeven.² Op dit moment wordt ten onzent volop gediscussieerd over de betekenis van de beide uitspraken van het EHRM. De meningen zijn verdeeld. Wetenschappers zijn het niet eens,³ de rechterlijke macht stelt zich terughoudend op,⁴ de advocatuur ziet

.....
 2 EHRM 27 november 2008, Appl.nr. 36391/02, *NbSr* 2009, 1 (Salduz tegen Turkije); EHRM 11 december 2008, Appl.nr. 4268/04, *NbSr* 2009, 2 (Panovits tegen Cyprus).
 3 Matthias Borgers, 'Een nieuwe dageraad voor de raadsman bij het politieverhoor?', *NJB* 2009, 61, afl. 2, p. 88-93; Taru Spronken, 'Ja, de zoon komt op voor de raadsman bij het politieverhoor!', *NJB* 2009, 62, afl. 2, p. 94-100; P.P.J. van der Meij, 'Het EHRM en het recht op toegang tot een raadsman vanaf het eerste politieverhoor', *Strafblad* 2009, p. 74-87.
 4 Zie o.a. Gerechtshof Arnhem 29 januari 2009, LJN BH1350; Rechtbank Roermond 26 januari 2009, LJN BH0990; Gerechtshof 's-Hertogenbosch 23 januari 2009, LJN BH1269; Rechtbank Zutphen 20 januari 2009, LJN BH0355; Rechtbank 's-Gravenhage 31 december 2008, LJN BG851; Rechtbank Zutphen 30 december 2008, LJN BG8475; Rechtbank Haarlem 23 december 2008, LJN BH0643; Gerechtshof Arnhem 18 december 2008, LJN BG7489; Rechtbank Amsterdam (civiel), 18 december 2008, LJN BG7496.

mogelijkheden⁵ en de minister moet zijn standpunt nog bepalen.⁶

Op 17 februari j.l. heeft de A-G bij de Hoge Raad, mr. G. Knigge, zich met een doorwrochte Conclusie (in drie zaken) in de discussie gemengd.⁷ De verwachting is dat de Hoge Raad op 14 april a.s. uitspraak doet.

Woord aan wetgever

Knigge benadrukt in zijn Conclusie dat

.....
 5 R. Malewicz en G.P. Hamer, 'U kunt er nu niet bij' is niet langer acceptabel, *Advocatenblad* 2008, p. 787; Taru Spronken, 'De gevolgen van Salduz en Panovits, Na twee EHRM-uitspraken móet advocaat toegang krijgen tot verhoor', *Advocatenblad* 2009, p. 17-18; Preadvies van de Adviescommissie Strafrecht inzake de consequenties voor het Nederlandse strafproces van de uitspraken van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in de zaken Salduz tegen Turkije en Panovits tegen Cyprus.
 6 Antwoorden van de Minister van Justitie d.d. 28 januari 2009 naar aanleiding van vragen van het Kamerlid Heerts (PvdA) d.d. 19 januari 2009, Aanhangsel Handelingen II, 2008-2009, nr. 1377.
 7 A-G mr. G. Knigge, Conclusie P-G d.d. 17 februari 2009, inzake 08/02411 J (LJN BH3079), 08/03143 (LJN BH3081) en 08/03991 (LJN BH3084).

bijstaan

hij bij zijn interpretatie van de uitspraken van het EHRM bewust kiest voor een ‘terughoudende benadering’, voor een ‘statische interpretatie’.⁸ Zijn invalshoek is die van de rechter. De rechter is gebonden aan de geldende wet en heeft in de eerste plaats met het verleden te maken. Voor de wetgever geldt dat niet. Die zal een bredere blik moeten hebben. In de woorden van Knigge: de wetgever doet er wijs aan ‘met de dynamiek in de jurisprudentie van het Europese Hof rekening te houden. Het simpele feit dat zijn wetten in de toekomst zullen gelden, maakt dat de wetgever zich, zo goed en zo kwaad als dat gaat, van die toekomst een beeld moet zien te vormen. Hij moet proberen te voorkomen dat hij achter de feiten blijft aanhollen en dat zijn wetten reeds bij hun inwerkingtreding door de jongste ontwikkelingen in de rechtspraak van het Europese Hof zijn achterhaald.’⁹

Knigge maakt ondubbelzinnig duidelijk dat, wat hem betreft, het woord nu aan de wetgever is. Omdat hij de wetgever niet voor de voeten wil lopen, stelt hij zich terughoudend op (en geeft hij impliciet te kennen dat de wetgever dat vooral niet moet doen): ‘Een voordeel van de gekozen (terughoudende) benadering acht ik daarbij dat de primaire verantwoordelijkheid van de wetgever voor de oplossing van het vraagstuk wordt gerespecteerd. De ambitie reikt niet verder dan het bieden van een (nood)-oplossing voor de korte termijn. Aldus wordt de tijd gewonnen die nodig is om tot een meer structurele oplossing te komen.’¹⁰

Gaat om schadelijk effect

De terughoudende benadering van Knigge betekent ondertussen niet dat hij van mening is dat de Nederlandse praktijk voldoet aan de eisen die vanuit Straatsburg worden gesteld. Kort

gezegd¹¹ leidt de statische interpretatie tot de conclusie dat uit de uitspraken van het EHRM moet worden afgeleid dat de verdachte tenminste de mogelijkheid moet hebben *voorafgaand* aan het (eerste) politieverhoor met zijn raadsman te overleggen over de in te nemen proceshouding. Tegenover het consultatierecht van de verdachte staat de verplichting van de Staat om dat recht te garanderen en te verwezenlijken.¹² De Nederlandse strafrechtspleging is, aldus Knigge, vooralsnog op dit punt onder de Straatsburgse maat.¹³ ‘De verantwoordelijke autoriteiten zullen er voor moeten zorgen dat daadwerkelijk de mogelijkheid bestaat om met een advocaat te spreken.’¹⁴

In zijn Conclusie formuleert Knigge een aantal eisen waaraan de praktijk tenminste moet voldoen, wil worden

8 Knigge, CPG 08/02411 J, punt 6.6-6.12.
9 Knigge, CPG 08/02411 J, punt 6.8.

10 Knigge, CPG 08/02411 J, punt 6.12.

11 Zelfs een samenvatting die recht doet aan de inhoud van de Conclusie zou hier te veel ruimte in beslag nemen.
12 Knigge, CPG 08/02411 J, punt 8.1 en 8.2.
13 Knigge, CPG 08/02411 J, punt 9.1.
14 Knigge, CPG 08/02411 J, punt 9.5.

voorkomen worden dat de verklaringen die de verdachte tijdens het verhoor aflegt niet tegen hem kunnen worden gebruikt.¹⁵ Het recht van de verdachte op *aanwezigheid* van zijn raadsman bij het politieverhoor, is volgens Knigge niet een eis die uit de uitspraken van het EHRM mag worden afgeleid.

Bij zijn analyse en interpretatie van het arrest stelt Knigge de slotzin van de ‘kernoverweging’ (55) uit het arrest Salduz voorop: ‘The rights of the defence will in principle be irretrievably prejudiced when incriminating statements made during police interrogation without access to a lawyer are used for a conviction.’ Een ernstige aantasting van de rechten van de verdediging in het vooronderzoek moet leiden tot bewijsuitsluiting. Wanneer wel gebruik wordt gemaakt van dat materiaal is er sprake van schending van het recht op een eerlijk proces (art. 6 EVRM). Omgekeerd betekent dit ook dat er geen sprake is van een schending van art. 6 EVRM wanneer de zaak bijvoorbeeld wordt geseponeerd of het materiaal bij de latere vervolging en berechting buiten beschouwing wordt gelaten. Eventuele gebreken die aan het vooronderzoek kleven, zijn in zoverre moeilijk los te zien van hun effect op de latere berechting.¹⁶ Over dat (schadelijke) effect gaan de uitspraken van het EHRM in de zaken Salduz en Panovits, aldus Knigge.

In beide zaken bestond de tekortkoming in het vooronderzoek hierin dat het bij het politieverhoor aan iedere vorm van rechtsbijstand had ontbroken. Het schadelijke effect van een dergelijke tekortkoming is dermate groot dat in principe niet meer van een eerlijk proces kan worden gesproken als de afgelegde belastende verklaringen tegen de verdachte worden gebruikt.¹⁷

Knigge vraagt zich af of dit oordeel mag worden doorgetrokken naar andere (minder ernstige) gebreken aan de rechtsbijstand bij het politieverhoor: ‘Het ligt niet voor de hand dat het Hof alle tekortkomingen over één en dezelfde kam heeft willen scheren. De conclusie dat het Hof dit heeft willen doen,

15 Knigge, CPG 08/02411 J, punt 9.1-9.11.

16 Knigge, CPG 08/02411 J, punten 7.1-7.3.

17 Knigge CPG 08/02411 J, punt 7.6.

Bij politieverhoren verkeert de verdachte in een kwetsbare positie, zeker in geval van vrijheidsbenemende dwangmiddelen en minderjarige verdachten

is alleen gerechtvaardigd indien en voor zover aangenomen mag worden dat de eventuele andere tekortkomingen naar het oordeel van het Hof een even desastreus effect hebben op de eerlijkheid van de berechting als het ontbreken van iedere vorm van rechtsbijstand heeft.¹⁸

Het EHRM legt – aldus Knigge – een uitdrukkelijk verband tussen het recht op rechtsbijstand en het *nemo tenetur*-beginsel. Hij concludeert vervolgens: ‘dat het Hof zich in de zaken Salduz en Panovits uitsluitend heeft uitgesproken over de situatie dat het de verdachte bij het politieverhoor aan elke vorm van rechtsbijstand heeft ontbroken. Anders gezegd: met een “police interrogation without access to a lawyer” heeft het Hof alleen het oog gehad op een verhoorsituatie waarin de verdachte niet de gelegenheid heeft gehad om een raadsman te raadplegen over de af te leggen verklaring. Het ontbreken van die mogelijkheid van voorafgaand overleg vormt daarbij de kern van de zaak, niet de fysieke aanwezigheid van de raadsman bij het politieverhoor. (...) Het is dat ontbreken van voorafgaand overleg dat de verklaringsvrijheid in de kern aantast en dat de conclusie rechtvaardigt dat de rechten van de verdediging “irretrievably prejudiced” zijn als de afgelegde verklaring tegen de verdachte wordt gebruikt.’¹⁹ Het is met andere woorden voldoende (en tevens noodzakelijk), volgens Knigge, dat de verdachte vooraf-

18 Knigge, CPG 08/02411 J, punt 7.6.

19 Knigge CPG 08/02411 J, punt 7.12.

gaande aan het eerste politieverhoor met een raadsman heeft kunnen overleggen over de in te nemen proceshouding.

Actief kunnen ingrijpen

Op dit punt is de benadering van Knigge te terughoudend. In dit verband kan worden gewezen op het preadvies van de Adviescommissie Strafrecht van de Orde over deze kwestie.²⁰ Door de nadruk te leggen op de ‘kernoverweging’, heeft hij te weinig oog voor het belang dat het EHRM in een aantal andere overwegingen toekent aan een effectieve verdediging, met name in de fase waarin de politieverhoren plaatsvinden. De verdachte verkeert dan in een uiterst kwetsbare positie, hij staat veelal onder hoogspanning. Dat geldt zeker wanneer er vrijheidsbenemende dwangmiddelen worden toegepast en wanneer er sprake is van een minderjarige verdachte.

Daar komt bij dat de verklaringen die worden afgelegd, kunnen bijdragen tot het bewijs. Bekennende verklaringen kunnen zelfs beslissend zijn. In deze context komt het EHRM met een overweging die volstrekt duidelijk is: ‘In most cases, this particular vulnerability can only be properly compensated for by the assistance of a lawyer whose task it is, among other things, to help to ensure respect of the right of an accused not to incriminate himself.’ ‘Uit overweging 54, Salduz.’ Het gaat hier overduidelijk niet slechts om een consultatierecht. De raadsman heeft onder andere de taak erop toe te zien dat geen inbreuk wordt gemaakt op het recht van de verdachte om zichzelf niet te belasten. Hij dient zo nodig in te grijpen en dat vereist een actieve opstelling. Een raadsman die zijn cliënt heeft geadviseerd, maar die vervolgens niet in de gelegenheid wordt gesteld het verhoor van zijn cliënt bij te wonen, kan er niet actief op toezien dat er geen inbreuk wordt gemaakt op het recht van de verdachte om zichzelf niet (ongewild) te belasten.

De raadsman moet zijn cliënt niet alleen met ‘raad’, maar vooral met ‘daad’ kunnen bijstaan.²¹

20 Het onderstaande commentaar is vrijwel woordelijk overgenomen uit het (door mij opgestelde) preadvies van de Adviescommissie Strafrecht.

21 Vgl. J. Boksem, *Met raad en daad. Gedachten over de positie van de verdediger in strafzaken*, Oratie UM,

Nu ook als
compacte
USB-stick

Razendsnel e-mailen en internetten
waar en wanneer u wilt.
Met de Dongel van KPN.

€ 16,⁸¹/per maand
excl. btw

Mobiel werken.
Makkelijk toch?

Verkrijgbaar via kpn.com/dongel | 0800-0105 | KPN Business Center

 kpn
sluit je aan

Volgens Klaas de Vries heeft de Orde te weinig greep op de kwaliteit en integriteit van de advocaat. ‘Wie niet door collega’s of concurrenten erbij gelapt wordt en verraden bij de deken, doet het goed’: een toezichtstelsel uit de middeleeuwen. En de Orde verzet zich ten onrechte tegen erkenning van het algemeen belang als kernwaarde.

Toezicht uit de middeleeuwen¹

Kwaliteitsborging door de Orde

.....
Klaas de Vries²

Lid Eerste Kamerfractie PvdA
.....

De aanleiding om mij uit te nodigen is ongetwijfeld gelegen in een motie die ik enkele jaren geleden in de Tweede Kamer heb ingediend. Bij de behandeling van een rapport van de WRR over de toekomst van de rechtsstaat, viel mij op dat daarin met geen woord werd gerept over de advocatuur. Dat leek mij een behoorlijke lacune. De motie om daaraan alsnog een studie te wijden was als een vuurpijl die schitterend naar boven vloog.³ Na

.....
1 Deze tekst is een licht bewerkte versie van de toespraak die Klaas de Vries hield op het symposium ‘Toekomst kwaliteitsstelsel advocatuur’, georganiseerd door de Raad voor Rechtsbijstand Amsterdam op 10 december 2008.

2 Om misverstand te voorkomen: ik spreek hier vandaag namens niemand dan mijzelf.

3 Dat mijn motie zoveel aandacht kreeg, heeft alles te maken met het feit dat de Orde op fundamentele veranderingen *binnen* de advocatuur – zoals de internationalisering en het ontstaan van zeer grote en machtige kantoren – in de afgelopen decennia nauwelijks grip heeft gekregen.

het rapport-Van Wijmen was de glans er al wat af. De reactie van de Orde en de inschikkelijke houding van het departement zorgden voor een sissend einde. Maar vandaag mag ik toch als buitenstaander enkele opmerkingen maken over de kwaliteit in de advocatuur.

De kwaliteit van de advocatuur is volgens de Orde van Advocaten heel goed. Het is volgens de Orde ook heel onterecht dat veel mensen dat niet geloven. Natuurlijk gaat er af en toe weleens iets mis, maar daar wordt tegen opgetreden. Desondanks toch enkele opmerkingen.

Gesloten systeem

De advocatuur is georganiseerd in een publiekrechtelijke beroepsorganisatie. Dat was meer dan vijftig jaar geleden een goed idee en dat zou het nog steeds kunnen zijn. Maar het lijkt of de eisen die redelijkerwijs aan een publiekrechtelijke organisatie kunnen worden gesteld, maar moeizaam vat krijgen op de advocatuur.

Ik ben enkele jaren voorzitter van de SER geweest, die toezicht hield op het functioneren van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie. In vergelijking daarmee is de publiekrechtelijke beroeps-

organisatie toch een privaatrechtelijke vereniging in een publiekrechtelijk jasje.

De Orde werkt in de praktijk als een gesloten systeem. Zij maakt haar eigen verordeningen en houdt toezicht op zichzelf. Zelfs in het bedrijfschap voor vee en vlees keuren de slagers niet hun eigen vlees. Er is op de advocatuur – behalve op enkele onderdelen – geen extern toezicht. Dat is niet van deze tijd, nu elk belangrijk gebied van maatschappelijke activiteit een onafhankelijke toezichthouder kent. Daarnaast is de orde belangenbehartiger van de advocaten. De achterban is over de wijze waarop die rol vervuld wordt natuurlijk nooit tevreden en houdt de afgevaardigden en bestuurders onder druk. Elke vernieuwing is een bedreiging. Dat leidt naar buiten tot een ferme, behoudende en protectionistische opstelling. De krampachtigheid van de Orde over de rechtsbijstandverzekeraars is daarvan een goed voorbeeld.

De minister van Justitie kan ten opzichte van de advocatuur geen ferme rol spelen, evenmin als ten opzichte van de rechterlijke macht. De beroepsgroep zit hem te na op de lip en vormt een ijzere ring van belangenbehartigers. Het

Klaas de Vries

Foto: Jeann van Lingen

bestaande repressief toezicht op de verordeningen is voor de minister al lastig genoeg. De Orde is immers een zeer gevoelig en – waar nodig – luidruchtig lichaam, dat zijn integriteit bewaakt als een dame uit het victoriaanse tijdperk haar kuisheid.

Orde had inzicht Spong moeten bespoedigen

De advocatuur leidt uit het feit dat zij publiekrechtelijk georganiseerd is, kennelijk niet af dat zij zich ook aan publieke normen gebonden moet weten. Het is ter illustratie toch wel heel opmerkelijk dat de Orde zich verzet tegen de erkenning van het algemeen belang als een van de kernwaarden van de advocatuur.

Kortgeleden verklaarde een deken tegenover *de Volkskrant* niet goed te weten

wat hij aan moest met een geval waarin een advocaat van zijn cliënt had vernomen dat deze van plan was een misdaad te gaan plegen. Dat lijkt sprekend op een voorbeeld dat ik in 1997 in een toespraak voor de jaarvergadering van de Orde gebruikte. Dat betrof toen Gerard Spong, die in een televisieprogramma verklaarde dat hij niemand zou waarschuwen als hij wist dat een cliënt van hem van plan was in een zaal een bom tot ontploffing te brengen. Oké, zijn eigen moeder zou hij waarschijnlijk aanraden niet naar die bijeenkomst te gaan. Spong is, blijkens een bericht in de nieuwsbrief *Orde van de dag* van 7 juni 2007 – dus meer dan tien jaar later – op deze opvatting teruggekomen, ‘via voortschrijdend inzicht, geheel op eigen kracht bereikt’. Dat is ontroerend mooi. Minder mooi is dat de

Zelfs in het bedrijfschap voor vee en vlees keuren de slagers niet hun eigen vlees

Orde hem daar kennelijk niet bij heeft geholpen. Het was toch opmerkelijk genoeg dat iemand die publiekrechtelijk georganiseerd is, zoiets kon verklaren zonder gecorrigeerd te worden. Maar goed, vertrouwensrelatie en verschoningsrecht, u kent het wel: essentieel voor het vertrouwen in de advocatuur.

Zwak gezag Ordeleiding

De gezagspositie van de leiding van de Orde ten opzichte van een belangrijk deel van de leden is uitgesproken zwak. De deken moet werven om steun voor zijn beleid, alles moet gedragen worden door vakgenoten, collega's en concurrenten. De Orde werkt horizontaal en brandt zich niet aan voorschriften die wellicht wenselijk zijn maar die intern op te veel weerstand moeten rekenen. Ik las zelfs dat grote kantoren zich niet aan sommige beroepsregels houden, zoals met betrekking tot Chinese muren, en dat de Orde dat laat gebeuren. Zij regelen hun eigen zaken en hoe ze dat doen onttrekt zich grotendeels aan de waarneming en beïnvloeding door de Orde. Zolang er geen Enron-achtige schandalen optreden, zal dit wel zo blijven. Het notariaat had aan minder genoeg om te beginnen orde op zaken te stellen.

Modernisering op een koopje

Dit betekent gelukkig niet dat er geen beweging is. Vorig jaar heeft de Orde een aantal vernieuwingen doorgevoerd, zoals de openbaarheid van vergaderingen van het College van afgevaardigden, het opstellen van een beleidsplan en het introduceren van de Raad van Advies. Allemaal heel goed.

Inmiddels is het tweede beleidsplan verschenen bij de begroting voor 2009.

Het leest als een inventarisatie van achterstallig onderhoud. Met grote omzichtigheid wordt een reeks van noodzakelijke veranderingen opgediend. Als die metterdaad ook allemaal worden uitgevoerd, is dat goed nieuws, zeker voor een sector waar innovatie een verdacht begrip was. Maar het is de vraag of het genoeg is en of de modernisering hard genoeg gaat. Gelet op de beperkte bedragen die voor nieuwe prioriteiten worden uitgetrokken, is dat zeer onzeker.

Landelijk deken Willem Bekkers is daarvoor ook bevreesd, want hij vraagt zich af of het beleid niet te ambitieus is. In het afgelopen jaar is volgens hem gebleken dat de vrijwillige bestuurders en het Bureau van de Orde tegen grenzen aanlopen. En de mogelijkheid om de grenzen te verleggen of op te rekken is kennelijk niet aanwezig. Dat ziet er dus somber uit.

Wie niet procedeert heeft geen verschoningsrecht

De beleidsnota klinkt bovendien opvallend defensief. Dat kan een gevolg zijn van een beroepsvaardigheid, omdat advocaten het verdedigen nu eenmaal in het bloed zit, maar het lijkt of de advocatuur zich miskend voelt. Er worden – zo lezen we – in de samenleving diskwalificaties van de advocatuur gesignaleerd die volgens de Orde onrecht doen aan de beroepsgroep. Erger nog, ze ondermijnen ook het vertrouwen in de rechtsstaat!

Een voorbeeld hiervan is volgens de beleidsnota de suggestie dat er reden is om te tornen aan de geheimhoudingsplicht van de advocaat zonder onderbouwing of concretisering van feiten en omstandigheden die dit zouden rechtvaardigen. Het vertrouwen in de advocatuur is als gevolg van ongefundeerde diskwalificaties in het geding, aldus de beleidsnota. Ik gaf op dit punt al een voorbeeld. De causaliteit zou weleens andersom kunnen liggen. Het ongenueanceerd claimen van een min of meer absolute geheimhoudingsplicht met bijbehorend verschoningsrecht wordt door weinigen nog begrepen. Dit geldt zeker voor rechtskundige adviseurs die zich advocaat mogen noemen, maar zelden of nooit een rechtszaal van binnen zien. Van Wijmen sprak romantisch over hen

die werken in de ‘shadow of the law’.

Mij dunkt dat de ongenueanceerde bescherming van juristen, die zich ooit hebben laten inschrijven als advocaat maar nooit meer een rechtszaal van binnen zien, echt moet worden aangepakt. Wie niet procedeert heeft geen verschoningsrecht. Het zou verstandig zijn het denken daar te starten. In de tussentijd zou de Orde misschien eens kunnen nagaan hoe ze op deze groep toezicht houdt en wat daar eigenlijk allemaal onder haar verantwoordelijkheid gebeurt.

Bij het toezicht op advocaten voert de Orde een rotte-appelenbeleid. Ik citeer: ‘De orde heeft geen enkele indicatie dat er binnen de Nederlandse advocatuur sprake zou zijn van meer dan incidenteel kwalijk gedrag. Het uitgangspunt is daarom dat een advocaat deugt, maar dat er direct hard en adequaat wordt opgetreden bij gebleken misslagen.’ Degenen die verontrustend gedrag van advocaten opmerken, worden derhalve

De Orde is een gevoelig lichaam dat zijn integriteit bewaakt als een victoriaanse dame haar kuisheid

door de Orde opgeroepen om in actie te komen. Kantoorgenoten, andere collega’s, presidenten van rechtbanken en officieren van justitie moeten zich in zo’n geval tot de deken wenden. Overigens moet de positie van de dekens worden versterkt en geprofessionaliseerd. Ze blijven steeds korter in functie en kunnen het werk eigenlijk niet meer aan.

Kort samengevat: ‘Wie niet door collega’s of concurrenten erbij gelapt wordt en verraden bij de deken, doet het goed’. Dat lijkt mij toch een toezichtstelsel uit de middeleeuwen. Modern toezicht is niet vooral repressief, maar juist preventief. Modern kwaliteitsbeleid probeert permanent een objectief beeld te krijgen van de kwaliteit van de sector en deze te verbeteren.

Minister kan steuntje geven

Het is in meerdere opzichten veelzeggend dat alleen het deel van de advocatuur dat ingeschreven is bij de Raad voor Rechtsbijstand, met een preventief en breed opgezet kwaliteitsbeleid (met onder meer een audit) te maken heeft. De Orde is kennelijk niet bij machte wat bij de rechtsbijstand vanuit een publiek perspectief normaal geacht wordt, baliebreed te implementeren. Dat te doen hoort wel bij een publiekrechtelijke organisatie. Gelukkig zijn er hier en daar wel organisaties van advocaten die zelf aan kwaliteitsbeleid doen. Het is wonderlijk dat wat via een zbo aan een deel van de advocatuur kan worden opgelegd niet door de wet – of regulering door de PBO zelf – aan alle advocaten kan worden voorgeschreven.

Eigenlijk zou de minister van Justitie de Orde een steuntje in de rug moeten geven door wettelijke maatregelen te treffen die baliebreed kwaliteitsbeleid afdwingen. Als optimist denk ik dat de Orde waarschijnlijk niet onwillig, maar wel onmachtig is om dit pad op te gaan. Enige steun in de rug van de wetgever kan dan geen kwaad. Meer democratie binnen de orde is fijn, maar de uitkomsten van die democratie moeten wel symmetrisch zijn met wat men van een publiekrechtelijke organisatie in een democratisch land mag verwachten. Niet alleen zij die rechtsbijstand krijgen, maar alle rechtzoekenden hebben recht op geborgde kwaliteit van de advocatuur. Dat lijkt me alleen al juist omdat de wet rechtzoekenden dikwijls verplicht om van de diensten van de advocatuur gebruik te maken.

Impliciet

Tot slot de rol van de politiek, daar ging deze toespraak natuurlijk impliciet over. Ik kan niet namens *de* politiek spreken. Mij dunkt echter dat die rol geen andere kan zijn dan om de kwaliteit van de toegang tot het recht te verzekeren. Dus ook die van de advocatuur. Dat lijkt mij een opdracht van publieke orde.

Reactie deken Willem Bekkers

Zesde kernwaarde moet niet strijden met de andere

We kennen senator De Vries als iemand die zo nu en dan graag de advocatuur uit de tent lokt. Ik denk niet alleen aan zijn motie die tot de commissie-Van Wijmen heeft geleid, maar ook aan zijn toespraak in 1996 voor onze jaarvergadering (zoals die toen nog heette). Hij sprak over een gilde en vroeg zich af of de Orde haar publieke taak wel voldoende verstond (*Advocatenblad* 25 oktober 1996). Uit zijn recente toespraak blijkt dat hij nog steeds op antwoord lijkt te wachten. Alsof niet alleen de tijd maar ook de Orde stil heeft gestaan. Inmiddels voorzag ik de heer De Vries van het nodige leesmateriaal waaruit blijkt dat hem iets is ontgaan.

Zoals altijd als Klaas de Vries ons in het vizier krijgt, heeft ook deze rede het nodige losgemaakt in de balie. De een vond die ronduit beledigend voor de balie, anderen meenden dat De Vries alleen maar plaagstoten uitdeelt met alom achterhaalde opvattingen (geen doorbreking verschoningsrecht als zich een levensgevaarlijke situatie voordoet). Weer anderen lezen tussen de regels door voor de advocatuur behartenswaardige discussie- en verbeterpunten. Of je het eens bent met het betoog van Klaas de Vries of oneens, zijn opvatting is in ieder geval discussie waard. Het valt ook niet te ontkennen dat de publieke taak van de Orde ('maatschappelijke Orde' aldus Van Wijmen) zowel in als buiten de balie steeds maar weer moet worden beklemtoond en uitgelegd. Er kan geen misverstand over bestaan dat alle kernwaarden van de advocatuur er zijn voor het publiek.

Verder doordenken

Een aantal onderwerpen uit de toespraak staat prominent op de agenda van de Algemene raad en het College van afgevaardigden. Zo bijvoorbeeld de reikwijdte van het beroepsgeheim en verschoningsrecht in verband met het rapport van de parlementaire werkgroep-Joldersma, de verdere professionalisering van het toezicht en de noodzaak van een baliebreed kwaliteitsbeleid. Bij het vermaatschappelijken van de advocatuur hoort dat we ons voordeel doen met kritisch commentaar uit de samenleving. Vooroordelen zijn niet zo gemakkelijk uit te roeien. Inhoudelijk valt er het nodige te zeggen op de toespraak, dat zal binnenkort ook in een openbaar debat (zie hierna) gebeuren.

Ik wil echter op één onderdeel nu al kort ingaan: de zogenoemde zesde kernwaarde van de advocaat, de publieke verantwoordelijkheid voor de goede rechtsbedeling in ons land. Het rapport van de commissie-Van Wijmen heeft deze benoemd en geadviseerd die samen met de overige kernwaarden in de Advocatenwet te verankeren. Daar had de Orde geen enkele moeite mee. Integendeel, het kabinet heeft deze aanbeveling, mede op advies van de Orde, overgenomen.

De Vries laakt onze kritiek op het wetsontwerp. Hij zegt zelfs dat de Orde zich verzet tegen de erkenning van het algemeen belang als een van de kernwaarden van de advocatuur. Rechtstheoreticus Marc Loth heeft ons juist op dit punt onlangs ook hevig bekritiseerd. Inderdaad hadden wij kritiek, vooral op de formulering van deze kernwaarde in het ontwerp-Advocatenwet. Met die kri-

तिक mag het laatste woord hierover niet gezegd zijn. De wetgever gaat verder, maar deze zesde kernwaarde heeft meer dan tot dusver doordenking nodig.¹

Deze zesde kernwaarde mag niet in strijd komen met de andere kernwaarden. Het is veelzeggend dat ook ons hoogste rechtscollege, de Hoge Raad, in zijn advies bij dit wetsontwerp op dit risico heeft gewezen. Het gaat om de vraag: waar staat de advocatuur voor in de democratische rechtsstaat? Voor dat doordenken zoekt de Orde het debat op en niet alleen met Klaas de Vries. Daarom organiseert de AR op dinsdagmiddag 26 mei 's middags in Amsterdam een openbare discussiebijeenkomst. Dan zal ook het Jaarverslag 2008 van de Orde worden gepresenteerd; ik zal er persoonlijk voor zorgen dat de heer De Vries direct een exemplaar krijgt.

Luis

Luizen in de pels als Klaas de Vries zijn nodig. Onder advocaten eigenlijk onnodig te zeggen; wij zijn zelf luis in de pels. Wat u ook van zijn toespraak moge vinden, hij is er opnieuw in geslaagd om ons uit te dagen. Juist zijn stelling dat we onze publieke taak verzaken als wij de zesde kernwaarde niet onvoorwaardelijk omarmen, kan de Orde niet op zich laten zitten. Ik roep u op tot debat: laat van u horen.

.....
¹ Zie ook 'Kernwaarden van de sollicitator: lessen voor de Orde?' van Richard Verkijk in *TCR* 2008-3 p. 87 e.v.

De civiele rechter is te bevoogdend. Zwakke advocaten hebben er baat bij wanneer de rechter hen te hulp schiet. Dat stelde prof. mr. Bert van Schaick onlangs in zijn oratie. Een wetenschapper, een advocaat en een rechter reageren.

Over Van Schaicks verzet tegen overactieve rechter

‘Rechter kan hooguit een pijnpunt herstellen’

.....
Michel Knapen
.....

De burgerlijke rechter is te actief waar hij lijdelijk moet zijn en te lijdelijk waar hij actiever zou kunnen zijn. Hij behoort de partijautonomie te respecteren en daarbij hoort niet dat hij partijen helpt een beter verweer te voeren, als de rechter denkt dat de advocaat steken laat vallen. En dat laatste gebeurt volgens hoogleraar Bert van Schaick: de overactieve rechter stimuleert gepruts onder advocaten. Daarnaast zou de rechter meer dan nu expliciet in zijn vonnis moeten opschrijven dat de advocaat bepaalde stappen niet goed heeft gezet of dat hij de jurisprudentie niet heeft bijgehouden.

Dat beweerde prof. mr. Bert van Schaick, sinds kort hoogleraar Privaatrechtelijke rechtshandhaving en rechtsvergelijking aan de Universiteit van Tilburg. Zijn rede *Het burgerlijk recht de baas?* lichtte hij toe in een interview met het *Advocatenblad* (nr. 2, 6 februari).

Maar niet iedereen is het met hem

eens. Neem mr. dr. René Flach, docent burgerlijk procesrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen. Leidt het feit dat rechters actiever zijn geworden tot prutsende advocaten? Daar gelooft Flach niets van. ‘De vraag is steeds: wie neemt in een civiele procedure het voortouw? Leg je dat bij de advocaat, dan stel je hoge eisen aan hem. Dat is echter wel de consequentie van de substantiëringsplicht, die sinds 2002 geldt. De advocaat moet het initiatief nemen om de rechter in staat te stellen zich een oordeel te vormen over de kern van het geschil, maar dat gebeurt niet altijd. Hoe dwing je dat dan af? Wat moet je doen als de wederpartij niet reageert?’

Dat alles komt aan de orde tijdens de comparitie, en dan wordt de vraag: hoe actief moet de rechter dan zijn? Tijdens de comparitie ontdekt de rechter gaandeweg waar het in een zaak precies om gaat. ‘De rechter heeft dan ruimte nodig om bij te sturen.

Maar een rechter moet niet meeprocederen en dat gevaar zit er wel in. Daar heeft Van Schaick een punt. Het gaat er om dat alle feiten op tafel komen. Dat gebeurt nu meestal goed, hoewel er wel sprake is van een fragiel evenwicht. Maar

die balans is niet doorgeslagen, op dat punt overdrijft Van Schaick.’

Imperfecties

Zo kijkt ook Willem Heemskerk, advocaat bij Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn er tegen aan. ‘Ik denk dat Van Schaick het beginsel van partijautonomie overschat. Het komt voor dat een cliënt vergeet om iets belangrijks aan zijn advocaat te vertellen, of een advocaat heeft niet al te slim een selectie van de feiten gemaakt, of getuigen zijn niet opgeroepen. Dit alles behoort tot de imperfecties van het systeem. Er liggen nu eenmaal niet altijd fantastische overwegingen aan de strategie van de advocaat ten grondslag. En een rechter mag zich daar gerust een beetje mee bemoeien. Maar een rechter mag er niet een ander geschil van maken dan wat partijen voor ogen hadden. Dát is de kern van de partijautonomie.’

Van Schaicks stelling dat door deze helpende hand van de rechter luie advocaten worden beloond, deelt Heemskerk niet: de rechter beloont hooguit de cliënt. ‘Daarmee brengt de rechter enig evenwicht terug in het imperfecte systeem. De rechter neemt de cliënt in

bescherming tegen zijn eigen advocaat. Dat is niet bezwaarlijk.’

De echt prutsende advocaat heeft volgens Heemskerk geen baat bij een actieve rechter. ‘Zijn slechte opzet van de zaak komt heus niet opeens helemaal in orde als de rechter tijdens de comparitie een beetje meehelpt. Daarbij komt dat advocaten ook weer niet de neiging hebben om alles uit handen te geven – dus niets doen en vertrouwen op de helpende hand van de rechter. En verder zijn rechters niet altijd wandelende genieën die een zaak kunnen redden, ze kunnen hier en daar een pijnpunt herstellen. Je moet niet overschatten wat ze voor advocaten kunnen betekenen die er weinig van bakken.’

Niks in de mond gelegd

Het beeld dat Van Schaick oproept – bevoegdende civiele rechters die prutsende advocaten de helpende hand bieden – ‘doet geen recht aan de werkelijkheid’, zegt mr. Berry Geurtsen, afdelingsvoorzitter in de sector civiel recht van de Rechtbank ’s-Hertogenbosch. ‘Ik herken me totaal niet in dat beeld. Ik mag verwachten dat rechters te maken hebben met professionele advocaten en in het merendeel van de gevallen is dat ook zo. Het gebeurt niet dat rechters oplossingen aandragen die advocaten laten liggen.’

Het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering schrijft voor dat partijen direct al hun kaarten op tafel moeten leggen. Op de comparitie let de rechter erop of deze regel is nageleefd, zegt Geurtsen. ‘Onze taak is immers om partijen een oordeel over een geschil te geven. Daar-

bij past het niet dat de rechter lijdelijk en afwachtend is. Tijdens de comparitie zal de rechter partijen vragen het geschil toe te lichten. We zoeken dus uit wat er feitelijk is gebeurd. Is dat onduidelijk, dan vragen wij flink door. Maar we leggen niemand iets in de mond, zoals Van Schaick stelt.’

Illusie

Ook Van Schaicks voorstel om in het vonnis op te nemen dat de advocaat een slechte strategie heeft gevoerd, kan op weinig bijval rekenen. ‘Dat betekent dus dat de rechter alsnog de cliënt moet helpen’, redeneert advocaat Heemskerk. ‘Dat was hangende de zaak volgens Van Schaick niet toegestaan – daar spreekt hij zichzelf dus tegen. Daar komt bij dat de prutsende advocaten die hier worden bedoeld een fout tegenover hun cliënten niet gauw zullen erkennen. Die geven anderen de schuld, zo behendig zijn ze wel. Het is een illusie dat de rechter de cliënt over de advocaat heen kan bereiken. En het is ook geen taak van de rechter: die moet het geschil beslechten en niet de niet-functionerende advocaat corrigeren.’

Rechter Geurtsen: ‘Mijn taak als rechter is om in een vonnis aan partijen duidelijk te maken waarom ik een bepaalde beslissing heb genomen. Uit de motivering blijkt impliciet de kwaliteit van procederen. Denk aan een afwijzing wanneer een vordering slecht is onderbouwd of een toewijzing wanneer een zwak verweer is gevoerd. Maar ik ga niet het werk van de advocaat van een rapportcijfer voorzien.’

Naschrift

Bert van Schaick

Dat het *niet* gebeurt dat rechters oplossingen aandragen die advocaten laten liggen, zoals Berry Geurtsen stelt, moet op een vergissing berusten. In NJ 2004, 460 had de rechtbank een partij gevraagd of zij zich niet wilde beroepen op eigen schuld. In NJ 2008, 466 had het hof een partij gevraagd of zij de grondslag van haar vordering niet wilde aanpassen. De Hoge Raad vond het in beide gevallen, gezien de omstandigheden, toelaatbaar. Gezaghebbende schrijvers steunen deze rechtspraak of vinden het zelfs wenselijk dat de rechter meer in algemene zin de ruimte krijgt om op deze manier met een partij mee te denken. Anders dan René Flach meen ik dat de balans dan wel degelijk doorslaat.

Ik herken en heb begrip voor de rechterlijke neiging om openlijk uit te spreken welke kant het in juridische zin op zou moeten. Maar in mijn oratie leg ik uit waarom een rechter die een partij in bescherming neemt tegen haar advocaat, een verkeerde boodschap uitdraagt. En ik leg uit waarom het effect op lange termijn zal zijn dat uitspraken steeds verder af komen te staan van de werkelijkheid. Terwijl die werkelijkheid juist het excuus is om rechters de bevoegdheid te verlenen om partijen ook juridisch bij te sturen. De rechter die constateert dat een zaak heel anders zou aflopen als een vordering of verweer beter wordt opgezet, moet dit probleem niet oplossen. Hij moet het in zijn uitspraak wél signaleren maar het verder laten waar het wordt veroorzaakt. In mijn oratie leg ik ook uit waarom dat wenselijk is.

Willem Heemskerk veronderstelt terecht dat advocaten het probleem voor hun cliënt kunnen verbloemen. Juist daar ligt een taak voor de rechter. Ik betwist met nadruk dat dit een illusie is of neerkomt op het geven van een rapportcijfer; er is gewoon nog veel te verbeteren aan het rechterlijke taalgebruik en de inhoud en motivering van uitspraken.

Prof. mr. Bert van Schaick

Het CPO is onderdeel van de Radboud Universiteit Nijmegen

Vanwege uitbreiding van onze activiteiten komen wij graag in contact met kandidaten voor de functie van:

Opleidingsmanager

Het CPO verzorgt een breed aanbod aan postacademisch onderwijs voor praktijkjuristen. Bij het CPO zijn ca. 50 medewerkers werkzaam. Voor meer informatie: www.cpo.nl.

U coördineert en initieert kwalitatief hoogwaardige cursus- en opleidingsactiviteiten op maat voor onder meer advocaten- en notariskantoren, bankinstellingen, gemeenten, rechtbanken en gerechtshoven.

U zorgt voor de vorming van beleid voor de eigen afdeling, en voor de organisatorische en personele aansturing van werkprocessen.

U bent jurist en beschikt over relevante werkervaring in een juridische omgeving. U bent resultaat- en klantgericht en initiatiefrijk. U bent in staat om op een effectieve wijze doelen en prioriteiten te stellen. Uw mondelinge en schriftelijke vaardigheden zijn uitstekend.

Meer informatie: www.ru.nl/vacatures

Mw. mr. M.L.A. van den Bosch, directeur Opleidingen, 024 – 361 24 09.

Brieven: (o.v.v. Vacaturenummer 36.01.09)

Radboud Universiteit Nijmegen,
Dienst P&O, Afdeling PMO, Postbus 7005, 6503 GM Nijmegen.

E-mail: vacatures@dpo.ru.nl

Centrum voor Postacademisch Juridisch Onderwijs

CPO | Centrum voor Postacademisch Juridisch Onderwijs

T 024 – 361 24 09 **F** 024 – 361 12 07 **E** info@cpo.ru.nl **I** www.cpo.nl

het amsterdams adr instituut

Beroepsopleiding tot ADR- Specialist/Legal Mediator

- 21 daagse allround beroepsopleiding
- Voor juristen met minimaal 5 jaar werkervaring
- Start 6 april 2009. Nog enkele plaatsen beschikbaar!

- **Tweedaagse basistraining onderhandelen volgens Harvardmethode**
 - 2 daagse basistraining
 - 5 en 6 november 2009
- **Onderhandelen in de schaduw van de wet**
 - 2 daagse vervolgtraining
 - 23 en 24 november 2009
- **Partijbegeleiding in Mediation (nieuw!)**
 - 2 daagse training
 - 17 en 18 september 2009
 - 12 en 13 oktober 2009

Voor meer informatie en inschrijving:

www.adrinstituut.nl

Telefoon: 020-525 37 49

E-mail: adr-fdr@uva.nl

Neem een voorsprong in ontwikkeling en ervaring!

ALT KAM BOER ADVOCATEN

CIVIELE CASSATIE ?

- prijsafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging
- zie onze website voor voorbeeldzaken

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag

Tel.: 070 - 358 94 79, fax: 070 - 358 51 97

alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

Juridische
topcursussen met
hoge praktijkwaarde

www.dejuridischeacademie.nl

Registratie Rechtsgebieden Advocatuur

Richtlijn

De Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten;

overwegende,

- dat registratie van rechtsgebieden waarop advocaten werkzaam zijn, de inzichtelijkheid voor de particuliere rechtzoekende en het Midden- en Kleinbedrijf vergroot;
- dat een dergelijke registratie het voor de particuliere rechtzoekende en het Midden- en Kleinbedrijf makkelijker maakt om op een snelle en adequate wijze een advocaat te vinden, die werkzaam is op het betreffende rechtsgebied;
- dat per 1 maart 2009 registratie van rechtsgebieden mogelijk is voor alle advocaten die in het bezit zijn van een stageverklaring;
- gelet op artikel 26 Advocatenwet;

beveelt advocaten aan: deel te nemen

aan de Regeling Registratie Rechtsgebieden Advocatuur.

Regeling Registratie Rechtsgebieden Advocatuur

Artikel 1

- a **Advocaat:** de in Nederland ingeschreven advocaat alsmede de advocaat bedoeld in artikel 16h van de Advocatenwet.
- b **Algemene Raad:** de Algemene Raad als bedoeld in artikel 18 van de Advocatenwet.
- c **Secretaris:** de Secretaris van de Algemene Raad als bedoeld in artikel 34 van de Advocatenwet.
- d **Rechtsgebiedenregister:** het register met rechtsgebieden waarop advocaten werkzaam zijn.
- e **Stageverklaring:** de verklaring dat de stage is voltooid als bedoeld in artikel 10, tweede lid van Stageverordening 2005.

Artikel 2

- 1 Registratie in het rechtsgebiedenregister is de verantwoordelijkheid van de advocaat en geschiedt op vrijwillige basis.
- 2 Registratie is alleen mogelijk indien de advocaat in het bezit is van een stageverklaring.

Artikel 3

- 1 Registratie is mogelijk op alle rechtsgebieden en alle specialisatieverenigingen.
- 2 Een advocaat kan zich op maximaal vijf rechtsgebieden laten registreren.
- 3 De Algemene Raad kan bepalen dat naast de registratie van rechtsgebieden andere onderwerpen in het register kunnen worden opgenomen.

Artikel 4

- 1 Voorafgaand aan registratie verklaart de advocaat dat hij in ieder geval in het bezit is van een stageverklaring en dat hij deskundig is op het betreffen-

de rechtsgebied op grond van de door hem verworven kennis en ervaring en deze deskundigheid actief onderhoudt.

- 2 Registratie in het register wordt doorgehaald indien:
 - a de advocaat bij de bevestiging van de registratie onjuiste of onvolledige informatie heeft verstrekt;
 - b de advocaat aangeeft niet langer op het rechtsgebied geregistreerd te willen zijn;
 - c de advocaat is geschorst;
 - d de advocaat is geschrappt.

Artikel 5

- 1 De secretaris houdt het rechtsgebiedenregister.
- 2 Jaarlijks stuurt de secretaris of de onder zijn verantwoordelijkheid werkende medewerkers van het Bureau van de Nederlandse Orde van Advocaten de geregistreerde gegevens ter controle aan de advocaat. De advocaat controleert de gegevens en bevestigt de registratie.

Toelichting op de Regeling Registratie Rechtsgebieden Advocatuur

De Algemene Raad acht het in het belang van een goede toegang tot het recht en het vertrouwen in de advocatuur dat voor de particuliere rechtzoekende en het Midden- en Kleinbedrijf (hierna: de rechtzoekende) inzichtelijk wordt gemaakt op welke rechtsgebieden advocaten werkzaam zijn. Met het inzichtelijk maken van de rechtsgebieden wordt het de rechtzoekende tevens makkelijker gemaakt om op een snelle en adequate wijze een advocaat te vinden voor een specifieke situatie.

Het register dient te worden gezien als een groei-model. Gestart wordt met de registratie van rechtsgebieden waarop advocaten werkzaam zijn en het eventuele lidmaatschap van een specialisatievereniging. In de toekomst kunnen andere onderwerpen worden geregistreerd die de toegang tot het recht en het vertrouwen in de advocatuur kunnen vergroten. Gedacht kan worden aan het verlenen van gefinancierde rechtsbijstand of het uurtarief van advocaten.

Deelname aan het register geschiedt op individuele basis en is vrijwillig. Alleen advocaten in het bezit van een stageverklaring kunnen zich laten registreren. Registratie is mogelijk op alle (hoofd) rechtsgebieden met een maximum van vijf. Uit een enquête

onder een kwart van de advocaten werkzaam op kantoren tot tien advocaten blijkt dat bijna negentig procent van de respondenten werkt op één tot vijf rechtsgebieden.

De Algemene Raad gaat uit van de eigen verantwoordelijkheid van de advocaat. De advocaat verklaart voorafgaand aan opname in het register dat hij in het bezit is van een stageverklaring en dat hij, op grond van de door hem verworven kennis en ervaring, deskundig is op de rechtsgebieden waarop hij geregistreerd wil worden en deze deskundigheid actief onderhoudt. Indien de advocaat onjuiste gegevens opgeeft zijn er voldoende middelen voorhanden om de advocaat hierop aan te spreken. De registratie wordt doorgehaald wanneer de advocaat onjuiste

of onvolledige informatie heeft verstrekt, wanneer de advocaat aangeeft niet langer op het betreffende rechtsgebied geregistreerd te willen zijn of wanneer de advocaat wordt geschorst of geschrappt.

De secretaris van de Algemene Raad houdt het register en wordt hierbij ondersteund door het bureau van de Nederlandse Orde van Advocaten. Jaarlijks zal aan alle geregistreerde advocaten worden gevraagd om de registratie te controleren en te bevestigen. In het kader van een goede informatievoorziening informeert de secretaris van de Algemene Raad de deken van de Raad van Toezicht over de registratie van advocaten in zijn arrondissement.

Het bureau van de orde

Onderwerp	Telefoonnummer	E-mailadres
Algemene informatie	070-335 35 35	info@advocatenorde.nl
N.a.w.-gegevens advocatuur	070-335 35 29	info@barbeheer.nl
Auditbureau (kwaliteitszorg)	070-335 35 71	audit@advocatenorde.nl
Centrale Controle Verordeningen	070-335 35 26	ccv@advocatenorde.nl
Landelijke financiële bijdrage	070-335 35 23/21	finorg@advocatenorde.nl
Communicatie (o.a. brochures)	070-335 35 52	pr@advocatenorde.nl
BalieNetcertificaten	070-335 35 86	certificaat@advocatenorde.nl
Overige vragen van advocaten	070-335 35 86	helpdesk@advocatenorde.nl
Opleiding		
Beroepsopleiding (09.00-12.00 u)	070-335 35 55	opl@advocatenorde.nl
Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO)	070-335 35 58/78	vso-po@advocatenorde.nl
Permanente Opleiding (PO)	070-335 35 58/78	vso-po@advocatenorde.nl
Permanente Opleiding (ontheffingen)	070-335 35 41	pb@advocatenorde.nl
Vrijstellingen BO en VSO	070-335 35 41	pb@advocatenorde.nl
Besluit Aanmerken Als Opleiding (BAAO)	070-335 35 43	pb@advocatenorde.nl

Neuhuyskade 94, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag
Telefoonnummer algemeen +31 (0)70 - 335 35 35
Faxnummer algemeen +31 (0)70 - 335 35 31

Opleidingen

VSO

Overige rechtsgebieden

Wet Bescherming persoonsgegevens voor de financiële praktijk
14-05-2009: 09:30 - 16:30 uur
28-05-2009: 09:30 - 16:30 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: VSO/PO
Niveau: **
Instelling: Academie voor Toegepaste Rechtswetenschappen, tel. 0570-751230
Docent(en): mr. J.M. Titulaer-Meddens
Cursusprijs: n.n.b.
Opleidingspunten 10 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
10 Totaal

Straf(proces)recht

Cursus aanpak strafzaken
02-04-2009: 09:30 - 17:00 uur
03-04-2009: 09:30 - 17:00 uur
Plaats: Rotterdam
Doelgroep: VSO/PO
Niveau: *

Instelling: Seebregts & Saey Strafrechtadvocaten, tel. 010-2411511
Docent(en): mr. dr. J.M. Lintz, mr. drs. A.M. Seebregts
Cursusprijs: n.n.b.
Opleidingspunten 10 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
10 Totaal

Jeugdstraf(proces)recht: jong gestraft - later op het rechte pad?
23-06-2009: 09:45 - 16:30 uur
30-06-2009: 09:45 - 16:30 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: VSO/PO
Niveau: *
Instelling: OSR Juridische Opleidingen, tel. 030-2315314
Docent(en): drs. S. van Arum, mr. dr. J.A.C. Bartels, mr. R.J. Baumgardt, mr. A.P.G. de Beer, prof. drs. R.A.R. Bullens, mr. A.P. van der Linden, mr. M.P.G. Rietbergen
Cursusprijs VSO: € 790 geen btw
PO: € 840 geen btw
Opleidingspunten 10 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
10 Totaal

PO

Agrarisch recht

Studiedag
Personenvennootschappen
02-06-2009: 10:00 - 17:00 uur
Plaats: Zwolle
Doelgroep: PO
Niveau: *** Actualiteiten
Instelling: Instituut voor Agrarisch Recht, tel. 0317-424181
Docent(en): mr. W. Burgerhart, Prof. mr. M.J.A. van Mourik
Cursusprijs: € 585 exclusief btw
Opleidingspunten 06 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
06 Totaal

Studiedag

Personenvennootschappen
04-06-2009: 10:00 - 17:00 uur
Plaats: Wageningen
Doelgroep: PO
Niveau: *** Actualiteiten
Instelling: Instituut voor Agrarisch Recht, tel. 0317-424181
Docent(en): mr. W. Burgerhart, Prof. mr. M.J.A. van Mourik
Cursusprijs: € 585 exclusief btw
Opleidingspunten 06 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
06 Totaal

Arbeidsrecht

Een nieuw jaar - een nieuwe kantonrechtshofformule
17-03-2009: 13:00 - 16:30 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: OSR Juridische Opleidingen, tel. 030-2315314
Docent(en): mr. J.R. Berculo, mr. D.M. van Genderen
Cursusprijs: € 395 inclusief btw
Opleidingspunten 03 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
03 Totaal

Arbeidsrecht in de praktijk
20-03-2009: 09:30 - 17:00 uur
11-06-2009: 09:00 - 17:00 uur
Plaats: Utrecht

Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Euroforum Uitgeverij BV, tel. 040-2925963
Docent(en): mr. A.F. Bungener, mr. dr. J. van Drongelen, mr. F. Hartevelt, mr. J.A. Hofsteenge, mr. J.M. Hoogsteen, mr. dr. S.F.H. Jellinghaus, mr. dr. A.D.M. van Rijs, mr. N.H. Veendam, mr. D.J.B. de Wolff, mr. drs. J.H. van Woudenberg
Cursusprijs: € 1.995 exclusief btw
Opleidingspunten 09 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
09 Totaal

Bedrijven in moeilijkheden 'Arbeidsrechtelijke gevolgen van de kredietcrisis'
31-03-2009: 09:30 - 16:30 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Instituut voor Arbeidsrecht, tel. 0182-358252
Docent(en): mr. D.J. Buijs, mr. J. Meijer, Prof. mr. W.A. Zondag
Cursusprijs: € 495 exclusief btw
Opleidingspunten 05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Bedrijven in moeilijkheden 'Arbeidsrechtelijke gevolgen van de kredietcrisis'
21-04-2009: 09:30 - 16:30 uur
Plaats: Zwolle
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Instituut voor Arbeidsrecht, tel. 0182-358252
Docent(en): mr. D.J. Buijs, mr. J. Meijer, Prof. mr. W.A. Zondag
Cursusprijs: € 495 exclusief btw
Opleidingspunten 05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Bedrijven in moeilijkheden 'Arbeidsrechtelijke gevolgen van de kredietcrisis'
21-04-2009: 09:30 - 16:30 uur
Plaats: Zwolle
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Instituut voor Arbeidsrecht, tel. 0182-358252
Docent(en): mr. D.J. Buijs, mr. J. Meijer, Prof. mr. W.A. Zondag
Cursusprijs: € 495 exclusief btw
Opleidingspunten 05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Bedrijven in moeilijkheden 'workshop: het opstellen en uitvoeren van een sociaal plan'
23-04-2009: 13:30 - 16:45 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Instituut voor Arbeidsrecht, tel. 0182-358252

Docent(en): mr. drs. R.J. van der Ham
Cursusprijs: € 350 exclusief btw
Opleidingspunten 03 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
03 Totaal

Jurisprudentie Arbeidsrecht 2008 nader bekeken
19-05-2009: 13:00 - 17:45 uur
Plaats: Rotterdam
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: ORP Erasmus Universiteit Rotterdam, tel. 010-4081597
Docent(en): mr. R.A.A. Duk, Prof. mr. J.M. van Slooten
Cursusprijs: € 425 geen btw
Opleidingspunten 04 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04 Totaal

Bedrijven in moeilijkheden 'workshop: het opstellen en uitvoeren van een sociaal plan'
19-05-2009: 13:30 - 16:45 uur
Plaats: Zwolle
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Instituut voor Arbeidsrecht, tel. 0182-358252
Docent(en): mr. drs. R.J. van der Ham
Cursusprijs: € 350 exclusief btw
Opleidingspunten 03 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
03 Totaal

Masterclass Jurisprudentie Arbeidsrecht
19-05-2009: 16:00 - 20:30 uur
Plaats: Den Haag
Doelgroep: PO
Niveau: ***
Instelling: Kluwer Opleidingen, tel. 0570-673568
Docent(en): mr. R.A.A. Duk, Prof. mr. G.J.J. Heerma van Voss
Cursusprijs: € 695 exclusief btw
Opleidingspunten 03 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
03 Totaal

Internationaal privaatrechtelijke en fiscale aspecten van grensoverschrijdende arbeid
26-05-2009: 10:00 - 17:00 uur

In deze rubriek het cursusaanbod in het kader van de Permanente Opleiding (PO) en het cursusaanbod voor de Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO). De door de Orde erkende opleidingsinstellingen naast PO-cursussen kunnen tevens VSO-cursussen voor advocaat-stagiaires organiseren.

Plaats: Bussum
Doelgroep PO
Niveau: **
Instelling: Kluwer Opleidingen,
tel. 0570-673568
Docent(en): mr. Z.J.H. Even, drs.
L. Jansen, mr. E. de Wind
Cursusprijs: € 695 exclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Verdiepingscursus CAO-recht
09-06-2009: 10:00 – 16:30 uur
Plaats: Hoofddorp
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. dr. E. Koot-van
der Putte
Cursusprijs: € 695 exclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Arbeidsmigratie
10-06-2009: 09:30 – 17:00 uur
Plaats: Hoofddorp
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. M. Tjebbes
Cursusprijs: € 695 exclusief btw
Opleidingspunten
06 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
06 Totaal

Rechtspraak Arbeidsrecht
12-06-2009: 13:30 – 17:45 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Kluwer Opleidingen,
tel. 0570-673568
Docent(en): Prof. mr. G.J.J.
Heerma van Voss, P.T.H. Sick
Cursusprijs: € 365 exclusief btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04 Totaal

Schattingsbesluit
25-06-2009: 09:30 – 17:00 uur
Plaats: Hoofddorp
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. A. Wit
Cursusprijs: € 745 exclusief btw
Opleidingspunten
06 Juridisch

- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
06 Totaal

Specialisatiecursus CAO-recht
30-06-2009: 09:30 – 17:00 uur
Plaats: Hoofddorp
Doelgroep: PO
Niveau: *** Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. dr. E. Koot-van
der Putte
Cursusprijs: € 745 exclusief btw
Opleidingspunten
06 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
06 Totaal

Bank- en effectenrecht en financiering

Bankgaranties – escrow arrangements en 403 hoofdelijkheidsverklaring
09-06-2009: 14:00 – 20:00 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: Academie voor Toegepaste Rechtswetenschappen,
tel. 0570-751230
Docent(en): mr. dr. R.I.V.F. Bertrams
Cursusprijs: € 750 exclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Bestuurs(proces)recht

Actualiteiten Vreemdelingenbewing
02-04-2009: 13:00 – 17:45 uur
Plaats: Rotterdam
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: ORP Erasmus
Universiteit Rotterdam,
tel. 010-4081597
Docent(en): mr. P.J.A.M. Baudoin
Cursusprijs: € 425 geen btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04 Totaal

Schrijf een Goede Beslissing op Bezwaar en een Goed Verweerschrift
09-04-2009: 13:00 – 17:45 uur
16-04-2009: 13:00 – 17:45 uur
Plaats: Rotterdam
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: ORP Erasmus
Universiteit Rotterdam,
tel. 010-4081597
Docent(en): mr. J. Brand, mr. T. Damsteegt
Cursusprijs: € 745 geen btw

Opleidingspunten
08 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
08 Totaal

Actualiteiten Bestuursrecht: Nieuwe Wetgeving Awb
27-05-2009: 13:00 – 17:45 uur
02-06-2009: 13:00 – 17:45 uur
Plaats: Den Haag
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: ORP Erasmus
Universiteit Rotterdam,
tel. 010-4081597
Docent(en): Prof. mr. G. Overkleef-Verburg
Cursusprijs: € 745 geen btw
Opleidingspunten
08 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
08 Totaal

Actualiteiten Bestuursrecht: Wet Openbaarheid – Privacy en Gegevensbescherming
04-06-2009: 13:00 – 17:45 uur
Plaats: Den Haag
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: ORP Erasmus
Universiteit Rotterdam,
tel. 010-4081597
Docent(en): Prof. mr. G. Overkleef-Verburg
Cursusprijs: € 425 geen btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04 Totaal

Algemene wet bestuursrecht
In overleg: in overleg
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Euroforum Uitgeverij BV,
tel. 040-2925963
Docent(en): mr. G.H. Addink, mr. dr. E.J. de Valk
Cursusprijs: € 1.695 exclusief btw
Opleidingspunten
03 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
03 Totaal

Burgerlijk (proces)recht

Praktisch bewijzen
08-04-2009: 13:30 – 18:00 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Kluwer Opleidingen,
tel. 0570-673568
Docent(en): Prof. mr. P.A. Stein, mr. J.W. Westenbergh
Cursusprijs: € 575 exclusief btw

Het niveau van de opleidingen is als volgt weergegeven:

- * *Basisniveau* (doorgaans minder dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; weinig tot geen voorkennis aanwezig).
- ** *Verdiepingsniveau* (doorgaans meer dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; basiskennis aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).
- *** *Specialisatieniveau* (doorgaans meer dan 3 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; hoog kennisniveau aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).

Opleidingspunten
04 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04 Totaal

Actualiteiten Contractenrecht
23-04-2009: 13:00 – 17:45 uur
Plaats: Rotterdam
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: ORP Erasmus
Universiteit Rotterdam,
tel. 010-4081597
Docent(en): mr. M. van Kogelenberg, mr. S.C. Louer
Cursusprijs: € 425 geen btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04 Totaal

Congres Medische Aansprakelijkheid
29-05-2009: 10:30 – 17:30 uur
Plaats: Rotterdam
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: ORP Erasmus
Universiteit Rotterdam,
tel. 010-4081597
Docent(en): mr. J.M. Beer, Prof. mr. W.H. van Boom, mr. dr. M.A.J.M. Buijsen, drs. N. Elbers, prof. dr. M.G. Faure LL.M., dr. R.W.M. Giard, Prof. mr. N.J.H. Huls
Cursusprijs: € 395 geen btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Voorjaarsvergadering NVvP
05-06-2009: 13:30 – 17:30 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: Nederlandse Vereniging voor Procesrecht,
tel. 020-6789277
Docent(en): mr. G.J.M. Corstens, mr. E.J. Daalder, Prof. mr. L. Timmerman
Cursusprijs: n.n.b.
Opleidingspunten
02 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02 Totaal

Failissements- en insolventierecht

Masterclass Partners in crisis recovery
26-03-2009: 13:00 – 18:00 uur
Plaats: Breukelen
Doelgroep: PO
Niveau: ***
Instelling: Studiecentrum Rechtspleging,
tel. 0575-595300
Docent(en): mr. dr. A.J. Berends, mr. F.H.E. Boerma, prof. dr. J. Koelewijn, mr. A.N. Labohm, mr. dr. A.P.K. Lutikhuis RA, Prof. mr. B.T.M. Steins Bisschop, mr. W. Weerkamp, Prof. mr. M. Wladimiroff
Cursusprijs: € 595 inclusief btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04 Totaal

Vervolg Insolventierecht
15-04-2009: 13:30 – 22:00 uur
16-04-2009: 09:30 – 16:30 uur
Plaats: Nijkerk
Doelgroep: PO
Niveau: *** Actualiteiten
Instelling: Grotius Academie,
tel. 024-3612492
Docent(en): Prof. mr. F.E.J. Beekhoven van den Boezem, Prof. mr. J.J. van Hees, Prof. mr. F.M.J. Verstijnen
Cursusprijs: € 960 exclusief btw
Opleidingspunten
11 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
11 Totaal

Actualiteiten Failissementsrecht
16-06-2009: 13:00 – 17:45 uur
Plaats: Rotterdam
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: ORP Erasmus
Universiteit Rotterdam,
tel. 010-4081597
Docent(en): mr. F.M.Y. Wertenbroek, mr. R. Westrik
Cursusprijs: € 425 geen btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04 Totaal

Fiscaal recht*Masterclass Fiscale aspecten van (echt)scheiding*

19-03-2009: 09:30 – 16:45 uur
 Plaats: Baarn
 Doelgroep: PO
 Niveau: ** Actualiteiten
 Instelling: Licent Academy, tel. 070-3198910
 Docent(en): mr. F. van den Barselaar, mr. P.F.H. Weishaupt
 Cursusprijs: € 645 exclusief btw
 Opleidingspunten
 06 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 06 Totaal

Seminar Fiscale boete

26-03-2009: 09:45 – 15:45 uur
 Plaats: Baarn
 Doelgroep: PO
 Niveau: * Actualiteiten
 Instelling: Licent Academy, tel. 070-3198910
 Docent(en): drs. E. Poelmann, mr. E.J.M. Rosier
 Cursusprijs: € 495 exclusief btw
 Opleidingspunten
 04 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 04 Totaal

Fiscale en juridische aspecten van de vereniging en stichting

15-05-2009: 13:30 – 18:00 uur
 Plaats: Hoofddorp
 Doelgroep: PO
 Niveau: **
 Instelling: Sdu Juridische Opleidingen, tel. 070-3789896
 Docent(en): mr. J.H.E. van Brussel, E. van den Elsen, dr. S.J.C. Hemels, prof. dr. P. Kavelaars
 Cursusprijs: € 645 exclusief btw
 Opleidingspunten
 04 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 04 Totaal

De nieuwe btw-regelgeving ten aanzien van de plaats van dienst nader bekeken

16-06-2009: 15:00 – 19:45 uur
 Plaats: Hoofddorp
 Doelgroep: PO
 Niveau: *
 Instelling: Sdu Juridische Opleidingen, tel. 070-3789896
 Docent(en): prof. dr. H.W.M. van Kesteren
 Cursusprijs: € 595 exclusief btw
 Opleidingspunten
 04 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 04 Totaal

Gezondheidsrecht*Wet- en regelgeving in de Gezondheidszorg*

14-05-2009: 10:00 – 17:00 uur
 15-05-2009: 10:00 – 17:00 uur
 Plaats: Rotterdam
 Doelgroep: PO
 Niveau: *
 Instelling: Studiecencentrum voor Bedrijf & Overheid, tel. 040-2974980
 Docent(en): mr. drs. N.J.E.G. Cremers, Prof. mr. A.C. Hendriks, mr. dr. H.E.G.M. Hermans, mr. dr. E.H. Hulst, drs. A.A. Lakerveld
 Cursusprijs: € 1.699 exclusief btw
 Opleidingspunten
 10 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 10 Totaal

Zorgcontracteren in de praktijk

04-06-2009: 10:00 – 16:30 uur
 05-06-2009: 10:00 – 16:30 uur
 Plaats: Utrecht
 Doelgroep: PO
 Niveau: **
 Instelling: Studiecencentrum voor Bedrijf & Overheid, tel. 040-2974980
 Docent(en): mr. dr. H.E.G.M. Hermans, mr. dr. E.H. Hulst
 Cursusprijs: € 1.699 exclusief btw
 Opleidingspunten
 10 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 10 Totaal

Huurrecht*Basiscursus Huurrecht*

11-06-2009: 10:00 – 16:30 uur
 Plaats: Hoofddorp
 Doelgroep: PO
 Niveau: * Actualiteiten
 Instelling: Sdu Juridische Opleidingen, tel. 070-3789896
 Docent(en): mr. H. Hielkema, mr. dr. G. Kerpestein
 Cursusprijs: € 645 exclusief btw
 Opleidingspunten
 05 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 05 Totaal

Up-to-date Huurrecht (Jurisprudentie)

22-06-2009: 13:00 – 17:30 uur
 Plaats: Hoofddorp
 Doelgroep: PO
 Niveau: ** Actualiteiten
 Instelling Sdu Juridische Opleidingen, tel. 070-3789896
 Docent(en): mr. Y.A.M. Jacobs, Prof. mr. A.W. Jongbloed
 Cursusprijs: € 645 exclusief btw
 Opleidingspunten
 04 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 04 Totaal

Verdiepingscursus Huurrecht bedrijfsruimte

23-06-2009: 09:30 – 17:00 uur
 Plaats: Hoofddorp
 Doelgroep: PO
 Niveau: ** Actualiteiten
 Instelling: Sdu Juridische Opleidingen, tel. 070-3789896
 Docent(en): Prof. mr. C.A. Adriaansens, mr. H. Hielkema, Prof. mr. A.W. Jongbloed, mr. G.M. Kerpestein
 Cursusprijs: € 745 exclusief btw
 Opleidingspunten
 06 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 06 Totaal

Intellectuele eigendom*Actualiteiten Intellectueel Eigendom*

08-04-2009: 13:00 – 17:45 uur
 Plaats: Rotterdam
 Doelgroep: PO
 Niveau: ** Actualiteiten
 Instelling: ORP Erasmus Universiteit Rotterdam, tel. 010-4081597
 Docent(en): Prof. mr. M. de Cock Buning, mr. T. Cohen Jehoram, mr. G.J. Kuipers
 Cursusprijs: € 425 geen btw
 Opleidingspunten
 04 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 04 Totaal

Octrooieren in de life sciences sector

11-06-2009: 12:30 – 17:30 uur
 Plaats: Amsterdam
 Doelgroep: PO
 Niveau: * Actualiteiten
 Instelling: Eggen Instituut voor juridisch PAO afd UvA, tel. 020-5253407
 Docent(en): mr. dr. S.J.R. Bostyn, mr. P. Burgers, mr. S.C. Dack, mr. D. Groenevelt, Prof. mr. W. Hoyng
 Cursusprijs: € 425 geen btw
 Opleidingspunten
 04 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 04 Totaal

Ondernemingsrecht*Mededingingsrecht*

09-03-2009: 10:00 – 16:45 uur
 Plaats: Houten
 Doelgroep: PO
 Niveau: *
 Instelling: Sdu Juridische Opleidingen, tel. 070-3789896
 Docent(en): mr. J.W. van de Gronden, mr. M. Maassen
 Cursusprijs: € 645 exclusief btw
 Opleidingspunten
 05 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 05 Totaal

Ondernemingsrechtiner

06-04-2009: 16:30 – 18:00 uur
 Plaats: Amsterdam
 Doelgroep: PO
 Niveau: **
 Instelling: Kluwer Opleidingen, tel. 0570-673568
 Docent(en): mr. L. Hijmans van den Bergh, dr. P. Kalma, mr. L.H. Lemstra
 Cursusprijs: € 295 exclusief btw
 Opleidingspunten
 01 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 01 Totaal

Studiedag 'Wetsvoorstel Bestuur en Toezicht'

07-04-2009: 13:00 – 17:45 uur
 Plaats: Rotterdam
 Doelgroep: PO
 Niveau: ** Actualiteiten
 Instelling: ORP Erasmus Universiteit Rotterdam, tel. 010-4081597
 Docent(en): mr. A.F.J.A. Leijten LL.M, mr. D.A.M.H.W. Strik, mr. drs. F.M.M. Zaman
 Cursusprijs: € 425 geen btw
 Opleidingspunten
 04 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 04 Totaal

Leergang Transactievaardigheden

14-05-2009: 10:00 – 17:15 uur
 28-05-2009: 10:00 – 17:15 uur
 04-06-2009: 10:00 – 17:15 uur
 Plaats: Bussum
 Doelgroep: PO
 Niveau: **
 Instelling Kluwer Opleidingen, tel. 0570-673568
 Docent(en): mr. A.G. Goedkoop, drs. M. Koedijk, mr. P.H.N. Quist, mr. D.J. Rutgers, drs. P.A. Schokking, mr. N.K. Valk, mr. L. van der Velden, mr. E.E.U. Vroom
 Cursusprijs: € 1.895 exclusief btw
 Opleidingspunten
 17 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 17 Totaal

Actualiteiten interne en externe aansprakelijkheid van bestuurders

26-05-2009: 13:00 – 17:45 uur
 Plaats: Rotterdam
 Doelgroep: PO
 Niveau: ** Actualiteiten
 Instelling ORP Erasmus Universiteit Rotterdam, tel. 010-4081597
 Docent(en): Prof. mr. J.B. Wezeman
 Cursusprijs: € 425 geen btw
 Opleidingspunten
 04 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 04 Totaal

Besluitvorming – vertegenwoordiging en tegenstrijdig belang

27-05-2009: 13:00 – 17:30 uur
 Plaats: Utrecht
 Doelgroep: PO
 Niveau: **
 Instelling: Kluwer Opleidingen, tel. 0570-673568
 Docent(en): mr. dr. H.E. Boschma, Prof. mr. M.L. Lennarts
 Cursusprijs: € 545 exclusief btw
 Opleidingspunten
 04 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 04 Totaal

Het wetsvoorstel Personenvennootschappen

28-05-2009: 10:00 – 17:30 uur
 Plaats: Amsterdam
 Doelgroep: PO
 Niveau: **
 Instelling Kluwer Opleidingen, tel. 0570-673568
 Docent(en): dr. S.A. Stevens, mr. C.M. Stokkermans, Prof. mr. W.J.M. van Veen
 Cursusprijs: € 695 exclusief btw
 Opleidingspunten
 06 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 06 Totaal

Studiedag Collectief Procederen

03-06-2009: 13:00 – 17:45 uur
 Plaats: Rotterdam
 Doelgroep: PO
 Niveau: ** Actualiteiten
 Instelling: ORP Erasmus Universiteit Rotterdam, tel. 010-4081597
 Docent(en): mr. drs. A.R.J. Croiset van Uchelen, Prof. mr. N. Frenk, mr. drs. D.F. Lunsingh Scheurleer, mr. I.N. Tzankova
 Cursusprijs: € 425 geen btw
 Opleidingspunten
 04 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 04 Totaal

Insolventierecht – de praktijk nader beschouwd

22-06-2009: 13:30 – 18:00 uur
 Plaats: Hoofddorp
 Doelgroep: PO
 Niveau: **
 Instelling: Sdu Juridische Opleidingen, tel. 070-3789896
 Docent(en): Prof. mr. F.M.J. Verstijlen
 Cursusprijs: € 645 exclusief btw
 Opleidingspunten
 04 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 04 Totaal

Ondernemingsrecht – de stand van zaken

29-06-2009: 13:30 – 18:00 uur
Plaats: Hoofddorp
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): Prof. mr. J.B. Huizink
Cursusprijs: € 595 exclusief btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Onroerendgoedrecht

Investeren in vastgoed
10-03-2009: 11:45 – 17:00 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Licent Academy,
tel. 070-3198910
Docent(en): prof. dr. T.M. Berkhout, prof. dr. R.N.G. van der Paardt
Cursusprijs: € 495 exclusief btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Overige rechtsgebieden

Jurisprudentie
Aanbestedingsrecht
31-03-2009: 10:00 – 17:00 uur
07-04-2009: 10:00 – 17:00 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Euroforum,
tel. 040-2974977
Docent(en): mr. A. Boot, mr. S. Brackmann, mr. M. Essers, mr. T. van Helmond
Cursusprijs: € 1.699 exclusief btw
Opleidingspunten
11 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
11 Totaal

Een PPS-contract maken bij gebiedsontwikkeling

02-04-2009: 10:00 – 16:30 uur
16-04-2009: 10:00 – 16:30 uur
Plaats: Rotterdam
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Studiecentrum voor Bedrijf & Overheid,
tel. 040-2974980
Docent(en): mr. A.J. Ashouwer, dr.ir. A. Bregman, mr. J.P. Coumou
Cursusprijs: € 1.699 exclusief btw
Opleidingspunten
10 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
10 Totaal

De WWFT in de praktijk

07-04-2009: 12:30 – 17:30 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Licent Academy,
tel. 070-3198910
Docent(en): mr. dr. J.A. Booij, drs. J.L.C. Joppe RA, mr. R.-J.P. Lugard
Cursusprijs: € 395 exclusief btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Wet Bescherming

persoonsgegevens voor de financiële praktijk
14-05-2009: 09:30 – 16:30 uur
28-05-2009: 09:30 – 16:30 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: VSO/PO
Niveau: **
Instelling: Academie voor Toegepaste Rechtswetenschappen,
tel. 0570-751230
Docent(en): mr. J.M. Titulaer-Meddens
Cursusprijs: n.n.b.
Opleidingspunten
10 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
10 Totaal

Duurzaam inkopen 2009

27-05-2009: 09:00 – 16:00 uur
28-05-2009: 09:00 – 16:00 uur
Plaats: Leiden
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: Institute for International Research,
tel. 020-5805400
Docent(en): dr. M. Blom, S. Brackman, drs. G. Eerdmans, J. Frijdal, H. Hoeksema, G. Kaper, F.A. Karsten, W. Lageman, dr. T. Manders, dr. J. Piet, dr. S. Rompa, M. Van der Keur, J. Veerman, O. van Veldhuizen, mr. G. Verberne, M. de Voogt, G. van der Wal, dr. A. Walrecht, drs. E. Wiegman-van Meppelen Scheppink, W. Willems
Cursusprijs: € 1.599 exclusief btw
Opleidingspunten
10 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
10 Totaal

Omgevingsrecht

27-05-2009: 10:00 – 17:00 uur
04-06-2009: 10:00 – 17:00 uur
11-06-2009: 10:00 – 17:00 uur
18-06-2009: 10:00 – 17:00 uur
30-06-2009: 10:00 – 17:00 uur
Plaats: Hilversum
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Euroforum,
tel. 040-2974977
Docent(en): mr. J.F. de Groot, mr. F. Groothuysen, mr. J. Gundelach,

mr. J. Hoekstra, mr. T. Lam, Prof. mr. T. Nijmeijer, mr. M. Soppe
Cursusprijs: € 3.799 exclusief btw
Opleidingspunten
27 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
27 Totaal

Werken met Design & Construct Contracten

16-06-2009: 09:30 – 16:30 uur
23-06-2009: 09:30 – 16:30 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Het Nederlands Vastgoed Instituut,
tel. 040-2972788
Docent(en): mr. C. Thomas, B. Verbaten, T. Vrijdag
Cursusprijs: € 1.699 exclusief btw
Opleidingspunten
12 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
12 Totaal

Succesvol Inkopen &

Aanbesteden voor Woningcorporaties
16-06-2009: 10:00 – 16:00 uur
23-06-2009: 10:00 – 16:00 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Het Nederlands Vastgoed Instituut,
tel. 040-2972788
Docent(en): mr. E. van Dijk, mr. P. de Vries
Cursusprijs: € 1.699 exclusief btw
Opleidingspunten
10 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
10 Totaal

Financiering en Zekerheidsrechten

18-06-2009: 09:30 – 17:00 uur
25-06-2009: 09:30 – 16:45 uur
Plaats: Maarssen
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Euroforum,
tel. 040-2974977
Docent(en): mr. W.J.B. Berendsen, A. van Eijsden, mr. M. Janssen, mr. G. Lankhorst
Cursusprijs: € 1.699 exclusief btw
Opleidingspunten
12 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
12 Totaal

Personen- en familierecht

Studiemiddag Wet Bevordering Voortgezet Ouderschap
12-03-2009: 16:30 – 20:15 uur
Plaats: Zeist
Doelgroep: PO
Niveau: *** Actualiteiten
Instelling: De Brink Opleidingen,
tel. 06-23116254
Docent(en): mr. dr. M.L.C.C. de Bruijn

Cursusprijs € 445 exclusief btw
Opleidingspunten
03 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
03 Totaal

Scheiden anno 2009

16-03-2009: 10:00 – 16:30 uur
Plaats: Hoofddorp
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): Prof. mr. A.J.M. Nuytink
Cursusprijs: € 645 exclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Gesloten Jeugdzorg: de beslissing tot opname

19-03-2009: 19:30 – 22:00 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Nederlands Juristen Comité van de Mensenrechten,
tel. 071-5277748
Docent(en): mr. dr. R. Bakker, mr. B. Bentem, mr. dr. K. Blankman, Prof. mr. M.R. Bruning, mr. dr. M. Kalverboer, mr. dr. T. Liefwaard, mr. C. Çorüz
Cursusprijs: n.n.b.
Opleidingspunten
02 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02 Totaal

Praktijkspecial: Het nieuw scheidingsrecht – een feit?

23-04-2009: 09:45 – 16:45 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en): mr. A.M. van Riemsdijk
Cursusprijs: € 495 geen btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Bijblijfcollège Echtscheiding

19-05-2009: 09:30 – 17:30 uur
Plaats: Nootdorp
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): prof. dr. G.J.B. Dietvorst, prof. dr. P. Kavelaars, mr. F. Schonewille, Prof. mr. dr. L.C.A. Verstappen, mr. L.H.M. Zonnenberg
Cursusprijs: € 695 exclusief btw
Opleidingspunten

06 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
06 Totaal

Erfpachtrecht

18-06-2009: 13:00 – 17:30 uur
Plaats: Hoofddorp
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): Prof. mr. H.D. Ploeger, Prof. mr. A.A. van Velten
Cursusprijs: € 595 exclusief btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Ongehuwd samenwonenden

25-06-2009: 09:30 – 17:30 uur
Plaats: Hoofddorp
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): prof. dr. G.J.B. Dietvorst, mr. drs. R.M. Kavelaars-Niekoop, drs. M.J.J.R. van Mourik, Prof. mr. A.J.M. Nuytink, H. Verhoef
Cursusprijs: € 745 exclusief btw
Opleidingspunten
06 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
06 Totaal

Verdiepingscursus Erfrecht

26-06-2009: 09:45 – 16:45 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en): mr. dr. E.W.J. Ebben, mr. M.J.P. Schipper
Cursusprijs: € 515 geen btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Ruimtelijke-ordeningsrecht en milieurecht

Basiscursus Ruimtelijke Ordening
14-04-2009: 12:30 – 18:00 uur
21-04-2009: 12:30 – 18:00 uur
Plaats: Eindhoven
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Studiecentrum voor Bedrijf & Overheid,
tel. 040-2974980
Docent(en): mr. C.W.M. van Alphen, mr. A.W. Klaassen
Cursusprijs: € 1.749 exclusief btw
Opleidingspunten
10 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
10 Totaal

Werken met de nieuwe Wro en Grandexploitatiewet

16-04-2009: 10:00 – 16:30 uur
23-04-2009: 10:00 – 16:30 uur
Plaats: Hilversum
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Euroforum,
tel. 040-2974977
Docent(en): mr. T. de Gier, T. van der Heijden, mr. M. Tunnissen
Cursusprijs: € 1.749 exclusief btw
Opleidingspunten
11 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
11 Totaal

VMA/Grotius vervolgoopleiding Milieurecht

24-04-2009: 10:30 – 15:15 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: Grotius Academie,
tel. 024-3612492
Docent(en): mr. A.B. Blomberg,
mr. K.D. Jesse
Cursusprijs: n.n.b.
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Straf(proces)recht**De levenslange gevangenisstraf heroverwogen**

12-03-2009: 16:30 – 21:00 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Nederlands Juristen Comité van de Mensenrechten,
tel. 071-527748
Docent(en): L. Diepenhorst MBA,
mr. W.F. van Hattum LL.M., Prof. mr. C. Kelk, mr. F. van Laanen,
mr. R.P.G.L.M. Verbunt
Cursusprijs: € 175 geen btw
Opleidingspunten
03 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
03 Totaal

Jeugdstrafrecht en jeugdbeschermingsrecht

17-03-2009: 10:00 – 16:30 uur
31-03-2009: 10:00 – 16:30 uur
Plaats: Maarssen
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Studiecentrum voor Bedrijf & Overheid,
tel. 040-2974980
Docent(en): mr. H. Bartels, mr. L. Dubbelman, dr. N. Duits, drs. E. Jongman, mr. A.P. van der Linden
Cursusprijs: € 1.699 exclusief btw
Opleidingspunten
09 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
09 Totaal

Cursus aanpak strafzaken

02-04-2009: 09:30 – 17:00 uur

03-04-2009: 09:30 – 17:00 uur
Plaats: Rotterdam
Doelgroep: VSO/PO
Niveau: *
Instelling: Seebregts & Saey Strafrechtadvocaten,
tel. 010-2411511
Docent(en): mr. dr. J.M. Lintz,
mr. drs. A.M. Seebregts
Cursusprijs: n.n.b.
Opleidingspunten
10 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
10 Totaal

De Gedragsbeïnvloedende Maatregel – jeugdstrafrecht

20-05-2009: 09:30 – 16:45 uur
Plaats: Houten
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): L. Assouik, mr. M.L.C.C. de Bruijn-Lückers, mr. S.B. de Pauw Gerlings
Cursusprijs: € 695 exclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Highlights Strafrecht

27-05-2009: 15:30 – 21:00 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Kluwer Opleidingen,
tel. 0570-673568
Docent(en): prof. mr. Y. Buruma
Cursusprijs: € 649 exclusief btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

De onderneming als verdachte

28-05-2009: 10:00 – 17:00 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Kluwer Opleidingen,
tel. 0570-673568
Docent(en): mr. R. Appels, mr. M. Bakker, mr. D.F.A. Crijns, mr. J.T.C. Lelieveld
Cursusprijs: € 675 exclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Verdiepingscursus jeugdstrafrecht

– De PIJ-maatregel en de gedragsmaatregel?
03-06-2009: 13:00 – 17:45 uur
Plaats: Rotterdam
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: ORP Erasmus Universiteit Rotterdam,
tel. 010-4081597
Docent(en): mr. dr. J. uit Beijerse,

mr. S.B. de Pauw Gerlings-Döhrn
Cursusprijs: € 425 geen btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Halfjaarlijkse actualiteitencursus straf- en strafprocesrecht
11-06-2009: 09:30 – 17:30 uur
Plaats: n.n.b.
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: De Brink Opleidingen,
tel. 06-23116254
Docent(en): Prof. mr. J.W. Fokkens, Prof. mr. T.M. Schalken
Cursusprijs: n.n.b.
Opleidingspunten
06 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
06 Totaal

Jeugdstraf(proces)recht: jong gestraft – later op het rechte pad?

23-06-2009: 09:45 – 16:30 uur
30-06-2009: 09:45 – 16:30 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: VSO/PO
Niveau: *
Instelling: OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en): drs. S. van Arum, mr. dr. J.A.C. Bartels, mr. R.J. Baumgardt, mr. A.P.G. de Beer, prof.drs. R.A.R. Bullens, mr. A.P. van der Linden, mr. M.P.G. Rietbergen
Cursusprijs: VSO: € 790 geen btw
PO: € 840 geen btw
Opleidingspunten
10 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
10 Totaal

Masterclass Opzet en schuld

26-06-2009: 09:30 – 17:00 uur
Plaats: Hoofddorp
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. dr. A. van Dijk, mr. dr. R. Otte
Cursusprijs: € 745 exclusief btw
Opleidingspunten
06 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
06 Totaal

Dwangmiddelen

01-07-2009: 10:00 – 16:30 uur
Plaats: Hoofddorp
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. J. Crijns, mr. P. van der Meij, mr. H.E.G. Peters

Cursusprijs: € 695 exclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Verzekeringsrecht

Zorgplichten in verzekeringsrechtelijke verhoudingen
17-04-2009: 13:30 – 17:00 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: ***
Instelling: Vereniging voor Verzekeringswetenschap,
tel. 010-4444369
Docent(en): mr. B.M. Jonk-van Wijk, Prof. mr. J.G.C. Kamphuisen, mr. dr. T.F.E. Tjong Tjin Tai
Cursusprijs: n.n.b.
Opleidingspunten
02 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02 Totaal

Capita verzekeringsrecht

19-05-2009: 14:30 – 20:00 uur
28-05-2009: 14:30 – 20:00 uur
Plaats: Rotterdam
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: ORP Erasmus Universiteit Rotterdam,
tel. 010-4081597
Docent(en): mr. R.P.H. Elzas, mr. N. van Tiggele van der Velde, Prof. mr. J.H. Wansink, mr. E.J. Wervelman
Cursusprijs: € 795 geen btw
Opleidingspunten
08 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
08 Totaal

Vreemdelingenrecht

Actualiteiten gezinshereniging
14-05-2009: 09:45 – 16:30 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en): mr. S.M. Groen, mr. B.K. Olivier
Cursusprijs: € 495 geen btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Actualiteiten vluchtelingenrecht

in samenwerking met SSR
15-06-2009: 09:45 – 16:30 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en): mr. L.I.M. van Bergen, mr. A. van Blankenstein

Cursusprijs: € 415 geen btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Rechtsbijstand aan slachtoffers van mensenhandel – basis

25-06-2009: 09:45 – 16:30 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en): F. Goutbeek, mr. drs. T. Neijzen
Cursusprijs: € 495 geen btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Effectief in vreemdelingenzaken

procederen bij het EHRM
26-06-2009: 09:45 – 16:30 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en): mr. M. Ferschtman, mr. A.J.T. Woltjer
Cursusprijs: € 495 geen btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

ADR/Mediation**Leergang Conflictbemiddeling LCB 50B (opleiding tot professioneel mediator – NMI erkend)**

30-03-2009: 09:30 – 17:00 uur
31-03-2009: 09:30 – 17:00 uur
13-05-2009: 09:30 – 17:00 uur
14-05-2009: 09:30 – 17:00 uur
18-06-2009: 09:30 – 17:00 uur
19-06-2009: 09:30 – 17:00 uur
02-07-2009: 09:30 – 17:00 uur
14-09-2009: 09:30 – 17:00 uur
15-09-2009: 09:30 – 17:00 uur
14-10-2009: 09:30 – 17:00 uur
15-10-2009: 09:30 – 17:00 uur
Plaats: Haarlem
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Centrum voor Conflictantering,
tel. 023-5323196
Docent(en): n.n.b.
Cursusprijs: € 4.670 geen btw
Opleidingspunten
– Juridisch
66 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
66 Totaal

6 compact (NMI-registratie training)

06-04-2009: 10:00 – 20:00 uur
07-04-2009: 09:00 – 17:00 uur
20-04-2009: 10:00 – 20:00 uur
21-04-2009: 09:00 – 17:00 uur

11-05-2009: 10:00 – 20:00 uur
 12-05-2009: 09:00 – 17:00 uur
 Plaats: Hulshorst
 Doelgroep: PO
 Niveau: *
 Instelling: Mediation & Training
 Network The Lime Tree,
 tel. 030-2255910
 Docent(en): I. Siegel
 Cursusprijs: € 3.725 geen btw
 Opleidingspunten
 – Juridisch
 44 Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 44 Totaal

*Merlijn Mediation Tegenpartij
 of Conflictpartner (Opleiding tot
 NMI mediator) 8-daagse Midjaer
 III 2009*

14-04-2009: 10:00 – 20:00 uur
 15-04-2009: 09:00 – 17:00 uur
 11-05-2009: 10:00 – 20:00 uur
 12-05-2009: 09:00 – 17:00 uur
 03-06-2009: 10:00 – 20:00 uur
 04-06-2009: 09:00 – 17:00 uur
 29-06-2009: 10:00 – 20:00 uur
 30-06-2009: 09:00 – 17:00 uur
 Plaats: Nuland
 Doelgroep: PO
 Niveau: **
 Instelling: Merlijn BV,
 tel. 073-5323582
 Docent(en): mr. drs. H.J.
 Bonenkamp, mr. M.C.P. Houben,
 mr. E. Krens, drs. H.E. Niehoff, mr.
 M.L.F.J. Schyns, mr. K.E.M. van
 der Stappen, drs. J.W.M. van der
 Waerden
 Cursusprijs: € 3.830 exclusief btw
 Opleidingspunten
 03 Juridisch
 51 Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 54 Totaal

*6 compact (NMI-registratie
 training)*

18-05-2009: 10:00 – 20:00 uur
 19-05-2009: 09:00 – 17:00 uur
 08-06-2009: 10:00 – 20:00 uur
 09-06-2009: 09:00 – 17:00 uur
 22-06-2009: 10:00 – 20:00 uur
 23-06-2009: 09:00 – 17:00 uur
 Plaats: Hulshorst
 Doelgroep: PO
 Niveau: *
 Instelling: Mediation & Training
 Network The Lime Tree,
 tel. 030-2255910
 Docent(en): mr. F.W. Meijer
 Cursusprijs: € 3.725 geen btw
 Opleidingspunten
 – Juridisch
 44 Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 44 Totaal

*Mediation masterclass 'de
 (psycho)dynamiek in het conflict'*

17-06-2009: 09:30 – 17:15 uur
 Plaats: Hoofddorp
 Doelgroep: PO
 Niveau: **
 Instelling: Sdu Juridische
 Opleidingen,
 tel. 070-3789896
 Docent(en): drs. S.E. Booij, mr.

drs. R.H. Zuiderhoudt
 Cursusprijs: € 745 exclusief btw
 Opleidingspunten
 – Juridisch
 06 Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 06 Totaal

*Mediation Masterclass: 'Het
 systeem in conflict'*

24-06-2009: 09:30 – 17:15 uur
 Plaats: Hoofddorp
 Doelgroep: PO
 Niveau: **
 Instelling: Sdu Juridische
 Opleidingen,
 tel. 070-3789896

Docent(en): drs. S.E. Booij, mr.
 drs. R.H. Zuiderhoudt
 Cursusprijs: € 745 exclusief btw
 Opleidingspunten
 – Juridisch
 06 Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 06 Totaal

*Mediation Masterclass: 'Persoonlijk
 heidsproblematiek en mediation'*

01-07-2009: 09:30 – 17:15 uur
 Plaats: Hoofddorp
 Doelgroep: PO
 Niveau: **
 Instelling: Sdu Juridische
 Opleidingen,
 tel. 070-3789896

Docent(en): drs. S.E. Booij, mr.
 drs. R.H. Zuiderhoudt
 Cursusprijs: € 745 exclusief btw
 Opleidingspunten
 – Juridisch
 06 Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 06 Totaal

Overige vaardigheden

Juridische Aspecten van Mediation
 18-05-2009: 09:00 – 17:30 uur
 Plaats: Vierhouten
 Doelgroep: PO
 Niveau: **
 Instelling: Van der Hoeven
 Nelissen Mediation &
 Onderhandelen,
 tel. 0343-562476
 Docent(en): mr. J.M. van de Laar
 Cursusprijs: € 750 geen btw
 Opleidingspunten
 – Juridisch
 07 Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 07 Totaal

Beeldtaal voor juristen

23-06-2009: 09:30 – 16:30 uur
 Plaats: Hoofddorp
 Doelgroep: PO
 Niveau: *** Actualiteiten
 Instelling: Sdu Juridische
 Opleidingen,
 tel. 070-3789896
 Docent(en): mr. S. Hoogwater
 Cursusprijs: € 695 exclusief btw
 Opleidingspunten
 05 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 05 Totaal

Cursuskalender

Mei en juni 2009

PAO-cursussen

Actualiteiten Bestuursrecht	7 mei	6 PO-punten
Missers bij de afwikkeling van faillissementen	7 mei	4 PO-punten
Actualiteiten Insolventierecht	19 mei	6 PO-punten
De Wro in de praktijk	26 mei	6 PO-punten
<<JOR>> Actueel Ondernemingsrecht	28 mei	4 PO-punten
Actualiteiten Verbintenissenrecht	28 mei	5 PO-punten
Fiscale en civielrechtelijke aspecten van het aangaan en het beëindigen van arbeidsovereenkomsten	9 juni	6 PO-punten
Verdieping Actio Pauliana en verrekening	9 juni	4 PO-punten
Mededingingsrecht voor de praktijk – Actualiteiten Mededingingsrecht in Nederland	10 juni	4 PO-punten
Actualiteiten Aanbestedingsrecht	11 juni	4 PO-punten
Personenvennootschappen	11 juni	6 PO-punten
<<JOR>> Actueel Insolventie, financiering en zekerheden	16 juni	4 PO-punten
Actualiteiten Vreemdelingen- en vluchtelingenrecht	17 juni	6 PO-punten

VSO-cursussen

Professioneel onderhandelen voor advocaat-stagiaires	7 en 8 mei	13 VSO/PO-punten
Strafrecht: de advocaat in mega strafzaken	7 en 8 mei	13 VSO/PO-punten
Vennootschapsrecht basis	14 en 15 mei	13 VSO/PO-punten
Beslag- en executierecht	25 en 26 mei	12 VSO/PO-punten
Financiering en zekerheden	25 en 26 mei	13 VSO/PO-punten
Contracten maken en beoordelen	8 en 9 juni	13 VSO/PO-punten
Burgerlijk procesrecht	11 en 12 juni	13 VSO/PO-punten
Arbeidsrecht	15 en 16 juni	13 VSO/PO-punten
Beslag- en executierecht	18 en 19 juni	12 VSO/PO-punten
Vennootschapsrecht voortgezet	22 en 23 juni	13 VSO/PO-punten

Voor meer informatie en/of inschrijving: www.cpo.nl

Zeker van uw zaak.

De Orde publiceert de deelrubriek 'beëdigd als advocaat' sinds 1 januari 2009 niet meer in het *Advocatenblad*. U kunt de gegevens terugvinden op www.alleadvocaten.nl.

Praktijk neergelegd

Asbroek, mw. mr. J.J.M. Amsterdam: 01-01-2009
Bekink, mr. V.H.F. Amsterdam: 13-01-2009
Benner, mr. J.E. Den Bosch 01-01-2009
Bloemer, mr. P.H.E. Waalre 01-01-2009
Boot, mr. G.C. Amsterdam: 01-01-2009
Borba Lefèvre, mw. mr. C. São Paulo SP: 09-01-2009 /Brazilië
Borggreve, mw. mr. N.J. Amsterdam: 01-02-2009
Bos, mr. B. van den Amersfoort 01-01-2009
Bos, mw. mr. N. van den Rotterdam 01-01-2009
Bosch, mr. M.L.M. van den Maastricht 01-02-2009
Bottinga, mw. mr. C. Rotterdam 01-01-2009
Bree, mr. R.J.M. van Eindhoven 02-07-2008
Broek, mr. H.J. van den Amsterdam: 01-02-2009
Bruijn, mr. J.E.A.M. de Naarden 03-02-2009
Buren-de Bruijn, mw. mr. M.E.J. van: Utrecht 01-02-2009
Carels, mr. P.C.C. Amsterdam: 23-01-2009
Coonen, mr. P.G.J.A.M. Enschede 01-01-2009
Croon, mr. G.C. Amsterdam: 01-01-2009
Damsteegt, mw. mr. F. Amsterdam: 11-02-2009
Demirci, mw. mr. A. Rotterdam 01-01-2009
Dingemans, mr. J.M.F. Amsterdam: 09-01-2009
Dommering, mr. W. Rotterdam 01-02-2009
Faber, mw. mr. S.M. Roden 30-01-2009
Flinterman, mr. M.J.C. Amsterdam: 01-01-2009
Gelder, mw. mr. C. van Haarlem 01-01-2009
Gelder-Koens, mw. mr. E.P. van Eindhoven 06-02-2009
Giljam, mr. Chr. Alkmaar 01-01-2009

Gratama, mw. mr. H. Rotterdam 01-01-2009
Halder, mr. J.M.M. van Amsterdam: 31-01-2009
Heeger, mr. D.N. Amsterdam: 01-01-2009
Hesselink, mr. drs. T.A.J.S. Den Haag 01-01-2009
Hiemstra, mr. M. Zwolle 01-01-2009
Hoffman, mr. P.M. Amsterdam: 01-01-2009
Holsbeek, mw. mr. J.A. Rotterdam 01-01-2009
Isaak, mr. P.C.J. Den Haag 01-01-2009
Jurrius, mr. F.H.J.G. Doetinchem: 01-01-2009
Kaagman-Jeurissen, mw. mr. N.H.J.: Arnhem 23-01-2009
Kasteel, mr. B. van Amsterdam: 01-02-2009
Klaasen, mw. mr. R. Nijmegen 01-02-2009
Koch, mr. R.L.M. Heerhugowaard: 22-01-2009
Kohl, mw. mr. E.C.J. Veldhoven 01-02-2009
Kolster-Zuiderwijk, mw. mr. N.A.: Rotterdam 19-01-2009
Kos, mr. A. Barneveld 01-01-2009
Krukziener, mw. mr. E.M. Capelle aan den IJssel: 05-01-2009
Laagland, mw. mr. F.G. Nijmegen 01-02-2009
Lanshage, mr. drs. S. Spijkenisse 15-12-2008
Leijstra, mw. mr. M. Den Haag 01-02-2009
Luyck, mr. J.M. van Oisterwijk 01-01-2009
Menger, mw. mr. M.A. Amersfoort 01-01-2009
Messing, mr. J.H. Den Haag 05-02-2009
Meulemans, mr. E.W.M. Zwolle 01-01-2009
Molenaar, mw. mr. W.M.N. Leiden 01-02-2009
Mulder, mr. H.D.M. Rotterdam 01-01-2009
Muijden, mw. mr. M.S. van Den Haag 01-01-2009
Nevelstein, mr. P.J. Maastricht 09-01-2009
Newitt, mr. B.W. Amsterdam: 05-02-2009
Niemeijer, mw. mr. E.P. Den Haag 01-01-2009
Omvlee, mw. mr. E.D. Amersfoort 01-01-2009
Otterloo, mr. M.A.R.C. Breda 31-12-2008
Palstra, mw. mr. J.A. Amsterdam: 09-01-2009
Pasveer, mw. mr. N.A. Baarn 01-01-2009
Peters, mr. H.E.G. Geleen 01-01-2009
Posthuma, mw. mr. A.P.T. Rotterdam 01-01-2009
Pothof, mr. J.W.M. Utrecht 01-01-2009
Ramshorst-Crossen, mw. mr. A.R.C.: Amsterdam: 01-01-2009
Remmen, mr. D.M.A. van Amsterdam: 01-02-2009
Ritmester, mr. M. Amsterdam: 01-02-2009
Roos, mr. P. Amsterdam: 23-01-2009
Ruijter, mr. H.J. de Assen 01-01-2009
Rypkema, mr. W.H. Amsterdam: 01-01-2009
Santman, mr. M.E. Amsterdam: 01-02-2009
Schepper, mr. M.C.J. de Eindhoven 01-01-2009
Schilt, mw. mr. N. Rotterdam 04-02-2009
Serruys, mw. mr. I. Amsterdam: 06-01-2009
Spiegel, mw. mr. J. Rotterdam 01-01-2009
Spruijt, mr. S.D. Middelburg: 01-02-2009
Stokvis, mw. mr. M.N. Amsterdam: 04-02-2009
Teeninga, mw. mr. J.J. Amsterdam: 02-02-2009
Termeer, mw. mr. P.P.M. Tilburg 01-02-2009
Tiddens, mr. H.F.N. Capelle aan den IJssel: 01-02-2009
Trijzelaar, mr. P.J. Den Haag 01-01-2009
Tijsterman, mw. mr. I. Baarn 01-01-2009
Veenstra, mr. J.L. Amsterdam: 01-01-2009
Verbart, mr. A.G.E. Bostel 13-01-2009
Verburg, mw. mr. P.T. Zwolle 01-01-2009
Verdonck, mr. S.F.E. Amsterdam: 01-01-2009
Verheij, mr. M.J. Arnhem 13-01-2009
Visser, mw. mr. P.J.C. Utrecht 01-01-2009
Weerden, mw. mr. D. van Amersfoort 09-01-2009
Willems, mr. Th.A.M.W. Oisterwijk 01-01-2009
Winter, mw. mr. W. de Nunspeet 01-01-2009
Wijngaard, mw. mr. K. van den Utrecht 01-02-2009
Wijngaarden, mw. mr. G. van Arnhem 01-01-2009
Zanten, mw. mr. S.M. van Amsterdam: 01-01-2009
Zemmouri, mw. mr. N. Amsterdam: 01-02-2009
Zimmermann, mr. R.M. Amsterdam: 01-02-2009

Overleden

Gigegack, mr. J.M. San Vito Sul Cesano: 16-01-2009 /Italië

Kantoorverplaatsing

Arkel, mw. mr. W.F. van (Zwijndrecht): Westersingel 84 (3015 LC) postbus 1629 (3000 BP) Rotterdam, tel. 010-2666666, fax 010-2666665, e-mail wampie.vanarkel@smetsgijbels.com

Backx, mr. M.A.C. (Rotterdam): West-Voorstraat 1 (3262 JP) postbus 1121 (3260 AC) Oud Beijerland, tel. 0186-614477, fax 0186-610666, e-mail info@vqh.nl

Bakker, mr. H.J. (Dordrecht): Haagweg 5 (2311 AA) postbus 11231 (2301 EE) Leiden, tel. 071-7502200, fax 071-7502201, e-mail info@rww.nl

Bauman, mr. N.D.: Rijkskade 1 (2641 NA) postbus 54 (2640 AB) Pijnacker, tel. 015-3611350, fax 015-3611946, e-mail advobauman@xs4all.nl

Beurden, mr. R.R.G.M. van (Amsterdam): Wassenaarseweg 65 (2596 CL) postbus 97650 (2509 GB) Den Haag, tel. 070-3249653, fax 070-3249651, e-mail r.vanbeurden@vbadv.nl

Bingöl, mw. mr. K.: Zoutmanstraat 23-e (2518 GL) Den Haag, tel. 070-3635100, fax 070-3601102, e-mail k.bingol@yahoo.com

Boef, mw. mr. E.A.M. den (Rotterdam): Claude Debussylaan 54 (1082 MD) postbus 2720 (1000 CS) Amsterdam, tel. 020-5517555, fax 020-6267949, e-mail info.amsterdam@bakernet.com

Boer, mr. W.A.L. de: Kloveniersburgwal 95 (1011 KB) postbus 15101 (1001 MC) Amsterdam, tel. 020-4207766, fax 020-4213065, e-mail deboer@janshagenaars.nl

Bordewijk, mr. S.R.: Lange Nieuwstraat 157 (3111 AH) Schiedam, tel. 010-4267369, e-mail info@bordewijk.se

Borghans, mr. R.J. (Nijmegen): Weerdjesstraat 70 (6811 JE) postbus 9218 (6800 HX) Arnhem,

tel. 026-3522888, fax 026-3522890, e-mail r.borghans@kempnaer.nl

Bos, mw. mr. S.E. (Amsterdam): Koningin Julianaplein 10 (2595 AA) postbus 11756 (2502 AT) Den Haag, tel. 070-5153000, fax 070-5153100, e-mail info@pelsrijcken.nl

Boven-de Groot, mw. mr. P.O.M. van: Bezuidenhoutseweg 161 (2594 AG) postbus 90451 (2509 LL) Den Haag, tel. 070-8200100, fax 070-8200101, e-mail vanboven@clingendaeladvocaten.nl

Braat, mr. B. (Amsterdam): Newtonlaan 203 (3584 BH) postbus 85250 (3508 AG) Utrecht, tel. 030-2121111, fax 030-2121333, e-mail utrecht@cms-dsb.com

Brederije, mw. mr. C. (Haarlem): Laan van Zuid Hoorn 60 (2289 DE) Rijswijk/ZH postbus 24048 (2490 AA) Den Haag, tel. 070-3196040, fax 070-3196041, e-mail c.brederije@valegis.com

Brekelaar, mw. mr. M.M. (Amsterdam): Sparrenlaan 78 (3742 WJ) Baarn, tel. 035-5238231, fax 035-5238231, e-mail info@cadenza-mediation.info

Breukink, mw. mr. P.M. (Alkmaar): Kloosterhofpad 6 (7607 HK) Almelo, tel. 0546-488500, fax 0546-488501, e-mail info@maykegoris.nl

Brinkhof, mw. mr. I.C.J.: Blaak 28 (3011 TA) postbus 711 (3000 AS) Rotterdam, tel. 010-4406439, fax 010-4364400, e-mail ibrinkhof@pjp.nl

Buijs, mw. mr. L. van den: Johan van Oldenbarneveltlaan 87 (2582 NK) Den Haag, tel. 070-3631961, fax 070-3562628, e-mail advo@beelaardbreetveld.nl

Bij, mw. mr. D.J. van der: Janssenlaan 10-3 (9207 JD) Drachten, tel. 0512-548334, fax 0512-549044, e-mail vanderbij@vanderbij-westerhuisadvocaten.nl

Bij, mw. mr. H.M. van der: Disketteweg 2-4 (3821 AR) postbus 2680 (3800 GE) Amersfoort, tel. 033-4547605, fax 033-4547798, e-mail h.van.der.bij@superdeboer.nl

Cornelissen, mr. B. (Apeldoorn): Ruimtesonde 10 (3824 MZ) Amersfoort, tel. 033-4556809, fax 033-4556879

Meldingen voor deze rubriek kunnen worden doorgegeven aan: adres@advocatenorde.nl.

Cortet, mw. mr. M. (Veldhoven):
Acaciastraat 3 (3551 BD) Utrecht,
tel. 030-2459898, fax 030-
2433959, e-mail mcortet@
cortetadvocaten.nl

Crans, mw. mr. P.: Jacob
Obrechtstraat 70 (1071 KP) postbus
78067 (1070 LP) Amsterdam,
tel. 020-5747722, fax 020-
5747723, e-mail nelleke.crans@
smeetsgijbels.com

Dabekaussen, mw. mr. A.C.:
Tongerseplein 9 (6214 BH)
Maastricht, tel. 043-3216880,
fax 043-3252099, e-mail
dabekaussen@odekerken-
holtkamp.nl

Diks, mr. J.Th.M.:
Pioenroosstraat 20 (5241 AB)
postbus 141 (5240 AC) Rosmalen,
tel. 073-5219055, fax 073-5216912,
e-mail diks@advmierlo.nl

Driel, mr. B.N. (Culemborg):
Apennijnenweg 11 (5022 DT)
postbus 449 (5000 AK) Tilburg,
tel. 013-5840840, fax 013-
5840845, e-mail info@hpla.nl

Drunen, mr. B.L.A. van:
Jachthavenweg 121 (1081
KM) postbus 75265 (1070 AG)
Amsterdam, tel. 020-6789492,
fax 020-7954589, e-mail
drunen@van-doorne.com

Engelman, mw. mr. L.W.: Henry
Dunantlaan 1 (2992 KP) postbus
156 (2990 AD) Barendrecht,
tel. 0180-642000, fax 0180-
642001, e-mail barendrecht@
borsboomhamm.nl

Ennekink, mw. mr. M.:
Taalstraat 51 (5261 BA) postbus
2271 (5260 CG) Vught, tel. 073-
6110828, fax 073-6843554, e-mail
ennekink@ennekinkposthumus.
nl

Eradus, mr. J.E.: Prins
Bernhardlaan 14-j (2405 VT)
postbus 335 (2400 AH) Alphen
aan den Rijn, tel. 0172-475677,
fax 0172-473294, e-mail eradus@
alphen.intveenadvocaten.nl

Faber, mw. mr. A.L. (Utrecht):
Hofplein 20 (3032 AC) postbus
2700 (3000 CS) Rotterdam, tel.
010-2010500, fax 010-2010501,
e-mail afaber@vmw.nl

Faber, mr. S. (Almere):
Wilhelminastraat 11 (2011 VH)
postbus 450 (2000 ALO) Haarlem,
tel. 023-5173270, fax 023-5173279,
e-mail s.faber@damiate-
advocaten.nl

Ferschtman, mr. M.:
Strawinskylaan 743 (1077 XX)

Amsterdam, tel. 020-6757312, fax
084-2285253, e-mail lawyers@
devreede-law.nl

Geld, mr. L.A.M. van der
(Enschede): Twentelaan 15 (7609
RE) postbus 479 (7600 AL) Almelo,
tel. 0546-533633, fax 0546-
820827, e-mail vandergeld@
damste.nl

Gemert, mw. mr. M.R. van:
Meander 61 (6681 TB) Bemmelen

Gerretsen, mr. G.P.
(Amsterdam): Weena 750 (3014
DA) postbus 1110 (3000 BC)
Rotterdam, tel. 010-2240000,
fax 010-4148444, e-mail gijs.
gerretsen@nautadutilh.com

Gessel, mw. mr. F.L. van:
Vliervweg 12 (1032 LG) Amsterdam,
tel. 020-6304536, fax 020-
6304537, e-mail info@2blegal.nl

Giebels, mw. mr. J.W.C.:
Graafseweg 1-a (6512 BM) postbus
1510 (6501 BM) Nijmegen, tel.
024-3488600, fax 024-3488609,
e-mail info@gtadvocaten.nl

Gomez Espinosa, mw. mr. S.
(Oisterwijk): Heuvel 21 (4901
KB) postbus 333 (4900 AH)
Oosterhout/NB, tel. e-mail
sgomez@vangelderadvocaten.nl

Grand, mr. R. le (Den Haag):
Fascinat Boulevarde 762
(2909 VA) Capelle aan den
IJssel, postbus 61149 (3002 HC)
Rotterdam, tel. 010-2660188, fax
010-2023419, e-mail r.le.grand@
wtsadvocaten.nl

Groeneveld - Blaauw, mw. mr.
C. (Zeist): Rijksweg 233-a
(3956 CN) Leersum, tel. 0343-
450550, fax 0343-456505, e-mail
groeneveld@heuvelrecht.nl

Gruitrooij, mw. mr. M.A.M.:
St. Annastraat 125-127 (6524 EM)
postbus 63 (6500 AB) Nijmegen,
tel. 024-3239680, fax 024-
3229954, e-mail gruitrooij@
wildenberghalder.nl

Gun, mw. mr. L.V. van der
(Rotterdam): Verlengde Tolweg
2 (2517 JV) Den Haag, tel. 070-
3318899, fax 070-3225777, e-mail
info@tolrecht.nl

Haas, mr. A.H.T. de (Harderwijk):
Frieswijkstraat 66 (3862 BM)
postbus 1104 (3860 BC) Nijkerk/
GLD, tel. 033-2458544, fax 033-
2461387, e-mail alrikdehaas@
omvradadvocaten.nl

Hardonk, mr. S.W. (Arnhem):
Newtonlaan 203 (3584 BH)
postbus 85250 (3508 AG) Utrecht,

tel. 030-2121111, fax 030-2121333,
e-mail simon.hardonk@cms-
dsb.com

Harmelen, mr. S.D. van
(Rotterdam): Prinses Beatrixlaan
800 (2595 BN) postbus 16068
(2500 BB) Den Haag, tel. 070-
3331391, fax 070-3333715, e-mail
sander.van.harmelen@siemens.
com

Hartman, mw. mr. M.
(Amsterdam): Vondellaan 51
(2332 AA) postbus 1144 (2302 BC)
Leiden, tel. 071-5358000, fax
071-5358001, e-mail hartman@
tklaw.nl

Heiden, mr. H.G.S. de
(Nijmegen): Stadsring 189
(3817 BA) postbus 765 (3800 AT)
Amersfoort, tel. 033-4613048,
fax 033-4617240, e-mail hgs.
deheiden@sapadvocaten.nl

Hensen, mr. R.M. (Arnhem):
Kerkweg 18 (3956 RT) Leersum,
e-mail nieuwzonneheerd@
hetnet.nl

Hoffmans, mw. mr. J.G.F.M.:
Bezuidenhoutseweg 161 (2594
AG) postbus 90451 (2509 LL) Den
Haag, tel. 070-8200100, fax
070-8200101, e-mail hoffmans@
clingendaeladvocaten.nl

Hol, mr. L.A.T. (Den Bosch):
Newtonbaan 16 (3439
NK) postbus 237 (3430 AE)
Nieuwegein, tel. 030-6032922,
fax 030-6000166, e-mail ldh@
vanasadadvocaten.nl

Holten, mr. drs. K.M. van:
Professor Dr Dorgelolaan 14
(5613 AM) postbus 3 (5600 AA)
Eindhoven, tel. 040-2626642, fax
040-2626400, e-mail koen.van.
holten@hollandlaw.nl

Homveld, mr. J.H. (Emmen):
Vossiuslaan 16 (1401 RT) Bussum,
tel. 035-6931310, e-mail
homveld@gmail.com

Hoogendoorn, mw. mr. M.L.
(Rotterdam): Haven 52 (2312
MK) Leiden, e-mail info@
leidraadadvocaten.nl

Hout, mr. H.W.P. van den
(Amsterdam): Newtonlaan 203
(3584 BH) postbus 85250 (3508
AG) Utrecht, tel. 030-2121320,
fax 030-2121333, e-mail hein.
vandenhout@cms-dsb.com

Houtappel, mr. J.B.:
Conradstraat 38 (3013 AP) postbus
29215 (3001 GE) Rotterdam, tel.
010-2811811, fax 010-2133111

Hu LL.M., mw. mr. S.W.
(Amsterdam): Anna
Paulownastraat 105 (2518 BD)
Den Haag, e-mail sil@hu-
advocaten.nl

Hulsebosch, mr. J.C.: P Cornelisz
Hoofstraat 5-II (1071 BL) postbus
1031 (1000 BA) Amsterdam, tel.
020-2060700, fax 020-2060750,
e-mail info@devos.nl

Jadib, mw. mr. I. (Rotterdam):
Sophialaan 9 (2514 JR) postbus
93102 (2509 AC) Den Haag, tel.
070-4166616, fax 070-3226940,
e-mail info@wlaws.com

Janse-Velema, mw. mr. J.W.
(Voorburg): Leidse Schouw 2
(2408 AE) postbus 357 (2400 AJ)
Alphen aan den Rijn, tel. 0172-
236596, fax 0172-442028, e-mail
janse@willendonker.nl

Janssens, mr. W.L.H. (Breda):
Zuidkade 6 (5462 CD) postbus 92
(5460 AB) Veghel, tel. 0413-311777,
fax 0413-367865, e-mail info@
bierensgroup.com

Jongkind, mr. M. (Zoetermeer):
Grindweg 10 (3055 VA) postbus
34060 (3005 GB) Rotterdam, tel.
010-2180808, fax 010-4180707,
e-mail info@randwijck.nl

Jongmans, mr. drs. M.W.J.
(Eindhoven): Koningin
Julianaplein 10 (2595 AA) postbus
11756 (2502 AT) Den Haag, tel.
070-5153000, fax 070-5153100,
e-mail info@pelsrijcken.nl

Kan, mr. J.C.Y. (Den Haag):Weena
355 (3013 AL) postbus 1507 (3000
BM) Rotterdam, tel. 010-2172000,
fax 010-2172706, e-mail j.kan@
houthoff.com

Kempens, mr. M. van
(Eindhoven): Stationsstraat 41
(5038 EC) postbus 772 (5000
AT) Tilburg, tel. 013-5838200,
fax 013-5432763, e-mail info@
mannaerts-appels.nl

Kentie, mw. mr. D.J.D.: Cartier
van Disselstraat 1-d (4835 KC)
Breda, tel. 076-5611265, fax
076-5656289, e-mail kentie@
kenticuppensenco.nl

Kievitt, mw. mr. H.C. (Zwolle):
Maliesingel 20 (3581 BE) postbus
354 (3500 AJ) Utrecht, tel. 030-
2320800, fax 030-2341644,
e-mail kievitt@wijnstaal.nl

Knoef, mr. F.C. (Rotterdam):
't Hoenstraat 5 (2596 HX) Den
Haag, tel. 070-3467472, fax
070-3924378, e-mail fk@
svsadvocates.com

Kobossen, mr. F.J.M. (Deventer):
Lange Amerikaweg 67 (7332
BP) postbus 1267 (7301 BM)
Apeldoorn, tel. 055-5336366,
fax 055-5348407, e-mail
fkobossen@dmz.nl

Kohlen, mw. mr. J.J.
(Amsterdam): Van Alkemadelaan
700 (2597 AW) postbus 30311 (2500
GH) Den Haag, tel. 070-3538846,
fax 070-3538811, e-mail janneke.
kohlen@twobirds.com

Koopstra, mw. mr. M.: Johan de
Wittlaan 15 (2517 JR) postbus 18511
(2502 EM) Den Haag, tel. 070-
3184296, fax 070-3561340, e-mail
m.koopstra@bvvng.nl

Kooy, mw. mr. A.W.: Parkstraat
107 (2514 JH) postbus 30457 (2500
GL) Den Haag, tel. 070-3760621,
fax 070-3651856, e-mail kooy@
barentskrans.nl

Kostwinder, mr. P.A.Th.
(Coevorden): Helperpark 302
(9723 ZA) postbus 1182 (9701 BD)
Groningen, tel. 050-3144280,
fax 050-3124985, e-mail
p.kostwinder@yspeertvwl.nl

Kuilen-Stap, mw. mr. E.A.
van de (Breda): Flight Forum 1
(5657 DA) postbus 666 (5600 AR)
Eindhoven, tel. 088-2535977,
fax 088-2535610, e-mail
evandekuilien@akd.nl

Küppers-van Duivenbouden,
mw. mr. J.L.: Cartier van
Disselstraat 1-d (4835 KC)
Breda, tel. 076-5611265, fax
076-5656289, e-mail kuppens@
kenticuppensenco.nl

Langenberg, mw. mr. Th.H.G.
(Tilburg): Sint Josephstraat 17
(5211 NH) postbus 1761 (5200 BV)
Den Bosch, tel. 073-6137917,
fax 073-6140017, e-mail info@
spronenadvocaten.nl

Laurman, mr. B. (Oud
Beijerland): Grindweg 82-88
(3055 VD) Rotterdam, tel. 010-
2112080, fax 010-2112088

Leenders, mw. mr. B.: Singel
190-hs (1016 AA) Amsterdam, tel.
020-6273795, fax 020-6273955,
e-mail info@willing-
advocaten.nl

Legel, mr. A.: Past. van
Haarenstraat 40 (5464 VG)
postbus 557 (5460 AN) Veghel,
tel. 0413-352211, fax 0413-352777,
e-mail alegel@bernhage.nl

Leimena, mw. mr. M.: Cartier
van Disselstraat 1-d (4835 KC)
Breda, tel. 076-5611265, fax

076-5656289, e-mail leimena@kientiekuppersenco.nl

Loos, mw. mr. G.H.J. (Den Bosch): Saal van Zwanenbergweg 3 (5026 RM) postbus 20 (5000 AA) Tilburg, tel. 013-2202200, fax 013-2202201, e-mail info@boomen.com

Maat, mr. D. (Groningen): Vriezerweg 8-b (9482 TB) Tynaarlo, postbus 36 (9765 ZG) Paterswolde, tel. 0592-361111, fax 0592-361110, e-mail d.ma@haarsma-advocaten.nl

Mackaaij, mr. P.A. (Amsterdam): Newtonlaan 203 (3584 BH) postbus 85250 (3508 AG) Utrecht, tel. 030-2121111, fax 030-2121333, e-mail utrecht@cms-dsb.com

Maes, mw. mr. D.E.J. (Amsterdam): Gedempte Oude Gracht 60 (2011 GT) postbus 408 (2000 AK) Haarlem, tel. 023-5325177, fax 023-5318444, e-mail info@kalbfleisch.nl

Martens, mr. T.G.: Keizersgracht 620 (1017 ER) Amsterdam, tel. 020-5216699, fax 020-5216690, e-mail info@certalegal.nl

Meijers, mw. mr. D.V.: Koninginneweg 162 (1075 EG) postbus 76725 (1070 KA) Amsterdam, tel. 020-3053636, fax 020-3053639, e-mail dagmar.meijers@demetz.nl

Minnen, mr. P.S. van (Amsterdam Zuidoost): Kattestaart 2 (2871 NM) Schoonhoven, tel. 0182-712550, fax 0182-381200, e-mail peter@petervanminnen.nl

Muller, mr. D.S. (Harderwijk): Laan 33-1 (8071 JG) postbus 308 (8070 AH) Nunspeet, tel. 0341-251507, fax 0341-252554, e-mail dennismuller@omvradvocaten.com

Mutsaers, mr. M.J. (Zwolle): Vosselmanstraat 260 (7311 CL) postbus 10100 (7301 GC) Apeldoorn, tel. 055-5271356, fax 055-5223111, e-mail m.j.mutsaers@nysingh.nl

Nielen, mr. W.J.B. van: Oranjestraat 6 (2514 JB) postbus 9 (2501 CA) Den Haag, tel. 070-3603151, fax 070-3603422, e-mail w.vannielen@vandiepen.com

Noble, mw. mr. S. le (Amsterdam): Maliebaan 70 (3581 CV) postbus 13091 (3507 LB) Utrecht, tel. 030-2203111, fax 030-2217105, e-mail s.lenoble@vanbladadvocaten.nl

Opijnen, mr. M.L. van (Rotterdam): Brigittenstraat 24 (3512 KM) postbus 8558 (3503 RN) Utrecht, tel. 030-2727327, fax 030-2727337, e-mail info@jensadvocaten.nl

Oudenhuijsen, mw. mr. M.J. (Utrecht): Piet Heinkade 55 (1019 GM) postbus 2911 (1000 CX) Amsterdam, tel. 020-3016633, fax 020-3016622, e-mail oudenhuysen@vmw.nl

Pander, mw. mr. L. (Leeuwarden): Skeanpaed 3 (8407 EW) Terwispel, tel. 0513-466116, fax 0513-436522, e-mail info@panderadvocaten.nl

Parra, mr. R.L. de la: Laan van Zuid Hoorn 60 (2289 DE) Rijswijk/ZH postbus 24048 (2490 AAO) Den Haag, tel. 070-3196040, fax 070-3196041, e-mail r.delaparra@valegis.com

Peek, mw. mr. A.E.T.M.: Koningslaan 31 (1075 AB) postbus 75687 (1070 AR) Amsterdam, tel. 020-5727872, fax 020-5727870

Penn, mr. D.M. (Den Haag): Brusselsestraat 51 (6211 PB) postbus 292 (6200 AG) Maastricht, tel. 043-3259679, fax 043-3250431, e-mail info@lelivedadvocaten.nl

Pereira, mw. mr. M.A.J.: Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75440 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-6741728, fax 020-6741681, e-mail maria.pereira@allenoverly.com

Perk, mr. drs. H. van der (Deventer): Lange Amerikaweg 67 (7332 BP) postbus 1267 (7301 BM) Apeldoorn, tel. 055-5336366, fax 055-5348407, e-mail vanderperk@dmz.nl

Pieters, mr. M.W.: Jan van Goyenkade 9 (1075 HP) postbus 83032 (1080 AA) Amsterdam, tel. 020-4202000, fax 020-4203555, e-mail pieters@brantjesveerman.nl

Prinsen, mr. D.J. (Amsterdam): Hofplein 20 (3032 AC) postbus 2700 (3000 CS) Rotterdam, tel. 010-2010494, fax 010-2010501, e-mail prinsen@vmw.nl

Punt, mw. mr. L.J.C. (Den Haag): Sophialaan 33 (1075 BL) Amsterdam, tel. 020-6762500, fax 020-4714443, e-mail punt@dkva.nl

Regter, mr. K.D. (Lelystad): Rijksweg Noord 59 (6162 AC) postbus 188 (6160 AD) Geleen,

tel. 046-4585052, fax 046-4746470, e-mail geleen@pwt-advocaten.nl

Relouw, mw. mr. L.M.F. (Eindhoven): St. Canisiussingel 19-f (6511 TE) postbus 1126 (6501 BC) Nijmegen, tel. 024-3810810, fax 024-3810820, e-mail info@poelmannvandenbroek.nl

Reijnen, mw. mr. C.M. (Den Haag): Gustav Mahlerplein 50 (1082 MA) postbus 75505 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-6056000, fax 020-6056700, e-mail r.reijnen@houthoff.com

Righarts, mr. R.M.M.: Meeuwensingel 3 (3181 SK) Rozenburg / ZH

Roovers, mr. drs. N. (Assen): Munnekeholm 4 (9711 JA) postbus 41102 (9701 CC) Groningen, tel. 06-14180645, fax 084-7335728, e-mail rooversadvocatuur@gmail.com

Rutgers, mr. D.J.: Amstelveenseweg 638 (1081 JJ) postbus 75258 (1070 JA) Amsterdam, tel. 020-5419888, fax 020-5419999, e-mail mail@dlapiper.com

Rijswijk, mw. mr. M.C.J. van (Oisterwijk): Heuvel 21 (4901 KB) postbus 333 (4900 AH) Oosterhout/NB, tel. 0162-497790, fax 0162-497799, e-mail mvanrijswijk@vangelderadvocaten.nl

Scholte, mr. N.P. (Enter): Stationsstraat 63 (7311 NP) Apeldoorn

Sesver, mw. mr. C.: Keizersgracht 639 (1017 DT) Amsterdam, tel. 020-5315959, fax 020-5315950, e-mail sesver@smitsdelange.nl

Sillevis Smitt, mw. mr. E.T.: Admiraliteitskade 50 (3063 ED) postbus 4302 (3006 AH) Rotterdam, tel. 088-2535361, fax 088-2535400, e-mail esillevismitt@akd.nl

Sliedenbeek-Sanders, mw. mr. G.L.H.M.: Cartier van Disselstraat 1-d (4835 KC) Breda, tel. 076-5611265, fax 076-5656289, e-mail sliedenbeek@kientiekuppersenco.nl

Sloot, mr. L.V.: Bezuidenhoutseweg 161 (2594 AG) postbus 90451 (2509 LL) Den Haag, tel. 070-8200100, fax 070-8200101, e-mail sloot@clingendaeladvocaten.nl

Smeets, mw. mr. V.T.M. (Bleiswijk): Leidse Schouw 2 (2408

AE) postbus 357 (2400 AJ) Alphen aan den Rijn, tel. 0172-442417, fax 0172-442028, e-mail info@willedonker.nl

Stigt Thans, mr. M. van: Herengracht 567 (1017 CD) Amsterdam, tel. 020-6227777, fax 020-6238380, e-mail mst@rozemond.nl

Tegenbosch, mr. J.A.: Julianastraat 50 (5616 AK) postbus 2390 (5600 CJ) Eindhoven, tel. 040-2960001, fax 040-2950039, e-mail jan@tegenboschendenboer-advocaten.nl

Teunissen, mr. J.F.H. (Schiphol-Rijk): Alexanderstraat 2 (2514 JL) postbus 85551 (2508 CG) Den Haag, tel. 070-3110711, fax 070-3110722, e-mail jteunissen@ujlaw.nl

Thunnissen, mr. F.H.A.M. (Blaricum): Dijsselhofplantsoen 14-18 (1077 BL) postbus 76729 (1070 KA) Amsterdam, tel. 020-5747474, fax 020-5747475, e-mail amsterdam@vandiepen.com

Timmermans, mw. mr. L.S. (Rotterdam): Jacob Obrechtstraat 70 (1071 KP) postbus 78067 (1070 LP) Amsterdam, tel. 020-5747722, fax 020-5747733, e-mail lonneke.timmermans@smeetsgijbels.com

Toffoletto, mw. mr. S.E. (Apeldoorn): Burgemeester Roelenweg 26 (8021 EW) Zwolle, tel. 038-4217904, fax 038-4233438, e-mail zwolle@dehaaninfo.nl

Tromp, mw. mr. E.R.T.: Graafseweg 1-a (6512 BM) postbus 1510 (6501 BM) Nijmegen, tel. 024-3488600, fax 024-3488609, e-mail info@gtadvocaten.nl

Veldkamp, mw. mr. J.M. (Rotterdam): Jacob Obrechtstraat 70 (1071 KP) postbus 78067 (1070 LP) Amsterdam, tel. 020-5747722, fax 020-5747733, e-mail julia.veldkamp@smeetsgijbels.com

Vermeulen, mr. F.E. (Den Haag): Strawinskylaan 1999 (1077 XV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-7171000, fax 020-7171111, e-mail info@nautadutilh.com

Verschuren, mw. mr. Y.W.G.: Emmapark 9 (2595 ES) Den Haag, tel. 070-2629840, fax 070-3355041

Vorsselman, mr. H. (Groningen): Zoom 2 (9405 PS) postbus 300 (9400 AH) Assen, tel. 0592-393349, fax 0592-393300, e-mail h.vorsselman@triplaw.nl

Vos, mr. E.E. de: Hunzestraat 133-a (1079 WB) Amsterdam, tel. 020-4898852, e-mail contact@erikdevos.nl

Wesselman van Helmond, Jonkheer mr. A.G.J.: Boulevard 12 (3707 BM) postbus 305 (3700 AH) Zeist, tel. 030-6934554, fax 030-6939577, e-mail wesselman@immixadvocaten.nl

Westerhuis, mw. mr. A.M.: Janssenlaan 10-3 (9207 JD) Drachten, tel. 0512-548334, fax 0512-549044, e-mail westerhuis@vanderbij-westerhuisadvocaten.nl

Nieuw kantoor/ associatie

Van der Bij & Westerhuis Advocaten (mrs. D.J. van der Bij en A.M. Westerhuis) Janssenlaan 10-3 (9207 JD) Drachten, tel. 0512-548334, fax 0512-549044, e-mail info@vanderbij-westerhuisadvocaten.nl

Kentie Küppers & Co (mrs. J.L. Küppers-van Duivenbooden, D.J.D. Kentie, M. Leimena en G.L.H.M. Sliedenbeek-Sanders) Cartier van Disselstraat 1-d (4835 KC) Breda, tel. 076-5611265, fax 076-5656289, e-mail info@kientiekuppersenco.nl

Mede- vestiging

De Mul Zegger Advocaten (mrs. H. van der Perk en F.J.M. Kobossen) Lange Amerikaweg 67 (7332 BP) postbus 1267 (7301 BM) Apeldoorn, tel. 055-5336366, fax 055-5348407, e-mail advocatenapeldoorn@dmz.nl

Naams- wijziging

mr. R. Caspers de Purmerend thans: **Maandag B.V.**

.....
**Bezoek-
adres/post-
bus/tel./
fax/e-mail:**

Van Beuningen advocaten te
Den Haag: Nassaulaan 19 (2514
JT) Den Haag

**Brisdet Spiegel Advocaatuur
& Strategie** te Den Haag:
Mauritskade 35 (2514 HD) Den
Haag

Burgers & Ran te Houten:
Vlierweg 1-b (3991 BA) Houten

Enexis B.V. te Zwolle: Postbus
196 (8000 ADO Zwolle)

Maandag B.V. te Purmerend:
Postbus 798 (1440 AT) Purmerend,
tel. 0299-405305, fax 0299-
405468, e-mail rene.caspers@
maandag.nl

**Menkveld & Kouwenaar
Advocaten** te Utrecht: tel. 030-
2840400, fax 030-2840404

Messink Advocaatuur te Wijchen:
De Meren 1307 (6605 XW)
Wijchen, tel. 024-6419907

Nexa Velo Advocaten te Utrecht:
Maliebaan 95-97 (3581 CH)
postbus 85308 (3508 AH) Utrecht

Redevco Nederland BV te
Amsterdam: Postbus 1340 (1000
BH) Amsterdam

.....
Rectificatie

In het vademecum 2009 deel
3 personen is het onjuiste
e-mailadres vermeld bij **de heer
mr. J.H. Slijchers**. Het juiste
e-mailadres moet zijn: info@
slijchers.nl

In het vademecum 2009 deel
3 personen is het onjuiste
telefoonnummer vermeld bij **de
heer mr. F.F.A. Smetsers**. Het
juiste telefoonnummer moet zijn:
076-5202010

In het vademecum 2009 deel
3 personen zijn de gegevens
van **mevrouw mr. E.J.M.
Zomer-van den Berg** niet
opgenomen. De gegevens zijn:
**Zomer-van den Berg, mw.
E.J.M. (1995) Zomer Advocaten
Bouwingplein 81 De Regentes
4901 KZ OOSTERHOUT NB
Tel. 0162-422116 Fax 0162-
462485 elske.zomer@
zomeradvocaten.com http://
www.zomeradvocaten.com**

(advertenties)

TOGA
atelier
Schout & Katsantonis

www.toga.net

- Rijksleverancier
- Toga's op maat van eerste kwaliteit stof
- Korte levertijd
- Bef cadeau bij bestelling toga

Industrieweg 51 **3044 AS Rotterdam**
Tel. 010 - 245 07 66 Fax 010 - 245 07 67

Procederen in Duitsland?

**Duitse advocaten, vloeiend tweetalig,
gespecialiseerd in Nederlands-Duitse rechtszaken**

Blankestijn & Oortman Advocaten en Rechtsanwältinnen
Postbus 619, 7550 AP HENGELO

Telefoon 074 - 259 38 67

Fax 074 - 259 38 68

www.blankestijnoortman.nl

18 Brussel **Bruxelles 22**

DE WEG KWIJLT IN BELGIË?
D&V Advocaten begeleidt al jaren Nederlandse cliënten en hun adviseurs in België.

DV ADVOCATEN

Contactpersoon
Mr. Wim Van Putten
www.denv-advocaten.be
T +32 (0)3/609 54 14

**Representatieve kantoorruimte te huur
beschikbaar op korte termijn**

In het mooie dorp Abcoude, een kwartier van Amsterdam en Utrecht, in een prachtige kantoorvilla zijn nog enkele ruimtes van circa 70 tot 100 m² te huur.

Prettige, lichte kamers, uitgerust met alle kantoorvoorzieningen, in een representatieve villa aan de Angstel, waar een drietal andere bedrijven zijn gevestigd.
Gratis parkeergelegenheid, dicht bij winkels en postkantoor.

Inlichtingen/bezichtiging bel: Woman Capital 0294 256 350.

Iedereen oordeelt, maar wie spreekt recht?

De Rechtspraak en het Openbaar Ministerie zijn voortdurend op zoek naar mensen die zich aangetrokken voelen tot het recht en gerechtigheid. Die zich kunnen verplaatsen in de leefwereld en standpunten van andere mensen. Die het een uitdaging vinden om te werken in een omgeving met een enorme variëteit aan opvattingen, denkbeelden, dilemma's en belangen. Een omgeving waar alles van meer kanten bekeken moet worden en waar recht geen onrecht mag worden.

Als rechterlijk ambtenaar in opleiding (raio) word je - al werkende - opgeleid tot rechter of officier van justitie. Een loopbaan die jou uitstekende toekomstmogelijkheden biedt in een afwisselend en breed werkveld. Waar zelfstandigheid centraal staat en waar je wordt uitgedaagd om beslissingen te nemen. Een baan inclusief een professionele opleiding waarbij je uitgroeit tot een expert in ons rechtssysteem.

Geïnteresseerd in een loopbaan als rechter of officier van justitie?

Reageer vóór 1 april a.s.

Voor meer informatie kijk op: www.werkenbijderechtspraak.nl of www.openbaarministerie.nl of neem contact op met Leonore Harthoorn (recruiter): 070 - 361 98 63.

De eerst volgende RAIO-opleiding start op **1 oktober 2009**.

Via www.werkenbijderechtspraak.nl kan je het sollicitatieformulier downloaden. Voor vragen over de aanmeldings- en selectieprocedure kan je bellen met het secretariaat van de selectiecommissie rechterlijke macht: 070 - 361 98 11 of mailen naar srm@rechtspraak.nl

de Rechtspraak

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het *Advocatenblad* zijn gepubliceerd, zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en [BalieNet](http://BalieNet.nl).
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit mr. P.J.M. Drion, mr. H.J. de Groot, mr. H.J.A. Knijff, mr. J.D. Loorbach, mr. I.E.M. Sutorius en H. Uhlenbroek.

Advocaat-/cliëntrelatie na tekening overeenkomst tot dienstverlening

Raad van Discipline Arnhem 1 oktober 2007
(mrs. Van der Pol, Brandsma, Hallmans, Van Wersch en Wilmlink)

Door ondertekening van een overeenkomst tot dienstverlening is een advocaat-/cliëntrelatie ontstaan, ook al ziet de advocaat na een eerste gesprek er vanaf voor de cliënt op te treden. Mogelijke verstrekking van vertrouwelijke informatie. Uitleg van Gedragsregel 7 lid 4.

- Art. 46 Advocatenwet (1 Zorg voor de cliënt; 1.3 Geheimhoudingsplicht; 2 Wat een behoorlijk advocaat betaamt; 2.4 Vermijden van belangenconflicten)
- Gedragsregel 7

Feiten

Klager is gehuwd geweest met A. Klager heeft zich in het voorjaar van 2004 tot het kantoor van mr. X, dat destijds Y & Z heette, gewend omdat hij tot een verlaging van zijn alimentatieverplichting wilde komen aangezien hij op 22 oktober 2004 pensioengerechtigd zou worden. Op 10 juni 2004 heeft klager een gesprek gevoerd met mr. Z. Tijdens dat gesprek hebben mr. Z en klager een overeenkomst tot dienstverlening ondertekend. Klager stelt dat hij tijdens het gesprek informatie aan mr. Z heeft verstrekt waarna mr. Z hem heeft medegedeeld dat zijn verzoek tot verlaging van alimentatie voor A met name kans van slagen zou hebben nadat A (de vrouw) eind juni 2006 de pensioengerechtigde leeftijd zou hebben bereikt.

Bij brief van 29 juni 2004 heeft mr. Z

het volgende bericht: 'Ik werd er door mijn secretaresse op gewezen dat uw ex, mevrouw A, een goede vriendin van haar is. Het toeval wil dat ik mevrouw A ook goed ken. Het zou daarom onaangenaam voor mij zijn (en ook onjuist) om u in een procedure tegen haar bij te staan. Ik hoop dat u er begrip voor heeft dat ik er in die omstandigheden vanaf zie om voor u op te treden. Uiteraard is alles wat wij besproken hebben vertrouwelijk en zal zij zelfs niet te horen krijgen dat u hier geweest bent. Dat doet overigens helemaal niets af aan de adviezen die ik u heb gegeven. Ik zal u niets in rekening brengen gezien deze gang van zaken en wens u verder veel succes.'

Volgens klager heeft mr. Z hem tijdens een telefoongesprek op 1 juli 2004 toegezegd dat het kantoor Y & Z in de toekomst A niet zal bijstaan. Mr. Z ontkent deze toezegging.

Ongeveer twee jaar nadat klager zich tot mr. Z had gewend, heeft hij een verzoek tot verlaging van zijn alimentatieverplichting bij de rechtbank ingediend. Mr. X is een kantoorgenoot van mr. Z. Hij heeft A in deze procedure bijgestaan. Bij brief van 17 augustus 2006 heeft klager mr. X bericht dat hij zich op 10 juni 2004 tot mr. Z had gewend en dat het hem erg verwondert dat hij thans voor A optreedt. Hij heeft om opheldering gevraagd. Bij brief van 18 september 2006 heeft mr. X bericht dat het hem niet bekend was dat klager zich circa twee jaar geleden tot mr. Z had gewend voor advies en dat het daarom ook niet nadelig voor hem is dat hij thans A terzijde staat. Aan het slot van zijn brief verzoekt hij klager mee te delen met welke klacht hij zich tot de deken zou willen wenden.

Klager verwijt mr. X dat hij zich niet heeft gedragen zoals een goed advocaat betaamt doordat hij vanaf juni 2006 voor zijn ex-echtgenote heeft opgetreden.

Mr. X stelt dat het hem niet bekend was dat klager een gesprek heeft gevoerd met mr. Z. Ook A was daarmee niet bekend. Volgens mr. X heeft mr. Z slechts een oriënterend gesprek met klager gevoerd. Het dossier van mr. Z bevat uitsluitend enkele aantekeningen alsmede de brief van 29 juni 2004. Klager is op geen enkele wijze benadeeld door het

feit dat mr. X is opgetreden voor A. A heeft zich pas twee jaar later in juni 2006 tot mr. X gewend met het verzoek haar bij te staan. Omdat de dienstverlening direct na het intakegesprek is geëindigd, is klager geen cliënt geweest van mr. Z. Mr. X noch mr. Z beschikt over vertrouwelijke informatie die van belang had kunnen zijn in de zaak tegen klager.

Overwegingen raad

Vaststaat dat klager en mr. Z op 10 juni 2004 een overeenkomst tot dienstverlening hebben ondertekend. Daarmee is een advocaat-/cliëntrelatie ontstaan. Voorts staat vast dat klager, in het gesprek dat hij op 10 juni 2004 met mr. Z heeft gevoerd, vertrouwelijke informatie aan mr. Z heeft verstrekt en dat mr. Z klager heeft geadviseerd. Een en ander is de raad gebleken uit hetgeen volgens klager is besproken. Ook mr. Z zelf is van mening dat vertrouwelijke informatie is uitgewisseld en dat hij klager heeft geadviseerd: dat schrijft hij immers in zijn brief van 29 juni 2004.

Omdat een overeenkomst tot dienstverlening is ondertekend en klager vertrouwelijke informatie heeft verstrekt aan mr. Z, stond het mr. X als kantoorgenoot van mr. Z niet vrij om de zaak van A na klagers brief van 17 augustus 2006 en een korte periode om de juistheid daarvan te verifiëren, bij mr. Z voort te zetten. Door, eenmaal erop gewezen, de zaak verder te blijven behandelen, heeft mr. X naar het oordeel van de raad onjuist gehandeld. Daarom is de klacht gegrond. Mr. X had na 17 augustus 2006 of in elk geval kort daarna moeten beseffen dat klager zich met hem als raadsman van A zorgen kon maken over de vraag hoe veilig hetgeen hij aan mr. Z en mr. X' kantoor toevertrouwde nog langer zou zijn. Onder deze omstandigheden had mr. X zijn bemoeienis met de zaak van A moeten staken. Dat brengt Gedragsregel 7 mee. Een beroep op lid 4 van die regel kan mr. X niet baten omdat aan de drie in lid 5 genoemde en cumulatief te stellen vereisten niet is voldaan: het betreft wél dezelfde kwestie (zie lid 1) en mr. Z zal wél hebben beschikt over vertrouwelijke informatie als bedoeld in lid 1.

Of mr. Z in 2004 aan klager heeft toegezegd dat zijn kantoor niet voor A

zou optreden, is niet van belang en kan – op zichzelf bezien – geen aan mr. X te adresseren verwijt opleveren, waar niet vaststaat dat mr. X van die toezegging weet had.

Mr. X heeft ter zitting te kennen gegeven dat in de toekomst mogelijk opnieuw een geschil tussen A en klager zal ontstaan, ditmaal betreffende de limitering van de alimentatie voor A en dat hij haar daarbij graag terzijde zal staan. Dat kan nu nog geen klachtwaardig gedrag opleveren maar levert, gezien het hiervoor gaande, wel een overweging ten overvloede op. Het komt de raad voor dat mr. X in de toekomst A niet meer ter zijde dient te staan.

Beslissing

De klacht is gegrond. Aan mr. X wordt de maatregel van enkele waarschuwing opgelegd.

Advocaat in privéhoedanigheid toch onder tuchtrecht

Raad van Discipline Amsterdam 8 oktober 2007 (mrs. Markx, Pannevis, Trap, Van Voorst tot Voorst en Westhoff)

Onbetaald laten (door een advocaat in privéhoedanigheid) van declaraties van andere advocaten; niet reageren op informatieverzoeken van de deken.

- Art. 46 Advocatenwet (2 Wat een behoorlijk advocaat beaamt; 2.2 Bezwaren van de deken; 5 Wat een advocaat beaamt tegenover zijn mede-advocaten; 5.5 Nakoming van financiële verplichtingen; 6 Tuchtprocesrecht)
- Gedragsregels 17, 21 en 37

Feiten

In oktober 2006 heeft een advocaat die mr. X in privé heeft bijgestaan de deken verzocht te bemiddelen tussen hem en mr. X nu laatstgenoemde de declaraties

van eerstgenoemde onbetaald laat.

Aangezien mr. X na enkele herinneringen van de deken geen reactie heeft gegeven op de brieven van de deken, heeft de deken op 18 december 2006 telefonisch contact opgenomen met mr. X. Mr. X heeft de deken toen meegedeeld dat hij bezig was een financiële regeling te treffen met de bedoeling nog dezelfde week alle uitstaande nota's te voldoen. Tijdens een persoonlijk onderhoud met de deken op 9 januari 2007 heeft mr. X verzocht de termijn voor betaling te verlengen tot het einde van die maand. De deken heeft vervolgens de voormalige advocaat van mr. X in overweging gegeven even af te wachten.

De deken heeft met mr. X een vervolgafpraak gemaakt voor 6 februari 2007. Op 6 februari 2007 heeft de voormalige advocaat van mr. X aangegeven dat hij nog niets had ontvangen, terwijl op diezelfde dag mr. X de advocaat had meegedeeld dat de betaling onderweg was. Op 20 februari 2007 heeft de voormalig advocaat van mr. X de deken bericht dat de declaraties nog niet waren betaald. Bij brieven van 21 februari, 2 maart, 14 maart en 3 april 2007 heeft de deken mr. X verzocht opheldering te verschaffen over de betaling en heeft hij mr. X een dekenbezwaar in het vooruitzicht gesteld. Iedere reactie is uitgebleven.

Naast genoemde kwestie heeft bij brief van 4 april 2007 een andere voormalige advocaat van mr. X de deken geïnformeerd dat mr. X een aantal van de declaraties van die advocaat onbetaald liet en het had laten aankomen op een procedure waarin hij inmiddels bij verstek was veroordeeld tot betaling. Ook betekening van het vonnis had nog niet tot betaling geleid. Deze advocaat heeft de deken eveneens om bemiddeling gevraagd. De deken heeft mr. X op 16 april 2007 aangeschreven maar mr. X heeft niet gereageerd. Ook op de rappellen van 7 mei en 12 juni 2007 met aankondiging van een dekenbezwaar heeft verweerder niet gereageerd.

Overwegingen raad

De raad stelt voorop dat privégedragingen van een advocaat, waaronder het onbetaald laten van een vordering

of het niet-voldoen aan een vonnis, in het algemeen niet voor tuchtrechtelijke beoordeling in aanmerking komen.

Dit kan anders zijn indien er sprake is van bijzondere omstandigheden. In de onderhavige zaak betreft het het onbetaald laten door mr. X van declaraties van advocaten. Deze advocaten hebben zich ten opzichte van mr. X als collega-advocaat welwillend gedragen door de deken te vragen bemiddelend op te treden. Mr. X heeft daar niet alleen niet adequaat op gereageerd door niet te betalen; hij heeft ook meerdere door de deken aan hem gegeven kansen om de kwesties behoorlijk af te handelen, onbenut gelaten. Voorts is in dit verband van belang dat mr. X de deken (en de betrokken advocaat) de toezegging heeft gedaan dat één en ander betaald zou worden en zelfs dat betaling onderweg zou zijn.

Achteraf zijn deze beweringen van mr. X onjuist gebleken. Op grond van deze omstandigheden is de raad van oordeel dat door het gedrag van mr. X het vertrouwen in de advocatuur wordt geschaad en dat mr. X zich niet heeft gedragen zoals een behoorlijk advocaat betaamt. Uit de hiervoor weergegeven feitelijke gang van zaken blijkt de raad genoegzaam dat mr. X zich niet heeft gehouden aan zijn (betalings-)toezeggingen tegenover de deken en de wederpartij en dat hij niet heeft gereageerd op de herhaalde verzoeken om informatie of opheldering van de deken. De raad neemt hierbij in aanmerking dat de deken de hem in de Advocatenwet opgedragen taken (in het kader van het tuchtrecht) niet naar behoren kan vervullen, indien de advocaat zijn verplichting verzaakt om aanstonds te reageren op verzoeken van de deken. De raad acht de maatregel van berisping passend en geboden.

Beslissing raad

Verklaart de bezwaren gegrond en legt de maatregel van berisping op.

Verzoek tot herziening van een tuchtrechtelijke beslissing

Hof van Discipline 15 oktober 2007, nummer 4727
(mrs. Van Griensven, Schokkenbroek, Driessen-Poortvliet, Minderhout en Paulussen)

Verzoek tot herziening van een tuchtrechtelijke beslissing.

- Art. 46 Advocatenwet (6 Tuchtprocesrecht)

Overwegingen hof

De Advocatenwet voorziet niet in de mogelijkheid van herziening van een beslissing van de tuchtrechter. In zijn beslissing van 14 juni 1999 gegeven onder nummer 2509 heeft het hof beslist dat in een uitzonderlijke situatie er evenwel aanleiding kan zijn voor een herziening, namelijk in die situatie waarin sprake is van schending van fundamentele rechtsbeginselen. In deze zaak was een herzieningsverzoek ingediend door mr. X aan wie een tuchtrechtelijke maatregel was opgelegd.

Het hof dient nu te beoordelen of de hiervoor omschreven uitzondering ook dient te worden gemaakt in die gevallen waarin herziening wordt verzocht door mr. Y. Het is in strijd met het belang van rechtszekerheid wanneer onherroepelijke beslissingen heropend kunnen worden. Om die reden dient de hiervoor geformuleerde uitzondering beperkt te blijven tot die gevallen waarin mr. X, aan wie een tuchtrechtelijke maatregel is opgelegd, een beroep kan doen op schending van fundamentele rechtsbeginselen. Uit het voorafgaande volgt dat verzoekers, als klagers, niet in hun verzoek tot herziening kunnen worden ontvangen.

Beslissing hof

Verklaart verzoekers niet-ontvankelijk in hun verzoek tot herziening van de beslissing van het Hof van Discipline van 8 december 2006.

Arbiter in die hoedanigheid tuchtrechtelijk toetsbaar

Raad van Discipline 's-Hertogenbosch
22 oktober 2007
(mrs. Knaapen, Theunissen, Geeraedts, Kneepkens en Peeters)

Een advocaat die tot arbiter is benoemd, is in die hoedanigheid tuchtrechtelijk toetsbaar. Wanneer de deken benoemd heeft, is het vertrouwen in de advocatuur mede in het spel.

In gebreke blijven met het verschaffen van inlichtingen aan de deken.

- Art. 46 Advocatenwet (2.2 Bezwaren van de deken)
- Gedragsregel 37

Dekenbezwaar

De zaak wordt ingeleid met een bezwaar van de deken tegen mr. X inhoudende:

- 1 mr. X heeft door zijn gedragingen in het kader van zijn aanwijzing door de (toenmalige) deken als arbiter op grond van de FENEX-voorwaarden in juli 2002 zowel het in hem persoonlijk als het in zijn beroepsgroep gestelde vertrouwen geschonden door geen enkele activiteit ter zake te ondernemen; en
- 2 door te weigeren de deken aanstonds van de gevraagde inlichtingen te voorzien, heeft hij tuchtrechtelijk laakbaar in strijd met Gedragsregel 37 gehandeld.

Daartoe voert de deken het navolgende aan.

In juli 2002 heeft de toenmalige deken mr. X benoemd op de wijze die is voorzien in de FENEX-condities, zulks tezamen met twee andere arbiters. In 2005 is de opvolger van de benoemende deken vanwege FENEX benaderd met de klacht dat men geen respons kreeg over de voortgang van de betreffende arbitrage. Zowel door deze opvolgende

deken als door diens opvolger zijn talloze pogingen ondernomen om mr. X tot actie te bewegen. Het duurde aanvankelijk ruim twee maanden voordat de eerst opvolgende deken op een eenvoudige vraag om te berichten over de voortgang mocht vernemen dat de medearbiters zouden worden gevraagd om hun verhindering op te geven. Dit is wederom na herhaald aandringen eerst feitelijk geschied in september 2006, ruim vijf maanden na de toezegging daartoe. Een zitting bleek toen echter nog steeds niet gepland te zijn.

In december 2006 had een gesprek plaats tussen de deken en mr. X waarin onder meer de FENEX-kwestie aan de orde kwam. Mr. X heeft toen spijt betuigd en beterschap beloofd. Vervolgens bleef ondanks dit gesprek opnieuw iedere reactie uit. Zelfs op hernieuwde verzoeken in januari en februari 2007 volgde wederom geen enkele reactie. Op 2 maart 2007 heeft de deken mr. X schriftelijk medegedeeld voornemens te zijn een dekenbezwaar in te dienen, waarbij hij mr. X ten laatste male in de gelegenheid stelde om tot het opstarten van een arbitragezaak over te gaan. In reactie daarop plande mr. X, zo deelde hij de deken mede, een arbitragezitting op 7 mei 2007, zonder vooroverleg met de andere arbiters. Deze arbiters bleken evenwel op die datum verhinderd. Door mr. X werd vervolgens een nieuwe datum voorgesteld, te weten 22 mei 2007 en een alternatieve datum van 4 juni 2007. De medearbiters gingen akkoord met die data en spraken de voorkeur uit voor 22 mei 2007. Daarna vernamen de arbiters niets meer van mr. X. Doordat de toenmalige deken op verzoek van de FENEX mr. X als arbiter aanwees, bleek daaruit dat de deken in mr. X vertrouwen stelde. Door zijn gedragingen heeft mr. X niet alleen het in hem persoonlijk gestelde vertrouwen geschonden, maar ook het in de beroepsgroep van advocaten gestelde vertrouwen. Mr. X is niet opgetreden zoals een behoorlijk advocaat betaamt. Nu mr. X daarnaast weigerde om de deken aanstonds te voorzien van gevraagde inlichtingen waartoe hij krachtens Gedragsregel 37 verplicht is, is ook daar sprake van tuchtrechtelijk laakbaar handelen van de zijde van mr. X.

Standpunt van mr. X

Mr. X spreekt uit ook zelf geen idee te hebben waarom hij er niet toe is gekomen de arbitrage in gang te zetten. Hij verwijst naar psychische oorzaken.

Beoordeling van de bezwaren van de deken

De raad komt tot het oordeel dat het bezwaar van de deken vaststaat nu mr. X de juistheid daarvan heeft erkend.

Een advocaat is in het algemeen verplicht om door de deken gevraagde inlichtingen aanstonds te verstrekken. De ratio hiervan is dat de deken wettelijk is opgedragen om klachten te onderzoeken. Door hieraan niet of niet voldoende te voldoen, verhindert de advocaat de deken diens wettelijke taak naar behoren uit te oefenen. Vaststaat dat mr. X herhaaldelijk geweigerd heeft de deken de nodige inlichtingen te verstrekken zodat ook dit onderdeel van het bezwaar gegrond is.

Overwegingen ten aanzien van de op te leggen maatregel

Mr. X werd door de toenmalige deken op

grond van de FENEX-condities tot arbiter benoemd naast twee andere leden. Het was mr. X die de taak had de nodige maatregelen te nemen voor het houden van een mondelinge behandeling. Vaststaat dat mr. X daartoe in de periode juli 2002-december 2005 niets heeft ondernomen. Ook nadat de opvolgende deken en diens opvolger (de huidige, bezwaarmakende deken) gepoogd hadden om mr. X tot de nodige activiteit ter zake aan te zetten, volhardde mr. X in zijn inactiviteit. Bij brief van 8 maart 2007 deelde mr. X de deken schriftelijk mede een arbitragezitting te hebben gepland op 7 mei 2007 zonder vooroverleg met de andere arbiters. Deze arbiters bleken evenwel op die datum verhinderd te zijn. Er werd door mr. X een nieuwe datum voorgesteld, te weten 22 mei 2007 en een alternatieve datum van 4 juni 2007. De arbiters gaven aan akkoord te zijn met die data en spraken de voorkeur uit voor de datum 22 mei 2007. Nadien werd door de arbiters van mr. X niets meer vernomen. Op het moment dat de deken de bezwaren heeft ingediend was nog steeds geen monde-

linge behandeling vastgesteld.

De raad acht de gedragingen van mr. X gedurende ongeveer vijf jaar even onbegrijpelijk als onaanvaardbaar. Mr. X heeft hierdoor het in hem gestelde vertrouwen beschaamd doch ook het vertrouwen in de advocatuur. Dat mr. X zonder overigens verdere verduidelijking te geven een psychische oorzaak voor zijn handelwijze vermoedt, doet daaraan niet af, aangezien een dergelijke oorzaak zijn verantwoordelijkheid tegenover derden niet vermindert. Dit is temeer niet het geval omdat nergens uit blijkt dat die oorzaak voor derden kenbaar was zodat zij zich op stappen hadden kunnen beraden. De raad acht daarom de hierna op te leggen maatregel een adequate sanctie.

Beslissing

De raad acht beide onderdelen van het bezwaar van de deken gegrond en legt mr. X de maatregel op van schorsing in de uitoefening van de praktijk voor de duur van één maand voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar.

.....
 (advertenties)

**VAN DER KOOIJ
 ADVOCATEN**

Van der Kooij Advocaten is een ambitieus en snelgroeiend kantoor dat zich richt op het bedrijfsleven.

Wij zijn op zoek naar een

advocaat-medewerker (m/v)
 fulltime/parttime

De praktijk bestaat uit:

- procesrecht
- contractenrecht
- aansprakelijkheidsrecht
- incasso's

Sollicitaties graag binnen 14 dagen per post of per e-mail aan surjit@vanderkooijadvocaten.nl

Van der Kooij Advocaten Nijenburg 73 1081 GE Amsterdam
 T 020-4713718 F 020-3011989

Diepeveen & Van Es

advocaten en mediators
 te eppel M

hebben ruimte voor een

ZELFSTANDIG ADVOCaat m/v

met een eigen praktijk op basis van kostendeling
 Uw schriftelijke sollicitatie met c.v. kunt u binnen veertien dagen na het verschijnen van dit blad per post of e-mail richten aan:

Diepeveen & Van Es advocaten en mediators, t.a.v. mr W.J.A. van Es Zuideinde 58 7941 GJ Meppel tel.nr: 0522-252424 email: w.vanes@dpve.nl

attent law

Attent Law zoekt advocaten en advocatenkantoren om mee samen te werken.

Voor meer informatie: www.andersadvocaat.nl

Reacties graag binnen twee weken na het verschijnen van deze advertentie.

MUTSAERTS

Kwaliteit verzekerd

UNIEK CONCEPT ORV ADVOCATUUR

Mutsaerts realiseert overlijdensrisico verzekering (ORV) met scherpste premies en unieke flexibiliteit.

Middels een overlijdensrisicoverzekering met leeftijdsafhankelijke premies bent u goedkoper uit en kunt u exact conform uw wensen verzekeren.

Wanneer?

- om uw nabestaandenpensioen te verzekeren (mogelijkheid om jaarlijks aan te passen in samenhang met de eigen beheersreserve van uw pensioen)
- om uw hypotheekschuld af te dekken
- als kapitaalsuitkering op het leven van uw partner

Voor wie?

- zowel voor partners, als advocaatmedewerkers

Overige bijzonderheden

- hoge verzekerde bedragen mogelijk
- jaarlijks opzegbaar
- niet-rokers tarieven
- mogelijkheid collectiviteiten voor maatschappen

Jaarpremie per € 500.000

	Niet-Rokers	
	Man	Vrouw
30	256	194
35	294	239
40	389	322
45	583	489
50	883	706
55	1.367	961

	Rokers	
	Man	Vrouw
30	400	294
35	483	400
40	678	583
45	1.067	967
50	1.689	1.461
55	2.678	2.056

Eenmalige eerste kosten € 650,-. Bij mutatie eenmalige kosten € 25,-

Wie is Mutsaerts?

Mutsaerts BV, gevestigd in Tilburg, is een onafhankelijk assurantie-kantoor en heeft een geschiedenis die teruggaat tot 1926. Met name advocaten(kantoren) behoren tot haar clientèle. Het aangaan van een langdurige relatie staat hierbij voorop, waarbij Mutsaerts een proactieve rol vervult.

Uitnodiging

Hebt u interesse in een voor u of uw kantoor op maat gemaakte offerte of vergelijking? Neemt u dan rechtstreeks contact op met ons kantoor en vraagt u naar Kim Thönissen, kthonissen@mutsaerts.nl

Mutsaerts BV
Ringbaan West 240 · Tilburg
Postbus 9102 · 5000 HC Tilburg
T 013 5942828
F 013 5942829
www.mutsaerts.nl

Advokatenkollektief Rotterdam

WIE DURFT ? DE SOCIALE ADVOCATUUR

Al dertig jaar biedt ons kantoor goede en betaalbare juridische hulp aan mensen die dat het hardst nodig hebben. Met een kritische blik op recht en samenleving verlenen gespecialiseerde medewerkers rechtshulp aan onze doelgroep, zoals werknemers, huurders, uitkeringsgerechtigden, vreemdelingen en vluchtelingen. Onze betrokkenheid bij de organisatie en het werk is groot, daarom werken wij op een democratische manier samen. Het is, denken wij, meer dan gewoon 'een baan'.

Het Advokatenkollektief Rotterdam zoekt een advocaat voor de rechtsgebieden familierecht en civiel recht algemeen.

Bij voorkeur heb je ervaring in de advocatuur. Je zult deskundig begeleid worden. Voor onze continuïteit en kwaliteit is het wel belangrijk dat je bereid bent je voor minimaal zes jaar te verbinden. We verwachten dat je in Rotterdam – de hipste en 'onveiligste' stad van Nederland – woont of komt wonen. Informeel samenwerken gaat bij ons vanzelf.

Binnen het Advokatenkollektief Rotterdam werken wij in loondienst, waarbij het salaris nu ligt tussen de € 1.953,83 en € 4.520,82 bruto per maand.

Ben je enthousiast, stuur dan je sollicitatiebrief met motivatie en CV vóór 23 maart 2009 naar:

Advokatenkollektief Rotterdam
Crooswijkse singel 34, 3034 CJ Rotterdam
T.a.v. Ton Rhijnsburger
Telefoon: 010 – 465 09 66
e-mail: info@advokatenkollektief.com
website: www.advokatenkollektief.com

Mr. J.W.M. van Haren
Mr. J.D.E. van den Heuvel
Mr. drs. M.G.G. van Nisselroij
Mr. H.M.P.A. Wolters
Mr. G.H. Beusker
Mr. J.A. Bloo
Mr. J.I.L. Laumans
Mr. C.M.H.M. van Oijen
Mr. drs. R.J.H. Thijssen
Mr. N.D. Boijmans
Mr. R.F.P.J. Coppus
Mr. M.J.A. Bouten
Mr. M.M.M. Erbel
Mr. L. van Rooij

Meulenkamp Advocaten is een gerenommeerd advocatenkantoor in Venlo. Wij verlenen gespecialiseerde juridische ondersteuning aan ondernemingen, overheden, instellingen en particulieren.

MEULENKAMP advocaten

Ter versterking van ons team zijn wij op zoek naar een:

advocaat-medewerker
voor onze overheidspraktijk en/of vastgoedpraktijk.

advocaat-stagiaire
voor de algemene rechtspraktijk.

Schriftelijke sollicitaties kunt u binnen 14 dagen richten aan:
Meulenkamp Advocaten, t.a.v. Mr. J.A. Bloo,
postbus 377, 5900 AJ Venlo

KVGO Dienstencentrum is een onafhankelijk commercieel adviesbureau voor ondernemingen binnen de grafische branche. Voor onze Juridische Dienst zoeken wij een

Ondernemende Advocaat/Jurist Arbeidsrecht en contractenrecht (m/v)

Functie

U adviseert de ondernemers praktisch en doeltreffend op het gebied van arbeids- en contractenrecht. U voert procedures op deze rechtsgebieden en onderhandelt met derden. De opdrachten zijn zeer divers van aard en variëren van ontslagtrajecten tot ondersteuning bij (conflicten over) contracten. U bent voor de klant dé sparringpartner op het gebied van arbeids- en contractenrecht. U werkt gedeeltelijk als secretaris van het Scheidsgerecht voor de Grafische Industrie.

Ervaring

U bent in het bezit van een afgeronde opleiding Nederlands Recht met aantoonbare ruime ervaring op bovengenoemde rechtsgebieden. U beschikt over uitstekende communicatieve en commerciële vaardigheden.

Ons aanbod

Een inspirerende werkomgeving met ruime ontplooiingsmogelijkheden in een hecht team van 15 medewerkers. Het betreft een fulltime aanstelling met een uitstekend pakket arbeidsvoorwaarden.

Reageer

Meer informatie: www.dienstencentrum.com of bel met mw. mr. M. Colenbrander op telefoonnummer 020-543 5688. Uw brief en CV kunt u binnen drie weken na verschijnen van de advertentie richten aan Dienstencentrum, t.a.v. de heer drs. F.L.G. den Hartog, Postbus 220, 1180 AE Amstelveen of per e-mail via: info@dienstencentrum.com.

ElsevierINA meer dan een rekenprogramma

De voordelen van het alimentatierekenprogramma ElsevierINA voor u op een rij:

- ✓ Gebruikt door de **rechterlijke macht**
- ✓ **Makkelijke navigatie**
- ✓ Maken van meerdere berekeningen naast elkaar
- ✓ Toevoegen van eigen specificaties en notities
- ✓ Omzetten van berekeningen naar een **PDF of Word bestand**
- ✓ Uitgebreide printfunctie
- ✓ Informatie uit het **Tremarapport** direct zichtbaar in het programma
- ✓ Dossiers worden **locaal** opgeslagen

Overtuig uzelf en bekijk de demo op www.elsevierjuridisch.nl/ina

ElsevierINA
Iudex Non Aestimat

Advocaat-stagiaire Corporate / M&A

Kandidaat-notaris commercieel vastgoed

Advocaat-medewerker Ondernemingsrecht

Jurist Bank- en effectenrecht

Kantonrechter

Voor een compleet aanbod van juridische vacatures ga je naar jbb.nl

Juridische Banenbank

ONDERNEMINGSRECHT
ARBEIDSRECHT

VESTIUS
a d v o c a t e n

Vestius Advocaten
Amsterdam

zoekt

échte advocaten

www.vestius.com

Geene Doornbosch De Willigen Advocaten en Adviseurs in Assen kenmerkt zich door lef, creativiteit en nuchterheid.

Naast een advocatenpraktijk die zich richt op het ondernemingsrecht, het insolventierecht, het bouwrecht, het arbeidsrecht en het huurrecht kent het kantoor een sterk groeiende ondernemingsrechtpraktijk. Binnen ons kantoor werken nu acht advocaten en één adviseur. Onze voornamelijk zakelijke klanten willen wij nadrukkelijk ook advies en bijstand op het terrein van het personen- en familierecht bieden.

Wij zoeken daarom een **ervaren advocaat** m/v die binnen ons kantoor zelfstandig procedures en advieszaken op het terrein van het **personen- en familierecht** kan behandelen. Kandidaten dienen minimaal vijf jaren binnen de advocatuur werkzaam te zijn geweest op het terrein van het personen- en familierecht.

Naast een inspirerende, uitdagende en dynamische werkomgeving met prettige collega's bieden wij uitstekende primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden.

Uw reactie zien wij graag binnen vier weken ter attentie van Mr R.A.A. Geene (r.geene@geene.nl) tegemoet.

Geene Doornbosch De Willigen Advocaten en Adviseurs
Postbus 622, 9400 AP Assen
www.geene.nl

GILHUIS | ADVOCATEN

zoekt ter bevordering van de beoogde groei en de continuïteit een advocaat met ruime ervaring op het terrein van het ondernemingsrecht en/of insolventierecht. Het is hierbij de opzet dat deze binnen afzienbare termijn zal gaan deelnemen in de praktijkvennootschap.

Voor informatie en reacties:

Mr. Rohini Patandin (patandin@gilhuis.nl) of Mr. Joost Nan (nan@gilhuis.nl)

Spuiboulevard 100^e
3311 GR Dordrecht
Tel. 078 6311220

www.gilhuis.nl

We hebben werk voor nóg 10 arbeidsrechtjuristen

Welkom bij DAS

Een baan hebben en houden is voor iedereen essentieel. Juist in deze tijd maken wij het verschil en zien we een groeiende behoefte aan onze rechtshulp. Met de zekerheid van hoogwaardige kwaliteit. De inzet en betrokkenheid van onze eigen specialisten: vele tientallen arbeidsrechtjuristen, van in totaal meer dan 400 juridische medewerkers, verspreid over het hele land. Rechtshulp gebaseerd op de ervaring van ruim 90.000 zaken per jaar. Op uitgebreid kennismanagement, professionele ontwikkeling en specialisatie. Gefaciliteerd door de collegiale, open sfeer, een goede balans tussen werk en privé, in alle opzichten goed werkgeverschap. Onze sterke groei vraagt ervaren mensen voor Amsterdam, Arnhem, Den Bosch, Groningen, Rijswijk, Roermond. Kom voor informatie of sollicitatie naar juristbijdas.nl

DAS rechtsbijstand

KORVINUSABELNADVOCATEN

Korvinus Abeln advocaten is gespecialiseerd in ondernemingsrecht en strafrecht. Cliënten waarderen de inventieve professionaliteit en grote betrokkenheid. Er heerst een enthousiaste en informele werksfeer.

Wij zoeken voor ons kantoor een:

- **ervaren stagiaire arbeidsrecht**
- **ervaren stagiaire / beginnend medewerker vastgoed**
- **ervaren medewerker insolventie**

Het profiel:

- ambitieuze instelling;
- kritisch, analytisch en creatief denkvermogen;
- ondernemend en brede interesse;
- ervaring binnen de advocatuur, rechterlijke macht of het wetenschappelijk onderwijs is een pre.

Schriftelijke reacties kunnen binnen 14 dagen worden gericht aan mr. Nicolet M. Don, J.J. Viottastraat 46-48, 1071 JT Amsterdam. Voor meer informatie kunt u met haar telefonisch contact opnemen: telefoonnummer 020 - 6797929. Zie ook onze website: www.ka-advocaten.nl

In verband met uitbreiding van de praktijk zijn wij voor ons kantoor in Groningen op zoek naar een:

Advocaat-medewerker Aansprakelijkheidsrecht

met ruime kennis van en ervaring in het aansprakelijkheidsrecht, die in staat is de praktijk verder te ontwikkelen.

De sectie aansprakelijkheidsrecht adviseert en procedeert voor bedrijven, overheid, zorginstellingen en particulieren. Tot het gebied van het aansprakelijkheidsrecht behoren o.a. bedrijfsaansprakelijkheid, beroepsaansprakelijkheid, bestuurdersaansprakelijkheid en milieuaansprakelijkheid. De sectie werkt daarbij nauw samen met andere secties, onder meer bestuursrecht, fiscaal recht en ondernemingsrecht. Ook behandelt de sectie zaken op het gebied van verkeersaansprakelijkheid en letselschade.

Wij vragen naast een afgeronde universitaire opleiding Nederlands recht met goede studieresultaten:

- voldoende relevante ervaring in het aansprakelijkheidsrecht;
- representatief, teamgeest, goede communicatieve eigenschappen;
- ondernemende geest en goede acquisitieve vaardigheden.

Wij bieden een uitdagende praktijk, goede ontplooiingsmogelijkheden, plezierige collega's en uitstekende arbeidsvoorwaarden. Voor inlichtingen kan contact op worden genomen met mr. M.R Gans, tel.nr. 050 – 521 43 80.

U kunt uw brief met cv binnen 10 dagen richten aan: PlasBossinade, t.a.v. mevrouw M.A.I. Riemersma, manager P&O, Postbus 1100, 9701 BC Groningen of per email: pz@plasbossinade.nl

Plas | Bossinade

P&B legal advertising nr. 0020.01.041

mr. Martin Gans |advocatuur|

Geelkerken & Linskens

A D V O C A T E N

Geelkerken & Linskens Advocaten, gevestigd in het centrum van Leiden, heeft een gespecialiseerde praktijkgroep Onroerend Goed & Ruimtelijk Bestuursrecht, waarin momenteel acht advocaten werkzaam zijn.

Wij werken voor (semi)overheden zoals gemeenten en waterschappen, alsmede voor woningcorporaties, (bouw)bedrijven en particulieren. Onze praktijkgroep Onroerend Goed & Ruimtelijk Bestuursrecht is op zoek naar een:

ADVOCAAT-STAGIAIR(E)

Wij bieden een goede opleiding, een gevarieerde praktijk en ruimte om je persoonlijk te ontwikkelen. Wij hebben een open en informele werksfeer met korte communicatielijnen.

Ben je ambitieus, praktisch en doelgericht, beschik je over gedegen juridische kennis en heb je aantoonbare affiniteit

met ons vakgebied, stuur dan een sollicitatiebrief met CV en cijferlijst aan mr. Guy Seelen (Postbus 2020, 2301 CA Leiden, of per mail: g.seelen@gl-advocaten.nl).

Voor meer informatie kun je kijken op onze website www.gl-advocaten.nl of contact opnemen met Guy Seelen of Sharon Fraats T: 071-5163622

Geelkerken & Linskens Advocaten is aangesloten bij Netlaw

Noordeinde 2A 2311 CD Leiden Telefoon 071 512 44 43 Fax 071 512 04 81 Internet www.gl-advocaten.nl

BAKKER & KIEVITSBOSCH advocaten

Bakker & Kievitsbosch Advocaten is een modern advocatenkantoor dat zich richt op de ondernemer.

Wij zijn op zoek naar een enthousiaste

ADVOCAAT-MEDEWERKER INSOLVENTIERECHT

en een

ADVOCAAT-MEDEWERKER/ GEVORDERD STAGIAIRE VOOR DE CIVIELE PRAKTIJK

De nieuwe kantoorgenoten dienen te beschikken over goede communicatieve vaardigheden en een gedegen juridisch en commercieel inzicht.

Wij bieden een prettige werksfeer en goede arbeidsvoorwaarden. Toetreding tot de maatschap behoort tot de mogelijkheden.

Uw sollicitatie, voorzien van c.v. kunt u tot 20 maart a.s. zenden aan:

Bakker & Kievitsbosch Advocaten
t.a.v. mr. B.F.M. Kievitsbosch
Postbus 9420, 9703 LP Groningen

Voor inlichtingen kunt u contact opnemen met mr. B.F.M. Kievitsbosch, 050 – 544 53 85 of kievitsbosch@benkadvocaten.nl

www.benkadvocaten.nl

Acquisitie naar aanleiding van deze vacature wordt niet op prijs gesteld.

Grafisch ontwerp van
HUISSTIJLEN
VAKBLADEN
TIJDSCHRIFTEN,
JAARVERSLAGEN
PUBLICITEITSMATERIAAL
INTERNETSITES

Dik Visser (dik.nu) & Dimitry de Bruin ([dim dim](http://dimdim.nl)) werken samen onder de naam **unit-1**. Voor meer informatie kijk op: www.unit-1.nl of mail naar: info@unit-1.nl

Zelfstandige advocaten voor het voeren van een praktijk op basis van kostendeling.

Wij zijn een nieuw en jong kantoor te Dordrecht met nog wat ruimte in ons pand die wij graag gevuld zien. Wij zoeken advocaten die op basis van kostendeling met ons de praktijk willen voeren. Wij leggen ons op het moment toe op familierecht, bouwrecht en de algemeen civiele praktijk. Ben jij jong (van geest) en heb je al een (begin van) een eigen praktijk schrijf binnen twee weken na heden een brief onder nummer 7884 naar:

Bureau BDM B.V.
Steekterweg 80G
2407 BH Alphen aan den Rijn